

บทศึกษาการก่อตัวและบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะกรณี
สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

ก. การก่อตัว

1. การรวมกลุ่มกรรมกรไฟฟ้าก่อนพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499

การรวมกลุ่มของกรรมกร ลูกจ้างการไฟฟ้า มีประวัติย้อนหลังไปถึงสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือการจัดตั้งสมาคมคนงานรกรางในปี 2440 ตลอดจนบทบาททางการเมืองของนายถวัติ ฤทธิเดช ผู้นำกรรมกรรกรางในสมัยรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา ดังที่กล่าวมาแล้ว

กรรมกรโรงไฟฟ้ามีความเคลื่อนไหวอีกครั้งเมื่อประมาณปี 2489 และ 2490¹ ซึ่งเป็นลูกจ้างบริษัทไฟฟ้าไทยคอร์ปอเรชั่น จำกัด (Thai Electric Corporation Co., Ltd .) ของชาวเคนมาร์ก² กรรมกรมีการเคลื่อนไหวเพราะสาเหตุเรื่องเงินโบนัส โดยอ้างว่าบริษัทจ่ายไม่เป็นธรรม คือกรรมกรระดับตั้งแต่หัวหน้าคนงาน (Foreman) ลงมาไม่มีโบนัส กรรมกรไฟฟ้ากลุ่มหนึ่ง มีนาย จำนงค์ พงษ์แสง - จันทร นายวิโรจน์ วรรณภานนท์ นายทองใบ (ไม่ทราบนามสกุล) นายถวิล (ไม่

¹ บทบาทของกรรมกรการไฟฟ้าช่วงระยะปี 2489 - 2500 ได้ทราบจากการสัมภาษณ์ นายจำนงค์ พงษ์แสงจันทร อดีตผู้นำกรรมกรการไฟฟ้า, วันที่ 12 มกราคม 2520.

² คุรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติการไฟฟ้าไทยใน ,อ่านวย อुकมศิลา "วิวัฒนาการของการไฟฟ้าในประเทศไทย", ข่าวการไฟฟ้าฉบับพิเศษ, ฉลองรอยปีเถลิงถวัลย์ราชสมบัติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (การไฟฟ้านครหลวง ,2511) หน้า 10.

ทราบนามสกุล) เป็นต้น ได้คบคิดปรึกษากันแล้วได้ยื่นขอเรียกร้องต่อบริษัทในเรื่องการ
จ่ายโบนัสชดเชยค่าแรงเพิ่ม ขอวันหยุดพักผ่อนประจำปีและขอค่าเล่าเรียนบุตร

นายจำนงค์และนายทองใบตัวแทนฝ่ายลูกจ้างได้เจรจากับนายคู่ วัชรราช
เลขาธิการผู้จัดการซึ่งเป็นตัวแทนนายจ้างหลายครั้ง หากแต่ไม่เป็นที่ตกลง ปรากฏ
ว่านายทองใบถูกไล่ออกจากงานโดย ได้รับเงินค่าชดเชย 3 เดือน และมีตัวแทนจำนงค์
ดำเนินการเจรจากันอีกต่อไปหลายครั้ง จนกระทั่งตกลงกันได้เกือบทุกข้อ ยกเว้นเรื่อง
โบนัส ผลการตกลงลูกจ้างได้เพิ่มค่าแรงจากวันละ 7 บาท เป็นวันละ 14 บาท วัน
ที่ลาป่วยได้รับค่าแรงครึ่งวัน ซึ่งก่อนนั้นถูกตัดค่าแรงทั้งวัน ค่าเล่าเรียนบุตรนั้นนายจ้าง
ออกให้ครึ่งหนึ่งสำหรับผู้ใดเงินเดือนต่ำกว่า 1,300 บาท และได้วันหยุดพักผ่อนปีละ
7 วัน ซึ่งก่อนนี้ไม่มี หลังจากทำความเข้าใจ นาย เจ. Knutsen (J. Knutsen)
ผู้จัดการได้แนะนำให้นายจำนงค์ทำหนังสือขอบุคลากรบริษัทซึ่งมีพื้นเอกหลวง
บุรกรรมโกวิท เป็นประธานกรรมการ หลังจากนั้นระยะหนึ่งมีการเจรจาเรื่องเงิน
โบนัสอีกครั้งระหว่างนายจำนงค์กับนายคู่ วัชรราช ผลปรากฏว่าบริษัทยอมตกลงจ่าย
เงินโบนัสให้คนงาน 200 บาทเท่ากันทุกคน

ก่อนหน้าที่จะหมดอายุสัมปทานของบริษัทไฟฟ้าไทยคอร์ปอเรชันในวันที่ 31
ธันวาคม 2492 และรัฐบาลจะเข้าดำเนินการในนามการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ (ฟ.พ.ก.)
ก็มีการเรียกร้องของคนงานในประมาณกลางปี 2492 ขอเงินส่วนแบ่งจากผลกำไร
เนื่องจากข้อผูกพันเดิมระบุว่าคนงานอายุงาน 10 ปีขึ้นไปจะได้เงินส่วนแบ่งเมื่อสิ้นสุด
สัมปทานเป็นจำนวน 1 เท่าเงินเดือน หากอายุงานต่ำกว่านั้นไม่ได้เงินส่วนแบ่ง
นายจำนงค์ พงษ์แสงจันทร์ ได้ยื่นหนังสือประท้วงว่า ขอให้จ่ายเงินนี้ 1 เท่าเงิน
เดือนแก่คนงานอายุงาน 1 ปีขึ้นไปทุกคน การเรียกร้องครั้งนี้คนงานมีการเดินกำลัง
ทั้งคนงานรถราง โรงงาน โรงจักร และกองช่าง (ยกเว้นเสมียนพนักงานกอง
บัญชีที่ไม่รวมด้วย) ได้ตั้งตัวแทนมาประชุมกันเองแล้วเปิดการเจรจากับนายจ้างหลาย
ครั้งแต่ไม่เป็นที่ตกลง นาย Knutsen ผู้จัดการจึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการบริษัทซึ่งมี
หลวงบุรกรรมโกวิทเป็นประธาน หลวงบุรกรรมโกวิทได้เรียกนายจำนงค์และผู้เกี่ยวข้องไป

เจรจาที่กรมโยธาเทศบาลในวันอาทิตย์ โดยฝ่ายคณะกรรมการบริษัทมีจำนวนเจ็ดหรือแปดคนแต่ปรากฏว่าการเจรจาล้มเหลว

หลังจากนั้นได้มีการเจรจากันอีกที่สำนักงานใหญ่วัดเลียบ แต่ตกลงกันไม่ได้ คนงานจึงเริ่มนัดหยุดงานโดยการลดกำลังไอน้ำที่โรงจักร และที่หน้าสำนักงานใหญ่ คนงานอีกส่วนหนึ่ง เขาขัดขวางการเดินรถรางคันที่นายเที่ยง ไม่สติกัย นายตรวจใหญ่ เขาชี้แทนคนขับประจำซึ่งไคผละงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มทยอยเข้าไปในโรงไฟฟ้า โดย พล.ต.อ. หลวงชาติตระการโกศล อธิบดีกรมตำรวจและ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ รองอธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งได้พยายามพูดเกลี้ยกล่อมให้คนงานกลับเข้าทำงานตามเดิม และผลคือคนงานบางส่วนได้กลับเข้าทำงาน แต่ที่เหลือมีความไม่พอใจอย่างรุนแรง วันรุ่งขึ้นมีการเจรจาต่อ โดยมีรัฐบาลเข้ามาไกล่เกลี่ยจนกระทั่งตกลงกันได้โดยขอตกลงว่า คนงานอายุงาน 10 ปี ขึ้นไปได้เงินส่วนแบ่ง 1.5 เท่าของเงินเดือน คนงานอายุงาน 1 ปีขึ้นไปได้คนละครึ่งหนึ่งของเงินเดือน

เมื่อหมดสัมปทานของบริษัทไฟฟ้าไทยคอร์ปอเรชั่น ในสิ้นปี 2492 นายจ่านงค์ สืบทรายว่าหลังจากชำระบัญชีแล้วยังมีเงินเหลือถึงการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ ซึ่งเขาคำเนิ การต่อเป็นจำนวนประมาณ 5 ล้านบาทเศษ จึงทำหนังสือยื่นขอเงินนี้มาแบ่งให้คนงาน 700 คนเศษ เฉพาะที่เคยทำงานในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง³ หลวงบุรกรรมโกวิทซึ่งเขาคำรงตำแหน่งผู้จัดการทั่วไปไม่พอใจขอเรียกรองมากทำให้หยุดงานโดยว่าจะเอารถเมลวิ่งแทนรถราง และในที่ประชุมเจรจาต่อ รอง หลวงบุรกรรมโกวิท ผู้จัดการทั่วไปได้ไล่นายจ่านงค์ออกจากห้องประชุม

³ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คนงานไฟฟ้าต้องเสี่ยงอันตรายจากการทิ้งระเบิดของฝ่ายพันธมิตรที่โจมตีบริเวณโรงไฟฟ้าวัดเลียบและสะพานพระพุทธยอดฟ้า .

หลังจากนั้นมีการเจรจากันอีก ฝ่ายนายจ้างยินยอมตกลงให้คนงานตัดสินใจเองโดยการออกเสียงว่าจะขอเงินนั้นคนละ 1 ใน 3 ของเงินเดือนแต่ละคนหรือจะนำเงินมาแบ่งเท่ากันทุกคน ทั้งนี้ฝ่ายนายจ้างต้องการจะจ่ายให้คนละ 1 ใน 3 ของเงินเดือน ผลการออกเสียงปรากฏว่าคนงานขอแบ่งเท่า ๆ กัน นายจ้างจึงยอมตกลงและจ่ายให้คนงานทั้งหมดประมาณ 2,000 คนเศษ คนละประมาณ 1,600 บาท ดังนั้นคนงานไฟฟ้าจึงได้รายได้สูงกว่าคนงานอื่น ๆ ในกรุงเทพฯ ๖ เวลานั้น

หลังจากนั้นยังมีการเรียกร้องอีก คนงานนัดกันว่าหากฝ่ายนายจ้างไม่ยอมตกลงควยก็จะงดการเก็บเงินผู้โดยสารรถราง แต่มีคนงานชื่อนายถวิลกับนายฟุ้งลอบไปบอกเหตุแก่หลวงบุรกรรมโกวิทในเวลาากลางคืน วันรุ่งขึ้น จึงมีคำสั่งไล่นำในการเรียกร้องจากงาน ๕ คน แต่นายจำนงครอกพณมาไค

เมื่อรัฐบาลเปิดให้มีการพูดไฮปาร์คที่สนามหลวงประมาณ 2499 - 2500 นายจำนงไค ไคแจงแก่หลวงบุรกรรมโกวิทว่า มีคนงานกำลังเรียกรับเงินไปจ้างนักพูดไฮปาร์คให้โจมตีหลวงบุรกรรมโกวิทเรื่องเงินโบนัส หลวงบุรกรรมโกวิทจึงขอให้นายจำนงไคช่วยระงับเหตุ นายจำนงไคถือเป็นโอกาสต่อรองขอโบนัสเพิ่มซึ่งก็เป็นที่ตั้งลง ดังนั้น ในปีต่อมาคนงานจึงได้รับเงินโบนัสเพิ่มจาก 200 บาท เป็น 400 บาท พร้อมกันนั้นทางการไฟฟ้าก็มีแถลงการณ์ออกมาและมีข้อความตำหนิการเรียกร้องซ้ำซากของคนงาน อย่างไรก็ดี หลังจากนั้นไปสองปี นายจำนงไคขอเงินโบนัสเพิ่มเป็น 500 บาท และเมื่อบรรดาคนงานยกย่องหลวงบุรกรรมโกวิทว่าบริหารงานดีกว่าผู้บริหารชาวเคนมาร์คเมื่อยังเป็นบริษัทไฟฟ้าไทยคอร์ปอเรชัน การเจรจาขอเพิ่มโบนัสก็ตกลงกันได้อีก

จะเห็นว่าการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องของกรรมกรไฟฟ้าดังกล่าวมานี้ จัดอยู่ในประเภทกลุ่มอิทธิพลของ อัลมอนต์ ประเภท Anomic Group หรือ Non Association Group⁴ กล่าวคือปราศจากเป้าหมายในระยะยาว เป็นการรวมกลุ่มชั่วคราว

⁴ Gabriel A. Almond, Comparative Politics Today, (Canada : Little, Brown and Company, 1974) p. 74.

ความต่อเนื่อง ขาดการจัดองค์การและขาดความชำนาญเฉพาะอย่าง มีผู้นำสองสามคนแสดงบทบาททางครึ่งบางคราว แต่มีอิทธิพลบีบบังคับโน้มน้าวให้องค์การปกครองหรือตัวแทนของรัฐบาลยอมทำตามความต้องการได้ในบางครั้ง ด้วยอาศัยความสามารถเฉพาะตัว เช่นมีความกล้าหาญและรู้จักฉวยโอกาสกระทำในจังหวะที่เหมาะสม

2. ภายหลังพระราชบัญญัติแรงงานพุทธศักราช 2499⁵

เมื่อพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 ให้สิทธิในการจัดตั้งสหภาพแรงงานเป็นองค์กรของกรรมกรที่ถูกต้องตามกฎหมาย คนงานการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ ซึ่งเป็นองค์การของรัฐจำนวนประมาณ 2,000 คน ได้จัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้นถึง 4 สหภาพคือ

ก) สหภาพแรงงานการช่างการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ มีสมาชิกเป็นคนงานในกองช่างและโรงจักรดีเซล ประมาณ 900 คน มีนายจ่านงค์ พงษ์แสงจันทร์ เป็นผู้ออกตั้งและเป็นประธาน

ข) สหภาพแรงงานการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ มีสมาชิกจากกองรถรางและกองโรงจักร (ไม่ทราบรายละเอียดในเรื่องผู้ออกตั้งและจำนวนสมาชิก)

ค) สหภาพแรงงานเสมียนพนักงานการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ มีนายสนั่น มิตตกรีน เป็นผู้ออกตั้ง มีสมาชิกน้อยกว่าสหภาพแรงงานอันแรก

ง) สหภาพแรงงาน นายช่างการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ มีสมาชิกน้อยกว่าสหภาพแรก

⁵ จากการสัมภาษณ์ นายจ่านงค์ พงษ์แสงจันทร์, ผู้ออกตั้งและอดีตประธานสมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, วันที่ 12 มกราคม 2520.

สหภาพแรงงานทั้ง 4 นี้ สหภาพแรงงานการช่าง ๗ มีบทบาทมากที่สุดในการเรียกร้อง ส่วนอีก 3 สหภาพไม่มีบทบาทสำคัญ สหภาพแรงงานการช่าง ๗ มีนายจ่านงค์ พงษ์แสงจันทร์ กับพวกประมาณ 10 คน เป็นผู้ก่อตั้ง โดยการชักชวนกันและนัดประชุมกันในบริเวณที่ทำงาน คือ ในโรงไฟฟ้าวัดเลียบ มีคนงานมาร่วมฟังการประชุม 100 คนเศษ จากโรงจักรที่เขต 4 โรง คือ โรงจักรลุมพินี บางคอแหลม กลวายน้ำโท ธนบุรี (แต่คนงานโรงจักรโอนำที่วัดเลียบเองกลับไปพร้อมกับสหภาพแรงงานที่ 2) การประชุมดังกล่าว ปรากฏว่าคนงานให้ความสนใจและมีความตื่นตัวในการรวมกลุ่มมาก

ทางค่านีรัฐบาลก็ให้ความสำคัญ คือ ในวันอาทิตย์เปิดสหภาพแรงงานการช่าง ไฟฟ้ากรุงเทพ ๗ ซึ่งมีนายจ่านงค์ เป็นประธาน จอมพล ป. พิบูลสงครามมาเป็นประธานในพิธีนี้ และมอบเงินทุนให้ดำเนินการ 25,000 บาทด้วย พล.จ.ศ. ผาด ตุงคะสมิต ผู้บังคับการตำรวจรถถึงมอบเงินให้ 1,000 บาทเช่นเดียวกัน

สหภาพแรงงานการช่าง ๗ มีบทบาทในการเรียกร้อง เรื่องเงินล่วงเวลาเฉพาะของคนงาน โดยไม่รวมถึงของเสมียนพนักงานและนายตรวจงาน เนื่องจากแยกสหภาพแรงงานกัน ในปี 2500 ได้เรียกร้องค่าตลอดบุตรซึ่งไม่เคยมีได้เป็น 250 บาท ในขณะที่กรมกรแห่งอื่น เช่น รถไฟได้ 200 บาท และเนื่องจากนายจ่านงค์ ทราบข่าวว่า โรงไฟฟ้าสามเสน (กองไฟฟ้าหลวง กรมโยธาเทศบาล) จะเขมารวมกิจการกับการไฟฟ้ากรุงเทพ ๗ และโรงไฟฟ้าสามเสน ดำเนินกิจการขาดทุน นายจ่านงค์ ประธานสหภาพแรงงานการช่าง ๗ จึงรีบยื่นขอเรียกร้องขอเงินบำนาญก่อนจะมีการรวมกิจการ เป็นการไฟฟ้านครหลวงในปี 2501 มีการเจรจาต่อรองระหว่างสหภาพกับนายจ้างหลายครั้ง แต่ล้มเหลวไป และเมื่อเกิดการปฏิวัติโดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 และวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ก็ทำให้บทบาทของกรเรียกร้องคลายความเข้มแข็งลง และหมดไปโดยสิ้นเชิง เมื่อ พ.ร.บ. แรงงาน พ.ศ. 2499 ถูกยกเลิกและนับแต่นั้น

กรรมกรโรงไฟฟ้ามิได้มีบทบาทในการรวมกลุ่มหรือการเรียกร้องใด ๆ เป็นเวลานาน
ประมาณ 15 ปี นายจ้างจึงให้เหตุผลว่า

"เป็นเพราะความเกรงกลัวถูกจับกุมในข้อหาอันธพาลซึ่งอาจถูกขังลืมโดยไม่มี
การฟ้องพิจารณาคดีและปรากฏว่าแม่เครื่องใช้สำนักงานของสหภาพ เช่น เครื่อง
พิมพ์ดีด ตู้เอกสารก็ยังคงถูกทางราชการคนและยึดเอาไปจนหมด"

การก่อตัวของกลุ่มกรรมกรโรงไฟฟ้าหลัง พ.ร.บ. แรงงาน พ.ศ. 2499
ซึ่งมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์การตามกฎหมาย มีการจัดระเบียบภายใน จึงมีลักษณะ
เป็นกลุ่มแบบสมาคม (Associational Group) ตามที่อันมอนด์แบ่งไว้⁶
แต่เนื่องจากเป็นระยะแรกที่มีการยอมรับตามกฎหมาย จึงมีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน
ดังที่กรรมกรได้แยกเป็น 4 สหภาพแรงงาน อย่างไรก็ตามบทบาทและก่อตัวที่เพิ่งเริ่ม
ขึ้นชั่วเวลาหนึ่งปีเศษก็ตงหยุดชะงักไปสิ้นเชิงตลอดเวลายาวนาน 15 ปี ทั้งนี้เพราะ
ท่าทีของรัฐ บาลเป็นอุปสรรคที่สำคัญ

3. การรวมกลุ่มและบทบาทของกรรมกรโรงไฟฟ้าภายหลังประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103

เมื่อท่าทีของรัฐบาลคลี่คลายลงในด้านจำกัดสิทธิเสรีภาพแก่กรรมกร คือมี
ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 เมื่อ 16 มีนาคม 2515 ให้สิทธิแก่กรรมกรในการ
รวมกลุ่มจัดตั้งองค์การกรรมกรได้ ในชื่อของสมาคมลูกจ้างแทนคำว่าสหภาพแรงงาน
ก็ยังไม่มีส่วนลูกจ้างเกิดขึ้น แม้จะมีงานฉลองวันแรงงานเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2515

⁶ Almond, loc.cit.

ผ่านไปก็ตาม นายจ่านงค์ พงษ์แสงจันทร์ เกรงว่า กฎหมายแรงงานที่ตนมีส่วน
ในการร่างออกมาจะไม่เป็นผลและคิดว่าการไฟฟ้านครหลวง⁷ เองก็ยังมีได้มีการ
ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานหลายประการ เช่น เรื่องการจ่ายเงินล่วงเวลา
ในวันหยุด คั้งนั้น จึงทำหนังสือชักชวนคนงานเก่า ๆ ที่เคยมีบทบาทเรียกร้องร่วมกัน
ในสมัยยังเป็นการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ และแม่พนักงานรุ่นใหม่ที่มีที่ท้าวว่าเป็นที่เชื่อถือของ
พนักงานในหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งชมคประมาณ 30 คนมาประชุมปรึกษากันแล้วคัด-
เลือกจนเหลือ 10 คน ครอบคลุมตามผู้ออกตั้งสมาคมลูกจ้างตามที่กฎหมายกำหนด
และได้ติดต่อกับฝ่ายบริหารของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งมีนาย เล็ก สวานายน เป็น
ผู้อำนวยการเพื่อแจ้งให้ทราบ ซึ่งผู้อำนวยการ กฟน. ก็ให้ความร่วมมือ เช่น อนุญาตให้ใช้
สถานที่ในการไฟฟ้าเป็นที่ตั้งสมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง (ส.ล.ฟ.) จากนั้นผู้
ก่อตั้งได้จดทะเบียนกับกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2
2515 นับเป็นสมาคมลูกจ้างสมาคมแรกในประเทศไทย ผู้ออกตั้ง 10 คน คือ นาย
จ่านงค์ พงษ์แสงจันทร์ นายสำรวย รุ่งเจริญ นายสันติ ยามินทร์ นายสรชัย
แสงทอง นายบุญ ทองทับทิม นายเฉลียว ชวนชิตการ นายมณี พัดชา นาย
ไพศาล ธีวชัยนันท์ นายเหม เกื้อประสิทธิ์ และนายจรัด เขียวสลับ⁸

และจัดตั้งคณะกรรมการชั่วคราวเพื่อบริหารงานได้แก่ นายจ่านงค์ พงษ์แสง-
จันทร์ ประธาน นายสันติ ยามินทร์ เลขานุการ นายสมบุญ ออกवेश ผู้ช่วย

⁷ การไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ ร่วมกับกองไฟฟ้าหลวงสายเสนเป็นการไฟฟ้านครหลวงตามพระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง 2501 .

⁸ คำรายงานของประธานกรรมการสมาคมลูกจ้างต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในวันเปิดสมาคม 29 ธันวาคม 2515 (เอกสารอัครำเนา).

เลขานุการ นายสำรวย รุ่งเจริญ เหว็ดูฎิก นายไพศาล ชวัชชัยนันท์ นาย
 ทะเบียน นายทายาท ทวีพัฒน์ ผู้ช่วยนายทะเบียน⁹

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2515 มีการประชุมใหญ่เป็นครั้งแรกเพื่อเลือกตั้ง
 กรรมการบริหารชุดถาวรชุดที่หนึ่ง บทบาทของกรรมการชุดชั่วคราวในระยะเวลา 29
 กันยายน 2515 ถึง 16 ธันวาคม 2515 เป็นการเตรียมการสำหรับชุดถาวรมากกว่า
 อื่น จะมีบ้างก็เฉพาะการส่งกรรมการและสมาชิกไปอบรมและสัมมนาเพื่อให้ความรู้ความ
 แรงงานและงานของสมาคมลูกจ้างเท่านั้น

ในวันประชุมใหญ่ครั้งแรก ปรากฏว่ามีจำนวนสมาชิกตามทะเบียน 744 คน
 แต่มาประชุมเพียง 232 คน¹⁰ คิดเป็นร้อยละ 31.18 จัดการเลือกตั้งกรรมการชุด
 ถาวรจำนวน 35 คน จากจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง 67 คน นายจำนงค์ พงษ์แสง—
 จันทรผู้นำในการก่อตั้งได้ดำรงตำแหน่งประธาน มีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

ประธาน รองประธาน เลขานุการ และผู้ช่วย เหว็ดูฎิกและผู้ช่วย นาย
 ทะเบียนและผู้ช่วย กรรมการตรวจบัญชีภายในและผู้ช่วย กรรมการรองทุกซ์และผู้ช่วย
 กรรมการศึกษาและผู้ช่วย กรรมการกลาง 15 คน และสำหรับปฏิคมได้แก่นายไพศาล
 ชวัชชัยนันท์ ต่อมาได้เป็นผู้นำของสมาคมที่มีบทบาทมาก

นายจำนงค์ พงษ์แสงจันทร ซึ่งเป็นประธานได้ลาออกจากตำแหน่ง เมื่อ
 เดือนมกราคม 2516 หลังจากเป็นประธานไม่ถึงสองเดือน ทั้งนี้เพราะลาออกจาก

⁹ สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, รายงานการประชุมใหญ่ครั้งที่ 1
 16 ธันวาคม 2515 (เอกสารอัดสำเนา).

¹⁰ สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, รายงานฉบับเดียวกัน.

การไฟฟ้านครหลวงด้วยสาเหตุส่วนตัว นายสันติ ยามินทร์ ได้เป็นประธานแทนตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2516 ขณะที่มีสมาชิก 800 คน ¹¹

4. โครงสร้างของสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ¹²

ขอบังคับของ สลฟ. กำหนดว่ากรรมการอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 1 ปี กรรมการ สลฟ. ประจำปี 2516 ซึ่งเป็นชุดที่ 1 ที่นายสันติ ยามินทร์ เป็นประธาน มีจำนวน 34 คน ได้บริหารงานจนถึง วันที่ 24 พฤศจิกายน 2516

กรรมการสลฟ. ชุดที่ 2 ประจำปี 2517 มีนายไพศาล รัชชชยันต์ เป็นประธานและมีกรรมการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ รวม 30 คน บริหารงานตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2516 จนถึงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2517

กรรมการ สลฟ. ชุดที่ 3 ประจำปี 2518 มีนายไพศาล รัชชชยันต์ เป็นประธานประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ คือ ประธาน เลขานุการ เหรัญญิก นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์ บัญชีและสถิติ เก็บค่าบำรุงและหารายได้รับเรื่องร้องทุกข์ ศึกษาและดูช่วยในแต่ละฝ่ายรวม 35 คน บริหารงานตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2517 จนถึงวันที่ 12 ธันวาคม 2518

กรรมการ สลฟ. ชุดที่ 4 ปี 2519 นายไพศาล รัชชชยันต์ เป็นประธาน มีกรรมการ 35 คน บริหารงานตั้งแต่วันที่ 12 ธันวาคม 2518 ถึง 25 มีนาคม 2520

กรรมการชุดที่ 5 ประจำปี 2520 เลือกตั้งวันที่ 25 มีนาคม 2520 ประกอบด้วยกรรมการ 35 คน บริหารงานตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2520 เป็นต้นไป

¹¹ การไฟฟ้านครหลวง, บันทึกจากแผนกพนักงานสัมพันธ์ถึงหัวหน้ากองสวัสดิการ, ลงวันที่ 22 มกราคม 2516.

¹² การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, แฟ้มรายงานเรื่องสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง 2515 - 2519.

กรรมการสหภาพ จะดำรงตำแหน่งสมัยละ 1 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น (ทั้ง 5 สมัย) รวม 170 ตำแหน่ง เป็นกรรมการที่มาจากกาเลือกตั้งของสมาชิกทั้งสิ้น กรรมการ 170 ตำแหน่งนี้มีบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งเพียง 87 คน ทั้งนี้เพราะหลายคน ได้รับเลือกตั้งซ้ำกันมากกว่า 1 สมัย (ตามตารางที่ 5)

ตารางที่ 5

กรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง
ที่ได้รับเลือกตั้งจำแนกตามจำนวนของสมัยที่ได้รับเลือกตั้ง
(ธันวาคม 2515 - มีนาคม 2520)

กรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
กรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง 1 สมัย	50	57.47
กรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง 2 สมัย	13	14.94
กรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง 3 สมัย	8	9.20
กรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง 4 สมัย	12	13.79
กรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง 5 สมัย	4	4.60
รวม	87	100.00

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากเอกสารรายงานของ สหภาพแรงงานการไฟฟ้า
นครหลวงและแผนกพนักงานสัมพันธ์การไฟฟ้านครหลวง

กรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง 1 สมัย จำนวน 50 คน นั้นเป็นกรรมการที่เพิ่ง
ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี 2520 จำนวน 12 คน

กรรมการที่สมัครรับเลือกตั้ง 5 สมัย ติดต่อกันและได้รับเลือกตั้งมี 4 คน คือ นายไพศาล ขวัชรชัยนันท์ นายบุญเทียน คำฐ นายสายหยุด ศรีสุรักษ์ นายกำจร หวังสุวรรณ และกรรมการที่ได้รับเลือกตั้ง 4 สมัย มีจำนวน 12 คน ปรากฏว่ามีหลายคนที่ไม่ลงสมัครในสมัยที่ 5 เนื่องจากเหตุผลหลายประการ คือ 13

- ก) เกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงานของกรรมการด้วยกัน
- ข) ต้องการหยุดพักผ่อน
- ค) ไม่ไว้วางใจในสถานการณ์ทางการเมือง เกรงว่าจะเกิดเป็นอันตรายได้

กรรมการ 5 สมัยและ 4 สมัย จำนวน 16 คนนี้ นับว่าเป็นกลุ่มผู้นำที่สำคัญของ สภพ. เนื่องจากมีประสบการณ์ในงานสหภาพติดต่อกัน 4 - 5 ปี

และกรรมการชุดปี 2520 ซึ่งเพิ่งเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2520 จำนวน 35 คน มีกรรมการที่เคยได้รับเลือกตั้งมาอย่างน้อย 1 สมัย มาแล้ว ถึง 23 คน ในจำนวนนี้เป็นกรรมการที่เคยได้รับเลือกตั้ง 4-5 สมัย อยู่จำนวน 9 คน ซึ่งนับเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ยาวนาน ดังนั้นอาจจะทำหน้าที่เป็นแกนนำของกรรมการทั้ง 35 คนต่อไป

¹³ จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์กรรมการสหภาพบางคนที่ได้รับเลือกตั้ง 4 สมัย , ตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ถึงก่อนหน้าการเลือกตั้งกรรมการสหภาพวันที่ 25 มีนาคม 2520.

ผลประโยชน์ตอบแทนของกรรมการ 14

กรรมการสหภาพไม่ได้รับเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง เบี้ยประชุม หรือค่าแรงใดๆ ทั้งสิ้น ผลประโยชน์อื่น ๆ ที่อาจได้รับจึงน่าจะมีดังนี้

- ก) ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของพนักงานการไฟฟ้านครหลวงและในวงการแรงงานภายนอก
- ข) มีโอกาสได้พบปะเจรจากับฝ่ายบริหารหรือผู้บังคับบัญชาชั้นสูงหรือตัวแทนรัฐบาลเป็นการเปลี่ยนสถานภาพ (Status) ให้สูงกว่าคนงานโดยทั่วไป
- ค) มีโอกาสได้ไปดูงานที่สถานแรงงานในต่างประเทศเป็นบางครั้งและเป็นบางครั้ง โดยได้รับทุนจากองค์การกรรมกรต่างประเทศหรือจากรัฐบาล
- ง) มีผลประโยชน์ในทางจิตวิทยา คือความรู้สึกพอใจในความสำเร็จของตนเองในการชนะการเลือกตั้งและการได้ทำงานเพื่อส่วนรวม

กรรมการสหภาพอาจเสียประโยชน์เพราะการเป็นกรรมการได้ เช่น อาจต้องสูญเสียรายได้บางส่วน เช่น ค่าล่วงเวลาที่ต้องงกทำงานล่วงเวลา เนื่องจากกิจการของสหภาพ เช่น มีการประชุมและเสียเวลาพักผ่อนและความสุขส่วนตัว โดยเฉพาะการใช้เวลาว่างกับครอบครัวและอาจจะทำให้โอกาสในการได้รับพิจารณาความดีความชอบประจำปี เช่น การเลื่อนตำแหน่ง และการเลื่อนขั้นเงินเดือนลดลงได้

14 จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาในฐานะกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ประจำปี 2518.

5. ภูมิหลังของกลุ่มผู้นำ

กลุ่มผู้นำของ ส.ภ.พ. ในพื้นที่หมายถึงกรรมการ ส.ภ.พ. ซึ่งนับแต่ชุดก่อตั้งจนถึงชุดที่ ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2520 รวมทั้งหมด 170 ตำแหน่ง และมีสมาชิก ส.ภ.พ. ที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการเพียง 87 คน ทั้งนี้เนื่องจากมีกรรมการส่วนหนึ่งได้รับเลือกตั้งซ้ำมากกว่าหนึ่งสมัย กลุ่มกรรมการทั้ง 87 คนนี้จึงเป็นกลุ่มผู้นำที่จะศึกษาถึงภูมิหลัง ทั้งนี้เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสภพ. ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับบทบาทและพฤติกรรมของกลุ่มผู้นำนี้ ซึ่งการศึกษาภูมิหลังจะทำให้เห็นลักษณะของกลุ่มผู้นำได้ชัดเจนขึ้นดังนี้

ก) อายุ

ตารางที่ 6

อายุของกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวงเมื่อเป็นกรรมการครั้งแรก
(พ.ศ. 2516 - 2520)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	20 - 24	2	2.30
2	25 - 29	5	5.75
3	30 - 34	14	16.09
4	35 - 39	37	42.53
5	40 - 44	14	16.09
6	45 - 49	7	8.04
7	50 - 54	3	3.45
8	55 - 59	5	5.75
	รวม	87	100.00

ที่มา : กัดแปลงจากทะเบียนสมาชิกสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง 2515 - 2520, และประวัติพนักงานจากแผนกทะเบียนและประวัติพนักงาน, การไฟฟ้านครหลวง.

อายุของกรรมการสหภาพอยู่ระหว่าง 35 ถึง 39 ปี เป็นส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 42.53 รองไปอีกคือช่วงอายุระหว่าง 30 - 34 ปี และ 40 ถึง 44 ปี คือ ร้อยละ 16.09 เท่ากัน (ดังตารางที่ 6)

ข) อายุการทำงาน

อายุการทำงานหมายถึง ช่วงเวลาที่ เป็นพนักงานการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งในที่นี้จะนับรวมช่วงเวลาที่เคยเป็นพนักงานการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ และบริษัทไฟฟ้าไทยคอร์ปอเรชั่น ivaivay เนื่องจากเป็นกิจการที่รับโอนสัมปทานกันมาเป็นทอด ๆ

ตารางที่ 7

อายุการทำงานของกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	1 - 5	5	5.75
2	6 - 10	7	8.04
3	11- 15	31	35.63
4	16- 20	32	36.78
5	21- 25	5	5.75
6	26- 29	5	5.75
7	30- 35	2	2.30
	รวม	87	100.00

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตารางที่ 6 .

ภูมิหลังด้านอายุการทำงานของกรรมการส.ภ.พ. จะมีอายุการทำงานอยู่ในระหว่าง 11 ถึง 15 ปี และ 16 ถึง 20 ปี เป็นส่วนใหญ่ คือร้อยละ 35.63 และร้อยละ 36.78 ตามลำดับ แสดงว่าส่วนใหญ่ทำงานในการไฟฟ้ามาเป็นเวลานาน

ค) การศึกษา

ระดับการศึกษาจะช่วยให้ทราบถึงภูมิหลังในด้านความรู้พื้นฐานของกลุ่มผู้นำซึ่งเป็นสถานภาพทางการศึกษา (Education Status)

ตารางที่ 8

ระดับการศึกษาของกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ประถมปีที่ 4	11	12.64
2	มัธยมปีที่ 3	7	8.04
3	มัธยมปีที่ 4 และ 5	6	6.90
4	มัธยมปีที่ 6 (หรือม.ศ.3)	14	16.09
5	มัธยมปีที่ 8 (หรือม.ศ.5)	2	2.30
6	อาชีวศึกษาประเภทช่างกล	24	27.59
7	อาชีวศึกษาประเภทอื่น	4	4.60
8	ประโยควิชาชีพชั้นสูง (ต่อจากช่างกล)	17	19.54
9	ปริญญาตรี	—	—
10	สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.30
รวม		87	100.00

ที่มา : คัดแปลงจากข้อมูลแหล่งเดียวกับตารางที่ 6.

ภูมิหลังการศึกษาของกรรมการส.ภ.พ. ประกอบด้วยผู้มีการศึกษาระดับอาชีวะ
ชั้นสูงประเภทช่างกล และประโยควิชาชีพชั้นสูงประเภทที่ต่อจากช่างกลมากที่สุด คือ
ร้อยละ 27.59 และร้อยละ 19.54 (ตามตารางที่ 8) สำหรับ กรรมการ ส.ภ.พ.
ที่จบการศึกษาระดับอาชีวะชั้นสูงสาขาช่างกลนั้น พบว่าเกือบทั้งหมดเป็นผู้จบจากโรงเรียน
ช่างกลปทุมวันและผู้จบประโยควิชาชีพชั้นสูงเกือบทั้งหมดเป็นผู้จบจากโรงเรียนช่างกล
ปทุมวันแล้วไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ

ง) ตำแหน่งงาน

ตารางที่ 9

ตำแหน่งงานของกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	วิทยากร	2	2.30
2	ประจำแผนก, ประจำฝ่าย	2	2.30
3	หัวหน้าหมวด	8	9.19
4	นายตรวจงาน	38	43.68
5	พนักงานคลังเงิน	1	1.15
6	หัวหน้าช่างสาย	2	2.30
7	เสมียน	13	14.94
8	ช่าง, ช่างสาย	13	14.94
9	พนักงานขับรถ	4	4.60
10	ยาม	2	2.30
11	คนงาน	2	2.30
รวม		87	100.00

ที่มา : คัดแปลงจากข้อมูลแหล่งเดียวกับตารางที่ 6

ภูมิหลังค่านำตำแหน่งงานในการไฟฟ้านครหลวงของกรรมการ ส.ภ.พ. ส่วนใหญ่จะเป็นตำแหน่งนายตรวจงาน คือร้อยละ 43.68 รองลงไปคือเสมียนและช่าง คือร้อยละ 14.94 (ดังตารางที่ 9) ซึ่งก็สอดคล้องกับภูมิหลังระดับการศึกษา เพราะระดับการศึกษาของนายตรวจงานส่วนใหญ่จะเป็นระดับอาชีวะชั้นสูงสาขาช่างกลและประโยควิชาชีพขั้นสูงที่ต่อจากช่างกล

6. ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มผู้นำ

จากการศึกษาภูมิหลังซึ่งพบว่ากรรมการ ส.ภ.พ. ส่วนใหญ่เป็นเพื่อนร่วมโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนช่างกลปทุมวัน และวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ และได้มาเป็นเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเดียวกันและช่วยตำแหน่งงานระดับเดียวกัน เป็นเวลานานนับ 10 ปีขึ้นไป ดังนั้น จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดฉันท์เพื่อน¹⁵

การเสนอความคิดเห็นและการปรึกษาหารือในการประชุมจะมีลักษณะเป็นทางการ (Formal) ได้ไม่นานก็อาจจะกลับมาเป็นวิธีการปรึกษาค้นคว้ากันอีก ความสัมพันธ์แบบเพื่อนนั้นจะมีความจำเป็นสำหรับในระยะเริ่มแรกของการจัดตั้งองค์การ เช่น สหภาพแรงงาน เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวในกลุ่มให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีให้แตกแยกกันโดยง่าย

7. การแบ่งหน้าที่กรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

การแบ่งหน้าที่อย่างแท้จริงได้แก่ ตำแหน่งสำคัญที่เป็นตำแหน่งหลัก คือ ประธาน เลขานุการ เหรัญญิก นายทะเบียน ส่วนตำแหน่งเช่น กรรมการบัญชีและสถิติ

¹⁵ จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาซึ่งเคยเป็นกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ปี 2518.

ปฏิคม จัดเก็บรายได้ ประชาสัมพันธ์ สวัสดิการ ศึกษา รับเรื่องราวร้องทุกข์ เหล่านี้ปรากฏว่าในระยะปีแรก ๆ มีลักษณะการแบ่งงานที่ไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ คือ เป็นการช่วยกันทำงานมากกว่า แต่ในระยะหลังมีแนวโน้มการแบ่งงานชัดเจนขึ้นเนื่องจากงานกรรมการฝ่ายต่าง ๆ มีปริมาณเพิ่มขึ้นโดยลำดับ พร้อมกันนั้นกรรมการที่เคยเจียด เวลามาทำงานให้ ส.ภ.พ. ด้วยตนเอง ก็เปลี่ยนมาเป็นงานในลักษณะควบคุมมากขึ้นเพราะเริ่มจ้างเจ้าหน้าที่ประจำคือเสียมมาทำหน้าที่แทนอย่างเต็มเวลา (Full Time) เมื่อถึงปี พ.ศ. 2519 จำนวนเสียมมีถึง 5 คน

สำหรับวิธีการจัดสรรกรรมการเขาคำรงตำแหน่งในฝ่ายต่าง ๆ ใช้วิธีการเลือกเป็นการภายในกลุ่มผู้ได้รับเลือกตั้งจำนวน 35 คน โดยเลือกภายหลังจากวันประชุมใหญ่ประมาณไม่เกินสามวัน ด้วยวิธีลงคะแนนลับเลือกที่ละตำแหน่งไปจนครบทุกตำแหน่งทั้งตำแหน่งหลักและตำแหน่งผู้ช่วยในฝ่ายต่าง ๆ (ดังแผนภาพที่ 6) เป็นที่น่าสังเกตว่าตำแหน่งรองประธานทั้ง 3 ตำแหน่งมิได้มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบังคับบัญชาแต่อย่างใด

8. สมาชิกสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

สมาชิก ส.ภ.พ. ประกอบด้วยพนักงานการไฟฟ้านครหลวงตั้งแต่ระดับตำแหน่งคนงานขึ้นไปถึงระดับหัวหน้าหมวด ซึ่งเป็นระดับที่มีได้เป็นผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจในการจ้าง การลดค่าจ้าง การเลิกจ้าง และการให้บำเหน็จหรือการลงโทษ ตามที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้¹⁶

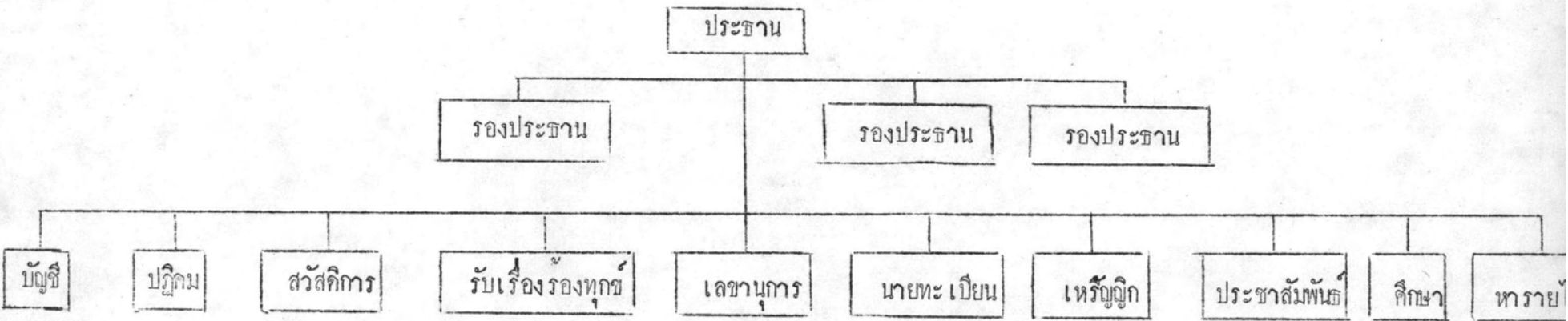
ก) จำนวนสมาชิก ส.ภ.พ. จดทะเบียนกับกรมแรงงานเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2515 เมื่อสิ้นเดือนพฤศจิกายน 2515 มีสมาชิก 697 คน¹⁷

¹⁶ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พุทธศักราช 2518 มาตรา 95.

¹⁷ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, แฟ้มเก็บใบสมัครของสมาชิก ปี

แผนภาพที่ ๑

การจัดตำแหน่งหน้าที่ของกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจาก ข้อบังคับสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง , 2518.

จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นโดยลำดับ จนถึงวันที่ 25 มีนาคม 2520 ซึ่งเป็นวันประชุมใหญ่ เพื่อเลือกตั้งกรรมการสหภาพแรงงานประจำปี 2520 ปรากฏว่ามีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 5,981 คน¹⁸ และจากการศึกษาจำนวนสมาชิกพบว่า จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นรวดเร็วภายหลังส.ภ.พ. ได้ประสบความสำเร็จในการเจรจาเรียกร้องครั้งสำคัญ ๆ โดยเฉพาะภายหลังเดือนตุลาคม 2517 จำนวนสมาชิกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยสม่ำเสมอไปจนถึงเดือนเมษายน 2519 หลังจากนั้นจำนวนสมาชิกได้ลดอัตราการเพิ่มลง (ดูตารางที่ 10) ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าใกล้จะถึงจุดอิ่มตัวได้ เมื่อเทียบกับจำนวนพนักงานส.ภ. น. ทั้งหมด 8,800 คนในเดือน มีนาคม 2520¹⁹ คือคิดเป็นร้อยละ 67.95 ของจำนวนพนักงาน

อนึ่ง การศึกษาอัตราเพิ่มของจำนวนสมาชิกต่ออาศัยตัวเลขการเพิ่มของเลขประจำตัวสมาชิกแทนจำนวนที่แท้จริงของสมาชิก ทั้งนี้เนื่องจากการทะเบียนของ ส.ภ.พ. อยู่ในระยะการเริ่มต้น ยังไม่สมบูรณ์ จึงไม่อาจสำรวจหาจำนวนสมาชิกที่พ้นสมาชิกภาพ จนกระทั่งในวันประชุมใหญ่ 25 มีนาคม 2520 นายทะเบียนจึงสามารถรายงานจำนวนสมาชิกที่แท้จริงได้

ข) การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง
การมีส่วนร่วมของสมาชิก ส.ภ.พ. ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ อาจอาศัยหลักเกณฑ์ของมอริส ดูแวย์ร์ (Maurice Duverger) ที่ไต่แบ่งระดับการ

¹⁸ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, รายงานการประชุมใหญ่ วันที่ 25 มีนาคม 2520.

¹⁹ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกทะเบียนและประวัติ, สถิติพนักงาน เดือน มีนาคม 2520.

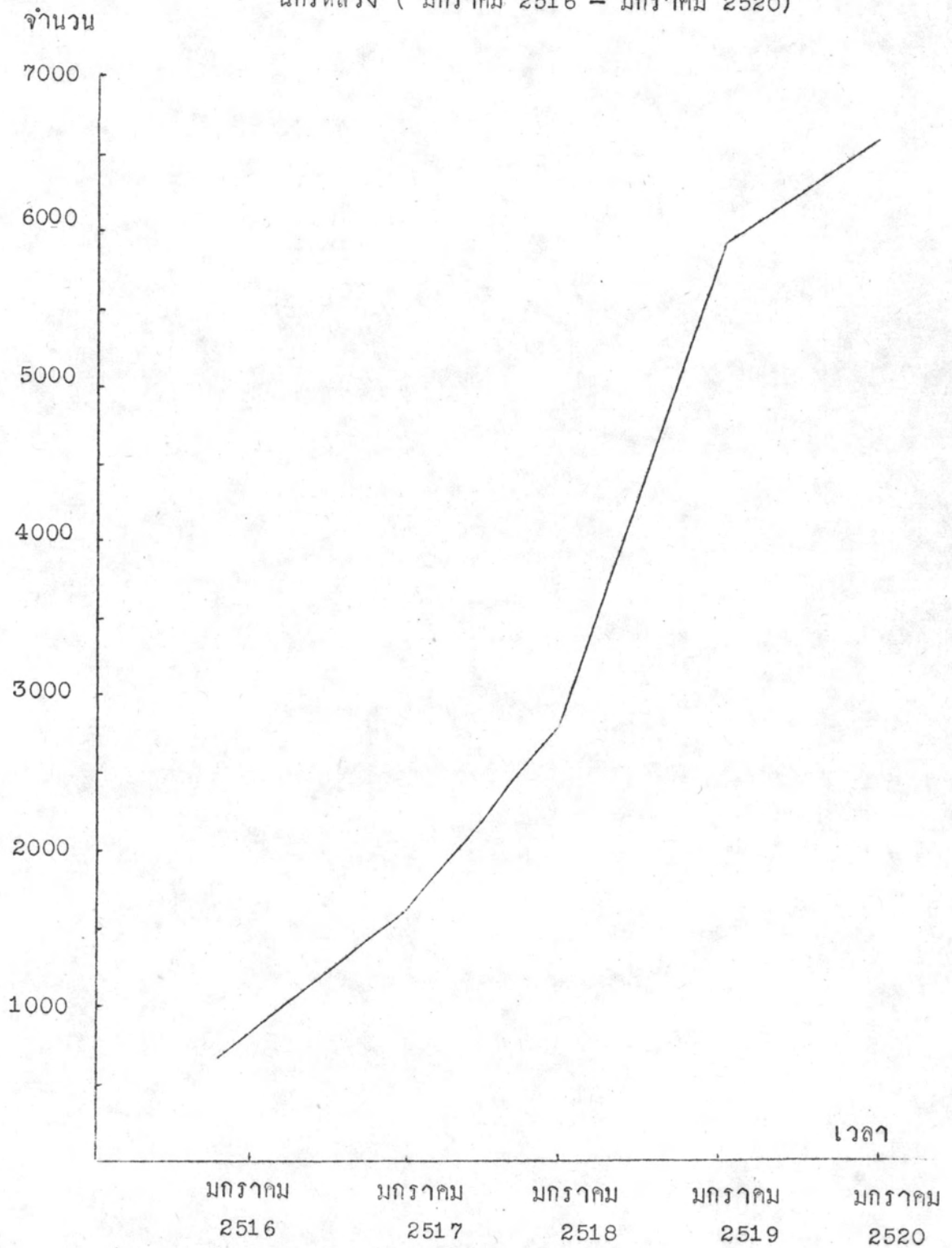
ตารางที่ 10

จำนวนเลขประจำตัวสมาชิกสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง
(2516 - 2519)

	2516	2517	2518	2519	2520
มกราคม	897	1,633	2,840	5,939	6,537
กุมภาพันธ์	1,059	1,658	2,982	6,127	6,541
มีนาคม	1,092	1,682	3,085	6,256	
เมษายน	1,104	1,725	3,221	6,305	
พฤษภาคม	1,198	1,763	3,355	6,321	
มิถุนายน	1,300	1,786	3,400	6,342	
กรกฎาคม	1,365	1,815	3,483	6,353	
สิงหาคม	1,396	1,848	3,642	6,361	
กันยายน	1,414	1,971	4,015	6,376	
ตุลาคม	1,429	2,093	4,415	6,383	
พฤศจิกายน	1,560	2,384	5,405	6,429	
ธันวาคม	1,586	2,580	5,504	6,519	

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากเพิ่มใบสมัครสมาชิกสหภาพแรงงานการไฟฟ้า
นครหลวง ตั้งแต่ปี 2515 - 2520.

แผนภาพที่ 67 กราฟแสดงการเพิ่มจำนวนสมาชิกสหภาพแรงงานการไฟฟ้า
นครหลวง (มกราคม 2516 - มกราคม 2520)

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากข้อมูลในตารางที่ 10.

ส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมืองไว้คือ 20

- 1) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ออกเสียงเลือกตั้ง (Electors)
- 2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุน (Supporters)
คือ เป็นผู้สนับสนุนพรรค มีความนิยมศรัทธาในพรรค ร่วม
ป้องกันพรรคและให้การสนับสนุนทางการเงินด้วย
- 3) การมีส่วนร่วมในฐานะ (Militants) คือมีบทบาทมาก
กว่า 2 พวกแรก เช่นมีความสนใจในการประชุมพรรค การ
เตรียมการหาเสียง การโฆษณาจำขั้ว มีบทบาทในการบริหาร
พรรค ตลอดจนการวางนโยบายและการตัดสินใจ

ถ้านำแนวหลักเกณฑ์นี้มาใช้กับสมาชิกของส.ภ.พ. ก็จะพบการมีส่วนร่วมดังนี้

- 1) การที่พนักงานการไฟฟ้านครหลวงสมัครเป็นสมาชิกของ ส.ภ.พ. โดยความสมัครใจ ก็แสดงว่าเป็นผู้ที่นิยม ศรัทธา ในส.ภ.พ. และยินยอมชำระค่า
บำรุงเดือนละ 5 บาทโดยสม่ำเสมอ ก็นับได้ว่ามีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุน
(Supporters) จำนวนของผู้สนับสนุนนี้ก็คือนับจำนวนของสมาชิกส.ภ.พ. นั่นเอง
- 2) เมื่อสมาชิกแสดงบทบาทในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการ
ส.ภ.พ. ก็เป็นการแสดงการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ออกเสียงเลือกตั้ง (Electors)
แต่เนื่องจากผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นกรรมการ ส.ภ.พ. ไม่เคยปรากฏว่ามีกรก่อกัว
เป็นพรรคหรือเป็นทีมในการแข่งขันเลือกตั้ง ดังนั้น การเลือกตั้งกรรมการยังมี
ลักษณะเป็นการเลือกเฟ้นหาตัวผู้นำในกลุ่มเดียวกันมากกว่า

²⁰ Maurice Duverger, Political Parties, Translated by Barbara
and Robert North, (London : Methuen Co. Ltd, 1972) pp. 90-116.

จำนวน Electors ของสมาชิก ส.ภ.พ. จะมีน้อยกว่า Supporters เสมอ เพราะจำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะน้อยกว่าจำนวนสมาชิกทั้งหมดอยู่เสมอเป็นธรรมดา สำหรับจำนวนสมาชิกผู้มาใช้สิทธิออกเสียงของ ส.ภ.พ. มีดังนี้ ²¹

(ก) การเลือกตั้งกรรมการ ส.ล.พ. ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2515

กรรมการ	35	ตำแหน่ง
จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	67	คน
จำนวนสมาชิกทั้งหมด	744	คน
สมาชิกผู้ใช้สิทธิออกเสียง	232	คน
คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ	31.18	

(ข) การเลือกตั้งกรรมการ ส.ล.พ. ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2516

กรรมการ	30	ตำแหน่ง
จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	52	คน
จำนวนสมาชิกทั้งหมด	1,418	คน
มีผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	451	คน
คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ	31.80	

²¹ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, แฟ้มรวมเรื่อง สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ปี 2515 - 2520 (เอกสารอัครสำเนา).

(ค) การเลือกตั้งกรรมการ ส.ด.พ. ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2517

กรรมการ	35	ตำแหน่ง
จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	65	คน
จำนวนสมาชิกทั้งหมด	1,905	คน
มีผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	1,554	คน
คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ	81.57	

(ง) การเลือกตั้งกรรมการ ส.ภ.พ. ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2518

กรรมการ	35	ตำแหน่ง
จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	77	คน
จำนวนสมาชิกทั้งหมด	5,034	คน
มีผู้มาใช้สิทธิออกเสียง	3,956	คน
คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ	78.58	

(จ) การเลือกตั้งกรรมการ ส.ภ.พ. ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2520

กรรมการ	35	ตำแหน่ง
จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	57	คน
จำนวนสมาชิกทั้งหมด	5,981	คน
มีผู้มาใช้สิทธิ	3,304	คน
คิดเฉลี่ยเป็นร้อยละ	55.24	

ตารางที่ 11

การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการ
สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวงของสมาชิก

สมัย	การลงคะแนน		
	จำนวนสมาชิก	ผู้มีสิทธิ	คิดเป็นร้อยละ
1	744	232	31.18
2	1,418	451	31.80
3	1,902	1,554	81.57
4	5,034	3,956	78.58
5	5,981	3,304	55.24

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากเอกสารของสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง
และแผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์ การไฟฟ้านครหลวง.

การที่สมาชิกใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งครั้งที่ 5 ลดลงเหลือร้อยละ 55.38 ทั้งที่เคยสูงถึงร้อยละ 81.57 และ 78.58 ในครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 อาจเป็นเพราะสถานการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงภายหลังการปฏิรูปการปกครอง แนวนั้น วันที่ 6 ตุลาคม 2519 และประกอบกับการเลือกตั้ง ครั้งที่ 5 ถูกทางราชการขอให้เลื่อนจากเดือน มกราคม 2519 ดังนั้นการเลือกตั้งในวันที่ 25 มีนาคม 2520 จึงไม่พร้อมเท่าปีก่อน ๆ เพราะเวลาเตรียมตัวมีไม่ถึง 7 วัน เป็นเหตุให้สมาชิก ส.ภ.พ. มาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการ ส.ภ.พ. น้อยลง

3) การมีส่วนร่วมในฐานะ Militants ขอนี้อาจจะพิจารณาได้จาก 2 พวก พวกแรกได้แก่กรรมการบริหาร ส.ภ.พ. จำนวน 30 - 35 คน พวกนี้นับได้ว่าเป็น Militants อย่างเป็นทางการ คือบทบาทในการบริหารงาน การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของ ส.ภ.พ. อีกพวกหนึ่งอาจนับได้จากกลุ่มผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นกรรมการ ส.ภ.พ. กลุ่มนี้เป็น Militants ในแง่ที่มีความสนใจในการประชุม ในกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เช่นมีส่วนร่วมในรณรงค์หาเสียง ในการแสวงหาความสนับสนุนจากสมาชิกระหว่างมีการยื่นข้อเรียกร้องต่อฝ่ายบริหาร ควบคู่การพบปะพูดคุย ควบคู่การช่วยแจกใบปลิวหรือโปสเตอร์ เป็นต้น

Militants อีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ผู้แทนเขต ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับ "ผู้แทนคนงานระดับโรงงานหรือระดับสถานที่ทำงาน" (Shop Steward)²² เนื่องจากการไฟฟ้านครหลวงแบ่งพื้นที่ในการจำหน่ายไฟฟ้าออกเป็นเขตจำหน่ายต่าง ๆ (Distribution Areas) เช่น เขตจำหน่ายวัดเลียบ เขตจำหน่ายสามเสน นนทบุรี ชนบุรี สมุทรปราการ บางกะปิ ย่านนาวา ราษฎร์บูรณะ และมีที่ทำการเขตตั้งอยู่ในแต่ละเขตซึ่งมีพนักงานนับเป็นจำนวนร้อย ๆ คน²³ ดังนั้น ส.ภ.พ. จึงให้มีการเลือกผู้แทนของ ส.ภ.พ. ในแต่ละเขตเรียกว่าผู้แทนเขต²⁴ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 โดยใช้วิธีการเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นผู้แทนของสมาชิก ส.ภ.พ. ในที่ทำการสาขาของกฟน.

²² คุรายละเอียดยุคใหม่ เก่งพงษ์ พลละคร, สหภาพแรงงาน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยเชชม, 2515) หน้า 120 - 124.

²³ เขตจำหน่ายนี้มีลักษณะเป็นที่ทำการสาขาเช่นเดียวกับที่ทำการสาขาขององค์การโทรศัพท์, การประปานครหลวง, หรือธนาคาร.

²⁴ คุรายละเอียดยุคใหม่ ก. "ระเบียบว่าด้วยผู้แทนเขต".

สำหรับบทบาทของยูแทนเซตของ ส.ภ.พ. นั้นไม่ปรากฏ อาจจะเป็นเนื่องจาก
อยู่ในระยะแรกเริ่มจึงไม่มีหลักฐานพอแก่การศึกษาได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึง
การมีส่วนร่วมก็พอพิจารณาได้ว่ายูแทนเซตอยู่ในระดับ Militants ควย

9. การสื่อสาร (Communications)

การสื่อสารภายใน ส.ภ.พ. ระหว่างกรรมการกับสมาชิกทำอยู่ 2 วิธี
คือ²⁵

ก) วิธีสื่อสารควยตนเอง (Face to - Face Communications)
คือการสื่อสารควยการพบปะสนทนากันระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือมีเอกสารประกอบ
วิธีนี้โคผลดีในการสร้างความเข้าใจอันดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขความเข้าใจ
ผิดในปัญหาต่าง ๆ แต่ขอบเขตการสื่อสารมีลักษณะจำกัดไม่กว้างขวาง

ข) วิธีสื่อสารมวลชน (Mass Communications) โดยการใ้
สื่อต่าง ๆ โคแก่ สิ่งพิมพ์ เช่น การออกเอกสารเผยแพร่ ในรูปวารสาร เช่น
"ข่าวลูกจ้าง" หรือบางครั้งใช้ชื่อ "ข่าวสารสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง"
"ข่าวลูกจ้าง" นั้นเคยออกเป็นวารสารตีพิมพ์ออกจำหน่ายเผยแพร่ประมาณสองครั้งก็เลิก
ไป คงออกเป็นรูปเอกสารอัครโรเนียวเพื่อปิดประกาศทั่วไปในที่ทำการทุกแห่งของกพน.
โดยมีวาระการปิดประกาศไม่นานนอ เดือนละ 1-2 ฉบับ มีเนื้อหาส่วนใหญ่เพื่อการ
โฆษณาให้สมาชิกมีความสามัคคีกันและชักนำให้ผู้อนสมัครเป็นสมาชิก ส.ภ.พ. การ
วิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายบริหารและพนักงานกพน. ระดับผู้บังคับบัญชา และข่าวความเคลื่อนไหว
ไหวของ ส.ภ.พ.

²⁵ จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาในฐานะกรรมการสหภาพแรงงานการ
ไฟฟ้านครหลวง ประจำปี 2518.

นอกจากนี้ยังใช้โพลีว แดงการณ์ ประกาศและโปสเตอร์ และการใช้ เครื่องขยายเสียงในบางโอกาส เช่น ระยะเวลาที่กำนันมีการเรียกร่องหรือทำการเจรจา ตอรอง หรือเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ ๆ เช่น การชุมนุมประท้วงในกรณีต่าง ๆ

10. การเงิน

คั้งนี้ 26

ก) รายได้ ส.ภ.พ. มีรายได้เพื่อการดำเนินงานจาก 4 ทาง

- (1) ค่าสมัคร อัตราค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิก 10 บาท ชำระครั้งเดียวตลอดอายุความเป็นสมาชิก
- (2) ค่าบำรุง อัตราค่าบำรุงจากสมาชิกเดือนละ 5 บาท หรือจะชำระค่าบำรุงล่วงหน้าตั้งแต่สองเดือนขึ้นไปหรือเป็นรายปีก็ได้
- (3) เงินบริจาค
- (4) รายได้อื่น ๆ

รายได้ของ ส.ภ.พ. เก็บทั้งหมดมาจากค่าบำรุงจากสมาชิก (คั้งตารางที่ 12)

²⁶ ดูรายละเอียดใน ผนวก ก. ข้อบังคับสหภาพแรงงานการไฟฟ้านคร-หลวง พ.ศ. 2518 ข้อ 11, 34.

ตารางที่ 12

รายได้ของสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

(1 พฤศจิกายน 2518 - 31 ตุลาคม 2519)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
1	ค่าสมัคร	12,610	3.19
2	ค่าบำรุง	292,985	74.24
3	เงินบริจาค	51,155	12.96
4	ส่วนลดจากการขายข้าวสาร	36,880	9.34
5	อื่น ๆ	1,013	0.25
	รวม	394,643	100.00

ที่มา : ผู้ศึกษาคัดแปลงจากงบแสดงรายรับรายจ่ายสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, รายงานของผู้สอบบัญชีอนุญาตวันประชุมใหญ่ วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2520.

รายได้ส่วนใหญ่ของ ส.ภ.ฟ. มาจากเงินค่าบำรุงของสมาชิก คือร้อยละ 74.24 สำหรับเงินบริจาค่นั้นมีเพียงครั้งเดียว คือในระยะหลังจากความสำเร็จในการเรียกร้องเงินเพิ่มเงินเดือน 150 บาท เมื่อเดือน มกราคม 2519 สมาชิกได้บริจาคเงินเพื่อช่วยซื้อเครื่องใช้ประจำสำนักงาน ตามคำประกาศเชิญชวนของส.ภ.ฟ. ส่วนรายได้จากการจำหน่ายข้าวสารซึ่งรับซื้อมาจากกรมการค้าภายในในช่วงข้าวสารขาดแคลน ปัจจุบันได้เลิกการจำหน่ายข้าวสารไปแล้ว เนื่องจากภาวะขาดแคลนข้าวสารได้ผ่อนคลายเป็นปกติ

ข) รายจ่าย รายจ่ายของ ส.ภ.พ. มีทางโคบัง ประเภทได้
จากรายจ่ายของปี 2519 เป็นตัวอย่าง (กึ่งตารางที่ 13)

ตารางที่ 13

รายจ่ายของสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

(1 พฤศจิกายน 2518 - 31 ตุลาคม 2519)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
1	เงินเดือนเสมียน	62,444	25.69
2	เครื่องเขียนแบบพิมพ์	39,889	16.41
3	สวัสดิการสมาชิกที่ตาย	34,520	14.20
4	ค่าน้ำอาหารวันประชุมใหญ่	28,460	11.71
5	วัสดุสิ้นเปลือง	14,195	5.84
6	ค่าใช้จ่ายในวันชุมนุม	13,666	5.62
7	ค่านายหน้า (พาหนะ)	13,567	5.58
8	ค่าพวงหรีด, กระเช้าดอกไม้ (สมาชิก) 12,985	12,985	5.34
9	ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้	8,924	3.67
10	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	5,841	2.40
11	ค่าใช้จ่ายวันแรงงาน	5,494	2.26
12	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	3,033	1.23
	รวม	243,020	100.00

ที่มา : คัดแปลงจากข้อมูลแหล่งเดียวกับตารางที่ 12,

รายจ่ายส่วนใหญ่ของ ส.ภ.พ. เป็นเงินก้อนของเจ้าหน้าที่ประจำของ ส.ภ.พ. คือเสมียน 5 คน รายจ่ายที่รองลงไปคือค่าเครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ค่าสวัสดิการช่วยเหลือแก่สมาชิกที่ป่วยหรือตายหรือประสบเหตุเพลิงไหม้บ้านที่อยู่อาศัย เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีรายจ่ายในด้านการศึกษาอบรมและไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสำนักงาน เช่น ค่าเช่า ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ เนื่องจากอาศัยสถานที่ของการไฟฟ้านครหลวง

ค) ทรัพย์สิน

ทรัพย์สินเป็นเครื่องแสดงฐานะทางการเงินของ ส.ภ.พ. คือพิจารณาได้จากงบดุล เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2519 ²⁷

1) เงินสด

ในมือ	13,278.55	บาท
ฝากธนาคาร	196,640.00	"
รวม	209,918.55	"

2) ทรัพย์สินถาวร

เครื่องใช้ (หักค่าเสื่อมราคา)	58,700.23	บาท
-------------------------------	-----------	-----

3) รวมทรัพย์สินทั้งสิ้น	268,618.78	"
-------------------------	------------	---

12. สรุปการก่อตัวของสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

การก่อตัวของ ส.ภ.พ. ในปี พ.ศ. 2515 เกิดได้เพราะสาเหตุใด ในเมื่อการรวมกลุ่มของพนักงานไม่ปรากฏเลยในระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ปี 2501 ถึง

²⁷ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, รายงานของผู้สอบบัญชีอนุญาต, วันประชุมใหญ่ 25 มีนาคม 2520, (เอกสารอัดสำเนา).

2515 ซึ่งเป็นสมัยรัฐบาลคณะปฏิวัติของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพล
 ถนอม กิตติขจร สาเหตุของการก่อกำเนิดนี้ คือ พนักงานมีความรู้สึกร่วมกันใน
 สถานภาพ (Sense of a common status) และความต้องการร่วมกันเพื่อช่วย
 เหลือกัน (Common need for mutual help) ในเรื่องอัตราค่าจ้าง เงิน
 เดือนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นในระยะเวลา 15 ปี ใน
 เรื่องสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรจะได้ ในเรื่องการบริหารที่รู้สึกว่าพนักงานผู้น้อยได้รับความ
 ความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา เหล่านี้ได้ปรากฏออกมาในรูปของขอเรียกร้อง
 ของ ส.ภ.พ. ซึ่งจะกล่าวละเอียดในตอนต่อไป ทั้งนี้เมื่อ นายจ่างงค์ พงษ์แสงจันทร์
 อดีตผู้นำกรรมกรไฟฟ้าในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง พ.ศ. 2501 และเป็น
 ผู้มีส่วนในการร่างกฎหมายแรงงาน (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103) ได้แนะนำชี้
 แจงให้เห็นประโยชน์ในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ประกอบกับผู้บริหารชั้นสูงของกพ.
 ได้ให้ความร่วมมือ จึงทำให้พนักงานคลายความหวาดเกรงผู้บังคับบัญชา และได้
 กล้าจับกลุ่มกันเป็นผู้ออกตั้งจดทะเบียนสหภาพ จำนวนสมาชิกจึงค่อย ๆ เพิ่มขึ้น
 จำนวนรอย ปัจจัยเบื้องต้นในการรวมตัวจึงได้แก่ความรู้สึกร่วมกันในการช่วยเหลือ
 กันให้พ้นจากปัญหาความทุกข์ยาก ปัจจัยที่สำคัญการก่อกำเนิดในระยะต่อมาซึ่งเป็นระยะ
 สำคัญ คือ การรวมตัวจัดตั้งสหภาพแรงงานนั้นได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายแรง
 งาน เพราะทำให้กลุ่มสามารถจัดระเบียบองค์การอย่างเปิดเผยได้ ดังจะเห็นได้
 ว่าก่อนหน้า ส.ภ.พ. จะแสดงบทบาทเรียกร้องใด ๆ นั้นได้มีจำนวนสมาชิกถึง
 1,400 คนแล้ว

ข. บทบาทการต่อสู้เรียกร้องของสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

บทบาทของการต่อสู้เรียกร้องของสหภาพแรงงานใด ๆ ตามกฎหมายแรงงานแล้ว ต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้าง และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างและระหว่างลูกจ้างด้วยกัน 28

วัตถุประสงค์ของ ส.ภ.พ. ที่โจทก์ทะเลาะเบาะแว้งกับกรมแรงงาน คือ 29 มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้าง สวัสดิภาพการทำงาน การจัดสวัสดิการ การศึกษา ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกและพนักงานการไฟฟ้านครหลวง และฝ่ายบริหารการไฟฟ้านครหลวง การให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการบริหารงานและการทำงานร่วมกิจกรรมกับสถาบันคานแรงงานและสถาบันอื่น ๆ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญในคานแรงงานและความเป็นธรรมในสังคมและการรักษามลประโยชน์ของการไฟฟ้านครหลวง

บทบาทการต่อสู้เรียกร้องของ ส.ภ.พ. ในช่วงระยะเวลาจากปี 2515 - 2519 นั้นมีมากมายกว้างขวาง และพอสรุปลงได้เป็น 2 คำนคือ

28 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518, มาตรา 86.

29 ขอมบังคับสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ปี 2518.

1. การเรียกร้องยื่นขอเรียกร้องเพื่อให้มีการเจรจาต่อรองรวม
ระหว่างฝ่ายสหภาพกับนายจ้าง (Collective Bargaining) ขอเรียกร้อง
 ลูกจ้างหรือสหภาพต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ฝ่ายนายจ้างรับทราบ และทั้งสอง
 ฝ่ายต้องเริ่มเจรจากันภายในระยะเวลาตามกฎหมายกำหนด ถ้าการเจรจาสามารถ
 ตกลงกันได้ ข้อตกลงนั้นต้องนำมาจดทะเบียนกับกรมแรงงานภายในเวลาที่กฎหมาย
 แรงงานกำหนด ดังนั้นจึงมีผลผูกพันทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง หากตกลงกันไม่ได้ใน
 การเจรจาก็กลายเป็นข้อพิพาทแรงงานซึ่งมีกระบวนการตามลำดับขั้นตอนตามที่กฎหมาย
 กำหนดไว้ จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าเป็นการต่อสู้เรียกร้องที่มีลักษณะเป็นทางการ
 (formal) มีลักษณะลำดับขั้นตอนที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ บทบาทดังกล่าวนี้
 ที่สำคัญ ๆ ของ ส.ภ.พ. มี 5 ครั้ง

2. การร้องทุกข์ (Grievance) สหภาพจะแสดงบทบาทนี้ใน
 เมื่อเกิดความขัดแย้งกับฝ่ายนายจ้าง อาจจะเป็นเรื่องการตีความข้อตกลงจากการ
 เจรจาต่อรองรวมก็ได้ หรือเป็นการติดตามผลของข้อตกลง หรืออาจร้องทุกข์ในเรื่อง
 อื่น ๆ ที่มีผลโดยตรงต่อสมาชิกของสหภาพ เช่น เรื่องค่าจ้าง ชั่วโมงทำงาน สภาพ
 การทำงาน สวัสดิการหรือการละเมิดศักดิ์ศรีของมนุษย์ก็ได้³⁰

การร้องทุกข์จึงมีลักษณะเป็นเรื่องภายในระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง โดย
 ทางราชการคือกรมแรงงานไม่จำเป็นต้องมีส่วนยุ่งเกี่ยว และมีลักษณะส่วนใหญ่ไป
 คำนึงไม่เป็นทางการนัก แต่ก็มีความสำคัญในด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
 ฝ่ายนายจ้างกับลูกจ้าง

30

International Confederation of Free Trade Unions,
Grievance Handling, การร้องทุกข์, แปลโดย พิพัฒน์ ไทยอารี
 (กรุงเทพฯ : มูลนิธิฟรีดริช - แอแบรท - สตีฟทุง, 2519), หน้า 8.

3. บทบาทในด้านอื่น ๆ เช่น การร่วมกับสภาแรงงานแห่งประเทศไทยในการต่อสู้เรียกร้องต่อรัฐบาลในปัญหาหลายประการ ซึ่งโน้มเอียงไปในทางบทบาททางการเมือง

1. การยื่นขอเรียกร้องเพื่อให้มีการเจรจาต่อรองร่วม

สำหรับสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวงได้แสดงบทบาทด้านนี้ 5 ครั้ง นับตั้งแต่แรกก่อตั้งเป็นสมาคมลูกจ้างตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 จนถึงสิ้นปี 2519 ได้แก่

ก) การยื่นขอเรียกร้องครั้งที่ 1 29 พฤศจิกายน 2516

ภายหลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง คือ นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เดินขบวนขับไล่รัฐบาลเผด็จการของ จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้สำเร็จ ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ³¹ คือภาวะเศรษฐกิจเริ่มชะงักงันในปลายปี 2515 ราคาน้ำมันและวัตถุดิบสูงขึ้นอย่างรวดเร็วฉับพลัน รัฐบาลต้องประกาศขึ้นราคาน้ำมันในประเทศตั้งแต่วันที่ 14 พฤศจิกายน 2516 เป็นเหตุให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้นจากปี 2515 ถึงร้อยละ 10.7³² กรรมกรเริ่มเคลื่อนไหวในการเรียกร้องขอปรับปรุงค่าแรงและสวัสดิการเพิ่มขึ้นในหลายต่อหลายแห่ง เช่น 16 พฤศจิกายน 2516 พนักงานการรถไฟโดยเฉพาะพนักงานขับรถไฟและช่างเครื่องไคน์คหุยกงาน เรียกร้องตั้งกล่าวทำให้ขบวนรถไฟที่จะออกจากกรุงเทพฯ ฯ

³¹ สุวิทย์ ยี่งวรพันธ์, การบริหารแรงงานในประเทศไทย พ.ศ. 2520, (กรมแรงงาน : เอกสาร ร.ง. 186/20, 31 มกราคม 2520) หน้า 10.

³² เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ทองหยุกเดินทั้งหมด ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2516³³ ในวันที่ 27 พฤศจิกายน คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับแรงงานเสียใหม่ โดยเฉพาะในด้านการปรับปรุงค่าจ้าง สภาพการทำงานและสวัสดิการเนื่องจากการมีกรณีหยุดงานเป็นจำนวนมาก³⁴ ความเคลื่อนไหวของกรรมกรอื่นเนื่องจากการเมืองและเศรษฐกิจดังกล่าว มีผลกระทบต่อพนักงานการไฟฟ้านครหลวงด้วย กล่าวคือ มีความคึกคักอยู่ทั่วไป ในระยะ - ต้นเดือนพฤศจิกายน 2516 เกิดข่าวลือในหมู่พนักงาน ก.ฟ.น. ในสำนักงานใหญ่ วัดเลียบ และที่ทำการสาขาต่าง ๆ เช่น สามเสน คลองเตย ธนบุรี นนทบุรี สมุทรปราการว่าจะมีการนัดหยุดงานเพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ การแพร่ข่าวลือครั้งนั้นนอกจากควยการสนทนากันแล้ว ยังใช้วิธีทางโทรศัพท์และบางครั้งใช้การออกข่าวทางวิทยุสื่อสารซึ่งมีใช้ติดต่องานระหว่างที่ทำการเขตต่าง ๆ และมีการนัดประชุมกันลับ ๆ ในหมู่พนักงานหลายครั้งเพื่อรวบรวมความคิดเห็นในเรื่องหัวข้อที่เตรียมจะเรียกร้อง³⁵

นอกจากสมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง (ส.ล.ฟ.) ซึ่งเป็นสมาคมลูกจ้าง ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว พนักงาน ก.ฟ.น. ยังได้เริ่มจับกลุ่มอื่น ๆ กันขึ้นอีก คือ กลุ่มไฟฟ้าเสรีและชมรมพนักงาน กลุ่มไฟฟ้าเสรีมีการก่อตัวโดยเริ่มจากการปิดประกาศตามอาคารที่ทำการของฝ่ายวิศวกรรมโครงการ (คลองเตย) ชักชวนให้พนักงานมา

³³ สยามจดหมายเหตุฉบับที่ศึกษาสารและเหตุการณ์ พ.ศ. 2516 - 2518, (กรุงเทพฯ ; บริษัทสยามบรรณ จำกัด , 2519) หน้า 9.

³⁴ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

³⁵ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, แฟ้มเรื่องการเรียกร้องของพนักงานการไฟฟ้านครหลวง ปี 2516.

เลือกตั้งตัวแทนกลุ่มไฟฟ้าเสรี มีการออกข่าวทางวิทยุสื่อสารภายใน เรียกร้องให้พนักงานไปชุมนุมในที่ทำการคลองเตย และตอนบ่ายวันที่ 22 พฤศจิกายน 2516 มีการประชุมลับของผู้นี้ เริ่มก่อตั้งกลุ่มไฟฟ้าเสรีขึ้นและเลือกตั้งตัวแทนของกลุ่ม ได้แก่ นายสมบูรณ์ ศรีคันชัย นายชวลิต เพ็ชรชอ และนายเอกรินทร์ เทพรัตน์ ทั้ง 3 คนนี้เป็นพนักงานสังกัดฝ่ายวิศวกรรมโครงการ มีหน้าที่เป็นตัวแทนไปสังเกตการณ์การเคลื่อนไหวของกลุ่มอื่น ๆ ใน ก.พ.น. ว่าจะมีการเรียกร้องประการใดบ้าง³⁶ ในตอนเย็นวันเดียวกันมีพนักงานจากที่ทำการสาขาต่าง ๆ มาชุมนุมกันที่ทำการคลองเตย ตัวแทนของกลุ่มไฟฟ้าเสรีได้ขึ้นพูดต่อที่ชุมนุมให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งกลุ่มให้ทราบ แต่มีใก่กล่าวถึงการเรียกร้องซึ่งมีชาวสื่อ คั้งนั้น พนักงานที่ชุมนุมจึงสลายตัวไปก่อนคำควยหาที่ไม่สู้จะพอใจนัก³⁷

ชมรมพนักงาน³⁸ เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ก่อตัวขึ้นอย่างลับ ๆ มีพนักงานสังกัดกองโรงงานเป็นตัวแทนกลุ่ม ได้มีการนัดปร. ชุมลับกันหลายครั้ง เพื่อจะปรึกษาหารือและรวบรวมความต้องการของกลุ่มเพื่อจะยื่นขอเรียกร้องต่อฝ่ายบริหารของ ก.พ.น. ต่อมากลุ่มไฟฟ้าเสรีได้มารวมตัวกับชมรมพนักงาน

1) การยื่นขอเรียกร้อง ³⁹

หลังจากการประชุมใหญ่และเลือกตั้งกรรมการ เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2516 ส.ล.พ. ก็ได้แจ้งให้สมาชิกและพนักงาน ก.พ.น. ทราบว่า ขอให้ยื่นขอ

³⁶ แพมเดียวกัน เรื่องเดียวกัน.

³⁷ จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาซึ่งไปร่วมอยู่ในเหตุการณ์ด้วย เมื่อ 22 พฤศจิกายน 2516.

³⁸ การไฟฟ้านครหลวง แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์ แพมเรื่องการเรียกร้องของพนักงานการไฟฟ้านครหลวง ปี 2516.

³⁹ แพมเดียวกัน, เรื่องเดียวกัน.

คิดเห็นและความต้องการในการเรียกร้องมาที่ ส.ล.พ. เพื่อจะได้รวบรวมข้อเรียกร้องต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยจะยึดถือข้อเรียกร้องของ ส.ล.พ. เป็นหลัก และในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2516 ส.ล.พ. ก็ยื่นข้อเรียกร้อง 20 ข้อ ต่อผู้ว่าการ ก.พ.น. โดยกำหนดเวลาให้ตอบภายในวันที่ 6 ธันวาคม 2516 เวลา 14.00 น.

รุ่งขึ้นในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2516 ตัวแทนของชมรมพนักงานไคยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้ว่าการรวม 6 ข้อ มีสาระสำคัญส่วนใหญ่เช่นเดียวกับข้อเรียกร้องของ ส.ล.พ. แตกต่างกันบ้างในข้อปลีกย่อย ตัวแทนของชมรมไคชี้แจงแก่พนักงาน ก.พ.น. ว่า ชมรมไคยื่นข้อเรียกร้องผ่านทาง ส.ล.พ. ก่อนแล้ว แต่ ส.ล.พ. มิได้นำยื่นเสนอต่อผู้ว่าการ ดังนั้นทางชมรมจึงต้องส่งตัวแทนยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้ว่าการ

ในวันที่ 1 ธันวาคม 2516 มีผู้แจกใบปลิว "ข่าวด่วน" ในที่ทำการเขตต่าง ๆ ของ ก.พ.น. ในใบปลิวมีข้อความชักชวนให้พนักงานมาชุมนุมในวันที่ 6 ธันวาคม 2516 ณ สำนักงานใหญ่วัดเลียบ เพื่อฟังคำขอเรียกร้องจากฝ่ายบริหาร

ในวันที่ 3 ธันวาคม 2516 ผู้แทนของ ส.ล.พ. 8 คนได้ขอเข้าพบผู้ว่าการเพื่อติดตามการพิจารณาข้อเรียกร้องของ ส.ล.พ. โดยขอให้ฝ่ายบริหารพิจารณาข้อเรียกร้องทั้ง 20 ข้อ และในการเข้าพบครั้งนี้ ส.ล.พ. ขอให้ถือว่ายังมีได้เป็นการเจรจาต่อรอง (Negotiation) หลังจากการเข้าพบของตัวแทน ส.ล.พ. ฝ่ายบริหารได้ออกแถลงการณ์ตอบข้อเรียกร้องและได้ปิดประกาศไปตามที่ท่าก.พ.น. สาขาต่าง ๆ

ในวันที่ 4 ธันวาคม 2516 ส.ล.พ. ทำคำชี้แจงตีประกาศและแจกให้สมาชิกและพนักงานทราบว่า ตามที่ ส.ล.พ. ไคยื่นข้อเรียกร้องนั้น ก.พ.น. ได้ตกลงเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นบางข้อซึ่งมิได้อยู่ในอำนาจของผู้ว่าการ ต้องรอดผลการพิจารณาของคณะกรรมการ (Board) การไฟฟ้านครหลวงก่อน และ ส.ล.พ. . .

กำลังนักวันขอเจรจากับคณะกรรมการ กฟน. และ ส.ล.พ. เชื่อว่าคณะกรรมการ
จะพิจารณาตกลงควยดี ตามที่นายกรัฐมนตรีได้แสดงความห่วงใยและได้สั่งให้เจ้า
หน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือลูกจ้างคนงานอยู่แล้ว และส.ล.พ. ชี้แจงว่าตาม
ที่มีผู้แจกใบปลิว "ข่าวควน" ชักชวนพนักงานให้มาชุมนุมในวันที่ 6 ธันวาคม 2516 ซึ่ง
อาจก่อให้เกิดความไม่สงบและเสียหายแก่กฟน. และประชาชน ส.ล.พ. มิได้มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการจัดท่าและแจกใบปลิวนั้น แต่จะพยายามรักษาดลประโยชน์ของพนักงาน
ควยสันติวิธี คือควยวิธีการเจรจาต่อรองต่อไป ⁴⁰

ในวันที่ 6 ธันวาคม 2516 เวลาประมาณ 7.00 น. ซึ่งตามปกติในลาน
จอดรถยนต์จะมีรถยนต์ประมาณ 300 คันจอดเต็มเนื้อที่ มีรถยนต์จอดอยู่เพียง 6-7
คัน เวลาประมาณ 8.00 น. มีพนักงานนั่งอยู่กลางลานจอดรถประมาณ 20 คน
เป็นพนักงานรายวันกองบริการภายใน และฝ่ายการบัญชีและการเงิน และมีพนักงาน
ตำแหน่งนักการของฝ่ายการบัญชี ฯ ได้ไปนำเครื่องขยายเสียงมาขึ้นพูด จากนั้นมี
พนักงานรวมตัวมากขึ้น และผลัดกันพูดอภิปรายโจมตีว่าแถลงการณ์ของฝ่ายบริหารใน
วันที่ 3 ธันวาคม นั้นไม่ได้ให้อะไรแก่พนักงานเลย

เวลาประมาณ 9.00 น. ตัวแทนของชมรมพนักงาน 8 คน ได้เข้าพบฝ่าย
บริหารเพื่อประชุมเจรจาในข้อเรียกร้อง การเจรจาเสร็จสิ้นประมาณเที่ยง ตัวแทน
ชมรมพร้อมควยรองผู้ว่าการส่วนวิชาการได้มาชี้แจงต่อพนักงานซึ่งชุมนุมอยู่ในลานจอดรถ
ประมาณ 4-5 พันคน ⁴¹ แต่กลุ่มพนักงานไม่พอใจในคำชี้แจงแสดงปฏิกิริยาโดยการ

⁴⁰ สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, คำชี้แจง ลงวันที่ 4 ธันวาคม
2516 (เอกสารอัครสำเนา).

⁴¹ แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, แฟ้มเรื่องเดิม.

โทรทัศน์และกล่าวอภิปรายโจมตีฝ่ายบริหารอย่างรุนแรง ครั้นเวลาประมาณ 15 นาฬิกา พนักงานได้ปิดประตูเข้าออกซึ่งมี 3 ด้าน มีให้คนภายในออกและตรวจตรามิให้คนภายนอกซึ่งมิใช่พนักงานเข้าได้

เมื่อชมรมพนักงานไม่ประสบผลสำเร็จในการทำ ความพอใจให้ที่ชุมนุม จึงมีการจัดตั้งศูนย์พนักงานฟน. ขึ้นอีก แล้วตั้งตัวแทนไปเจรจากับฝ่ายบริหารโดยมีกรมแรงงานเป็นผู้ช่วยเหลือประสานงาน และในเวลาประมาณ 19.00 น. อธิปไตยและรองอธิปไตย กรมแรงงานได้มาอ่านข้อตกลงกับศูนย์ ฯ ให้ที่ชุมนุมได้ฟัง แต่ไม่เป็นที่พอใจ และเหตุการณ์มีความรุนแรงขึ้น มีพนักงานที่ชุมนุมผลัดกันขึ้นมาพูดโจมตีผู้บังคับบัญชา แต่ก็ไม่เป็นที่พอใจของผู้ฟังก็ถูกโทรทัศน์ขับไหลงจากเวที ตัวแทนของ ส.ล.พ. ของชมรม ฯ และศูนย์ ฯ ก็ถูกขับเช่นกัน เวลาประมาณ 21.00 นาฬิกา กลุ่มผู้ชุมนุม กลมยสภาพเป็นฝูงชนขาดคง (mob) เนื่องจากบางส่วนดื่มสุราจนมีเมมา ส่วนใหญ่เกิดความหวนเกรงความผิดที่ทำการหยุดงานทั้งที่กฎหมายห้ามลูกจ้างการไฟฟ้าหยุดงาน⁴² และหวนเกรงที่พวกตนได้อภิปรายโจมตีผู้บังคับบัญชาอย่างมาก รวมทั้งหวนเกรงว่ากลุ่มผู้ชุมนุมจะสลายตัวโดยปราศจากความสำเร็จในการเรียกร้อง การปิดกั้นมิให้คนภายในออกจากที่ทำการวัดเฉียบจึงเข้มงวดมากขึ้น จนเกิดความเคียดแค้นแก่พนักงานที่ต้องการกลับบ้านและแต่ครอบครัวที่ต้องการได้พบพนักงานที่ถูกกั้นไว้ภายใน รอยโท มานะ กอหรั่งกุล หัวหน้าแผนกฝึกอบรมจึงตัดสินใจเข้าควบคุมฝูงชนโดยประกาศตนเป็นผู้นำเสียเองเพื่อต้องการดึงเหตุการณ์ให้คลี่คลายไปในด้านดี กลุ่มผู้ชุมนุมเริ่มยอมรับผู้นำคนใหม่ และยินยอมเปิดประตูให้มีการเข้าออกได้เมื่อประมาณ 22 นาฬิกาเศษ⁴³

⁴² ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103, หมวด 3 ข้อ 21.

⁴³ จากการสัมภาษณ์ รอยโท มานะ กอหรั่งกุล, รองหัวหน้ากองฝึกอบรม และพัฒนาการไฟฟ้านครหลวง เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2520.

จนเวลา 24.00 น. รอยโท มานะ กอหรั่งกุล ได้พูดคุยชี้แจงและขอให้พนักงานรวม
กันต่อสู้ความสงบและอดทน ปรากฏว่าเป็นที่พอใจของพนักงานในที่ชุมนุม รอยโท
มานะ กอหรั่งกุล ได้ขึ้นพูดอภิปรายผลัดกับพนักงานทั้งชายและหญิงตลอดคืนจนกระทั่ง
ในเช้าวันที่ 7 ธันวาคม 2516 จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์พนักงานขึ้นใหม่ โดยมี รอยโท
มานะ เป็นผู้นำ ได้ทำขอเรียกกรองขึ้นใหม่ไปยื่นต่อฝ่ายบริหาร พร้อมทั้งยื่นคำขาดให้
ตอบภายในเวลา 12.00 น. มิฉะนั้นจะมีการดับไฟฟ้าที่กฟน. จ่ายให้ประชาชนเป็น
เวลา 2 นาที และจะยืดเวลาให้อีก 2 ชั่วโมง ถ้าไม่ได้รับคำตอบก็จะมีการดับไฟ
ฟ้าอีกเป็นเวลา 5 นาที⁴⁴ ในระหว่างที่มีการเจรจาระหว่างฝ่ายบริหารและศูนย์ ฯ
ทางที่ชุมนุมก็มีการอภิปรายโจมตีผู้บังคับบัญชา กระทั่งถึงเวลา 12.00 น. ก็มีการ
ดับไฟบางแห่งเป็นเวลาประมาณ 30 วินาที ขณะเดียวกันอธิบดีกรมแรงงานและรอง
ผู้อำนวยการ ส่วนวิชาการ กฟน. ได้มาขึ้นพูดขอเรียกกรองเฉพาะขอเกี่ยวกับค่าจ้าง
และเงินเดือน ปรากฏว่าเป็นที่พอใจของพนักงาน เช่นมีการปรบมือให้เกียรติ ดังนั้น
ที่ชุมนุมจึงได้สลายตัวไปประมาณ 12.30 น.

ฝ่ายบริหารได้เรียกตัวแทนพนักงานทุกกลุ่ม เช่น ส.ล.พ. ชมรมพนักงาน
และศูนย์พนักงาน และอีกบางกลุ่มมาประชุมในวันที่ 11 ธันวาคม 2516 เพื่อสรุปหัว
ขอเรียกร้องของทุกกลุ่ม รวมกันได้ 22 ขอ มีขอที่ตกลงกันได้แล้ว 7 ขอ ส่วนหัวขอ
เรียกร้องอีก 15 ขอที่เหลือให้สรุปรวมเป็นขอเดียวกัน แล้วแบ่งเป็นหัวข้อย่อย 3
ขอ คือ เกี่ยวกับสวัสดิการเกี่ยวกับโบนัส เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ ส่วนตัวแทน
กลุ่มต่าง ๆ ได้คัดเลือกตัวแทนได้ 7 คน ทำหน้าที่เป็นกรรมการต่อรองกับคณะ

44 จากการสัมภาษณ์ รอยโท มานะ กอหรั่งกุล, วันที่ 7 เมษายน

กรรมการ กพน. ในวันที่ 12 ธันวาคม 2516⁴⁵ ผลการเจรจาต่อรองร่วมปรากฏ
เป็นข้อตกลงระหว่างผู้แทนการไฟฟ้านครหลวงกับผู้แทนพนักงานการไฟฟ้านครหลวง 8
ข้อ ดังนี้⁴⁶

"ข้อ 1 ตกลงในปรับอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง ดังนี้
พนักงานและลูกจ้างรายเดือน

อัตราเดิม	600 บาท	ถึง	875 บาท	ปรับเพิ่ม	3 ชั้น
"	900 "	"	1,350 "	"	1.5 "
"	1,400 "	"	2,900 "	"	1
"	3,000 "	"	4,000 "	"	1/2 "

ค่าจ้างพนักงานรายวันประจำและลูกจ้างชั่วคราว

วันละ	21.40 บาท	ปรับเพิ่มเป็นวันละ	25.00 บาท
"	23.50 "	"	27.00 "
"	25.60 "	"	29.00 "
"	27.80 "	"	31.00 "
"	29.90 "	"	33.00 "
"	32.00 "	"	35.00 "

ทั้งนี้ให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2516.

⁴⁵ สหสมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, ข่าว "ส.ล.พ." ฉบับที่ 3, "บันทึกเหตุการณ์วันหยุดงาน" (7 มกราคม 2517, เอกสารอักษรา 3 หน้า).

⁴⁶ ข้อตกลงระหว่างผู้แทนการไฟฟ้านครหลวงกับผู้แทนสหสมาคมลูกจ้างการ
ไฟฟ้านครหลวง, 12 ธันวาคม 2516, (เอกสารอักษรา).

ข้อ 2 เงินช่วยเหลือค่าครองชีพ ตกลงจ่ายให้แก่พนักงานและลูกจ้างทุกระดับชั้น คนละ 200 บาทต่อเดือน มีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2517 ในกรณีทำงานไม่ครบเดือนให้คิดลดลงตามส่วน

ข้อ 3 เงินช่วยค่าคลอดบุตร ตกลงจ่ายให้ 400 บาท เป็นเอกเทศไม่รวมกับเงินค่ารักษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการคลอดบุตร ขอนี้ให้มีผลตั้งแต่วันที่ 3 ธันวาคม 2516

ข้อ 4 คอกเบี้ยเงินประกันของพนักงานการไฟฟ้านครหลวง ตกลงอนุมัติให้ร้อยละ 6 ต่อปี มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2516

ข้อ 5 เงินช่วยเหลือพิเศษประจำปีของพนักงานรายวันประจำ ตกลงให้คนละ 600 บาทต่อปี มีผลตั้งแต่งบประมาณประจำปี 2517 เป็นต้นไป

ข้อ 6 การสร้างโรงอาหารตามเขตต่าง ๆ และที่ทำการแผนกผลิตภัณฑ์คอนกรีต (อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี) การไฟฟ้านครหลวงจะตั้งงบประมาณสร้างให้ทุกแห่ง

ข้อ 7 การไฟฟ้านครหลวงรับจะดำเนินการแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเสียใหม่โดยจะให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2517

ข้อ 8

8.1 เรื่องโบนัส

8.1.1 การจ่ายโบนัสตั้งแต่โบนัสประจำปี 2517 เป็นต้นไป การไฟฟ้านครหลวงจะจ่ายตามมติคณะรัฐมนตรี และจะประกาศอย่างเป็นทางการเปิดเผยตั้งแต่ประธานกรรมการ การไฟฟ้านครหลวงจนถึงพนักงาน

- 8.1.2 การลาบวชและลาไปประกอบศาสนกิจในครั้งแรก และ การลาคลอดบุตรไม่ถือเป็นเหตุคัดถอนโบนัส แต่การ ลาป่วยนานติดปกติกี่จะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป
- 8.1.3 โบนัสพิเศษ การไฟฟ้านครหลวงจะนำมาจ่ายให้แก่ พนักงานทุกระดับชั้น โดยพิจารณาถึงการกระทำ ความดีความชอบพิเศษ ทั้งนี้ตั้งแต่โบนัสประจำปี 2517 เป็นต้นไป

8.2 เรื่องสวัสดิการพนักงาน

- 8.2.1 การจัดรถรับส่งพนักงาน จะจัดให้ดีขึ้นและเพิ่มจำนวน ใหม่มากขึ้นกว่าที่มีอยู่ และจะจัดตั้งงบประมาณสำหรับ ซื้อรถเมล์ในปีต่อ ๆ ไป
- 8.2.2 รับหลักการโครงการสร้างที่อยู่อาศัย ขณะนี้การไฟฟ้านครหลวงกำลังก่อสร้างอยู่บางส่วน และการไฟฟ้านครหลวงจะจัดโครงการระยะยาวโดยรับควบคุมต่อไป
- 8.2.3 ส่วนลดค่ากระแสไฟฟ้า เพิ่มจากร้อยละ 3.5 ของเงิน เดือนเป็นร้อยละ 4 มีผลตั้งแต่ 12 ธันวาคม 2516
- 8.2.4 การช่วยเหลือค่าธรรมเนียมในการขอใช้ไฟฟ้า ถ้า ใช้สิทธิเต็มค่างว่าการช่วยในวงเงิน 350 บาท ก็ให้ ใช้สิทธิเต็ม
- 8.2.5 ส่วนลดค่ากระแสไฟฟ้าให้กับพนักงานที่ครบเกษียณอายุ ขอนี้ไม่ได้รับอนุมัติ
- 8.2.6 เงินช่วยเหลือค่าทำศพ อนุมัติเฉพาะพนักงานรายวัน ให้ได้รับไม่น้อยกว่า 2,000 บาท ส่วนพนักงานนอก นั้นให้เป็นไปตามระเบียบเดิม

8.2.7 เงินช่วยเหลือค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมของบุตร อนุมัติให้เบิกได้เต็มสำหรับพนักงานที่มีเงินเดือนต่ำกว่าอัตราขั้นต้นของตำแหน่งหัวหน้าแผนก ซึ่งขณะนี้เริ่มตั้งแต่ชั้น 2,800 บาท ในกรณีที่อัตราขั้นต้นของตำแหน่งนี้สูงขึ้น ก็ให้ได้รับสิทธิตามไปด้วย ทั้งนี้ค่าองค์การไฟฟ้าอื่นให้สิทธิมากขึ้นกว่าเดิม ทางการไฟฟ้านครหลวงก็จะปรับตามไปด้วยทันที

สำหรับพนักงานที่ได้รับเงินเดือนตั้งแต่อัตราขั้นต้นของตำแหน่งหัวหน้าแผนกขึ้นไป (2,800 บาท) อนุมัติให้เบิกได้เพียงครั้งเดียว

การชำระค่าเล่าเรียน ฯลฯ การไฟฟ้านครหลวงจะพยายามช่วยเหลือชำระให้แก่โรงเรียนโดยตรงก่อน

พนักงานที่ได้รับการช่วยเหลือเพียงครั้งเดียว การไฟฟ้านครหลวงให้เต็มก่อนเช่นเดียวกัน แล้วจะหักส่วนที่เกินสิทธิในภายหลังเป็นเดือน ๆ ให้เสร็จสิ้นภายใน 3 เดือน

ทั้งนี้ให้มีผลตั้งแต่เทอมปลายของปีการศึกษา 2516 เป็นต้นไป

8.2.8 การไฟฟ้านครหลวงอนุมัติให้พนักงานที่มีอายุงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปเพื่อความจำเป็นไม่เกิน 6 เท่า สำหรับพนักงานที่มีอายุงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป คงก

ได้ 3 เท่าของเงินเดือนเช่นเดิม และจะแก้ไข
ระเบียบการค่าประกันให้สามารถดูได้สะดวกขึ้น เช่น
ผู้ค่าประกันสามารถค่าประกันผู้ถูกทำลายก็ได้ แต่ไม่เกิน
วงเงินบำเหน็จของผู้ค่าประกันในขณะทำสัญญา บุคคล
ภายนอกก็เป็นผู้ค่าประกันได้ แต่ต้องมีหลักทรัพย์
และการค่าประกันด้วยหลักทรัพย์ เป็นต้น

การกู้เงินเพื่อปลูกสร้างบ้าน การไฟฟ้านคร -
หลวงอนุมัติให้กู้ได้ไม่เกิน 50 เท่าของเงินเดือน ทั้ง
นี้ไม่เกินราคาประเมินของที่ดิน และผู้กู้ต้องผ่อนชำระ
ในเสร็จสิ้นก่อนครบเกษียณอายุ ออกเบี้ยในการกู้ทั้ง
3 กรณี ใช้อัตราเดิม

8.2.9 การจ่ายเงินตอบแทนพิเศษแก่พนักงานที่เสียชีวิต ทูพ-
พลภาพหรือสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง เนื่องจาก
การปฏิบัติหน้าที่เสี่ยงอันตรายอย่างสูง กปน. จะได้
กำหนดว่าพนักงานประเภทใดบ้างที่ทำงานเสี่ยงอันตราย
สูง และจะกำหนดการจ่ายเงินตอบแทนพิเศษนั้นเพิ่ม
ขึ้นอีก 1 ใน 3 ของอัตราเงินทดแทนที่กฎหมายแรงงาน
กำหนดไว้ โดยรับดำเนินการให้เร็วที่สุด

8.3 เรื่องระเบียบ

8.3.1 การพิจารณาบำเหน็จของพนักงาน จะไม่นำวันลาจ
ลาป่วย ลาคลอบบุตร ลาเพื่อศาสนกิจ และเวลา
มาสายหรือขาดงาน มาพิจารณาตัดทอนการนับอายุส่วน
ของพนักงานเพื่อการคำนวณบำเหน็จ

8.3.2 การตั้งกรรมการสอบสวนพนักงาน ให้เจ้าหน้าที่แผนก พนักงานสัมพันธ์ร่วมเป็นกรรมการสอบสวน และการสอบสวนและตัดสินจะต้องเสร็จสิ้นภายใน 120 วัน"

ผู้แทนการไฟฟ้านครหลวง มี คร. บุญรอด บินทสันต์ คร. พันธุ์ สิมะเสถียร อธิบดีกรมบัญชีกลาง คร. เลื่อน บินทสันต์ รองผู้ว่าการ นายประยงค์ กาญจนวิโรจน์ รองผู้ว่าการ นายจี วสุธาร ผู้อำนวยการฝ่ายการเจ้าหน้าที่ สำหรับ นายเล็ก สาวนายน ผู้ว่าการ กฟน. ไคอยู่ระหว่างการเดินทางดูงานด้านการไฟฟ้าในประเทศอังกฤษ

ผู้แทนพนักงานการไฟฟ้านครหลวง มี นายไพศาล รัชชชยันต์ ประธาน ส.ล.พ. นายกำธร หวังสุวรรณ กรรมการ ส.ล.พ. ฝ่ายตัวแทนศูนย์และชมรม มี ร้อยโท มานะ กอหรั่งกุล นายคุณิต สุวิกรม นายชวลิต เพ็ชรช้อ นายสุนันท์ ทรัพย์ประมุล

2) สรุปบทบาทของ ส.ล.พ. ในการเรียกร้องครั้งที่ 1

ส.ล.พ. เมื่อมีการเรียกร้องครั้งแรก 29 พฤศจิกายน 2516 มีสมาชิก ประมาณ 1,400 คน นับว่ายังไม่ค่อยเมื่อเทียบกับจำนวนพนักงาน กฟน. ในเวลานั้น ซึ่งมี 7,900 คน⁴⁷ และจากการเลือกตั้งกรรมการ ส.ล.พ. เมื่อ 24 พฤศจิกายน 2516 มีสมาชิกมาใช้สิทธิออกเสียงเพียง 451 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก แสดงว่าสมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในฐานะผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

⁴⁷ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกทะเบียนและประวัติ, สถิติพนักงานการไฟฟ้านครหลวง ปี 2516.

(Electors) เพียงส่วนน้อย เมื่อ ส.ล.พ. ยังไม่แสดงบทบาทที่เข้มแข็งพอที่จะเป็นที่เชื่อถือแก่สมาชิกและพนักงานกฟน. 48 ดังนั้นจึงทำให้เกิดมีกลุ่มอื่น ๆ ขึ้นมาอีกสองสามกลุ่ม จึงเป็นการรวมกลุ่มแบบชั่วคราว คือเป็นกลุ่ม Anomic group ตามที่อัลมอนต์แบ่งประเภทไวโคเข้ามาแสดงบทบาทในการเรียกร้อง

เมื่อความต้องการของพนักงานได้ปรากฏชัดขึ้นเป็นข้อเรียกร้องและกลายสภาพเป็นกลุ่มชนที่วุ่นวาย (mob) ในวันที่ 6 และ 7 ธันวาคม 2516 ส.ล.พ. ก็ไม่สามารถสนองความต้องการของ mob จึงไม่อาจเข้าควบคุมหรือนำ mob ได้ จึงมีผู้นอ้าสาเขานำ mob และทำได้สำเร็จ ซึ่งทำให้บทบาทของ ส.ล.พ. ยิ่งอ่อนลงไปอีก ทั้งที่ ส.ล.พ. พยายามดำเนินงานตามกฎหมาย และพยายามช่วยยับยั้งการนัดหยุดงานแต่ไม่สำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเหตุการณ์วุ่นวายครั้งแรกในกฟน. ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายบริหาร พนักงาน ส.ล.พ. และกลุ่มต่าง ๆ ยังขาดประสิทธิภาพจึงต้องปล่อยให้เหตุการณ์คลี่คลายไปเองตามเวลา โดยไม่อาจควบคุมสถานการณ์ไวโค แต่ผลการเรียกร้องก็ให้ประโยชน์แก่พนักงานเป็นอย่างมาก

ข) การยื่นข้อเรียกร้องครั้งที่ 2 23 กันยายน 2517

สาเหตุเนื่องจากมีสมาคมลูกจ้างในรัฐวิสาหกิจ 5 สมาคม คือ การไฟฟ้า นครหลวง การรถไฟ การประปานครหลวง องค์การ ร.ส.พ. และโรงงานยาสูบ ได้รวมกันทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เรียกร้องขอเงินค่าครองชีพเพิ่มเป็น 300 บาท ให้จ่ายย้อนหลังตั้งแต่เดือนมกราคม 2517 โดยอ้างสาเหตุ

48 สัมภาษณ์ นายบุญเทียน คำชู, อดีตรองประธานสมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง ปี 2519 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2520.

ว่า เนื่องจากค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้นและเนื่องจากการจ่ายเงินค่าครองชีพของเดิมนั้น มีการเหลื่อมล้ำกันในรัฐวิสาหกิจทั้ง 5 แห่ง ⁴⁹

ทางรัฐบาลจึงนำเรื่องเข้าประชุมคณะรัฐมนตรี และมีมติให้จัดตั้ง "คณะกรรมการปรับปรุงเงินเดือนและค่าจ้างพนักงานและลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ" มีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน ทำหน้าที่พิจารณาปัญหา เพื่อให้พนักงานได้รับผลประโยชน์ในลักษณะที่เท่าเทียมกัน ⁵⁰ และในวันที่ 30 สิงหาคม 2517 ก็มีหนังสือพิมพ์ลงข่าว พาดหัวว่าจะมีการดับไฟฟ้าทั้งกรุงเทพฯ ⁵¹ แต่ทาง ส.ล.พ. ได้ออกข่าวแกทางสื่อมวลชนไม่เป็นความจริง ⁵²

ผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ฯ ของรัฐบาล ปรากฏว่าทำให้คณะรัฐมนตรีลงมติเพิ่มเงินเดือนพนักงานและลูกจ้างให้เพียงพอแก่การครองชีพ แต่จะต้องเสียภาษีเงินได้เอง และเมื่อหนังสือพิมพ์โคลงข่าวเรื่อง นาย พันธ สิมะเสถียร อธิบดีกรมบัญชีกลาง เผยตารางแสดงเงินเดือนพนักงานรัฐวิสาหกิจที่จะให้เสียภาษีเงินได้เอง โดยยึดถือบัญชีเงินเดือนข้าราชการพลเรือนเป็นหลักในการพิจารณา ทั้งนี้ให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2517 เป็นต้นไป ⁵³ ปรากฏว่าพนักงานการไฟฟ้านคร - หลวงเกิดความวิตกกังวลทั่วไป เนื่องจากขั้นวิ่งของเงินเดือนตามตารางดังกล่าวของ

49 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ฉบับประจำวันที่ 14 สิงหาคม 2517 และหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 25 สิงหาคม 2517, หน้า 4.

50 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ฉบับประจำวันที่ 21 สิงหาคม 2517 หน้า 1.

51 หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, ฉบับประจำวันที่ 30 สิงหาคม 2517.

52 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ฉบับประจำวันที่ 31 สิงหาคม 2517.

53 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ฉบับประจำวันที่ 17 กันยายน 2517.

กรมบัญชีกลางมีลักษณะชอยชั้นดึ้มเมื่อเทียบกับชั้นวังตามอัตราเงินเดือนที่เป็นอยู่ของ กพน. ฉำนำตำรำเงินเดือนกั้กล่าวมำไขกับกพน. จะทำให้พนักงานเสียประโยชน์ อย่างมำกมำย

ในว้นที่ 23 กันยายน 2517 พนักงานกลุ่มหนึ่ง เรียกว่าคณะผู้แทนพนักงาน การไฟฟำนครหลวง มีร้อยโท มานะ กอหรั้งกุล หัวหน้าแผนกฝึกอบรม เป็นผู้นำ ไ้ยื่นขอเรียกรองประธานกรรมการการไฟฟำนครหลวงฉำนทางผู้วำการ และยื่นขอ เรียกรองโดยตรงต่อรัฐมนตรีวำการกระทรวงมหำคไทย พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร อีกฉบับหนึ่ง มีขอเรียกรองกั้ 54

๑. ขอใ้ปรับปรุงโครงสร้างอัตราเงินเดือนสำหรับพนักงานการไฟฟำนครหลวงเสียใหม่ โดยให้จำนวนเงินของชั้นวังไม่น้อยกว่าโครงสร้างอัตราเงินเดือน ของการไฟฟำนครหลวงในปัจจุบัน

2. ขอเพิ่มเงินค่าครองชีพจาก 200 บาทเป็น 300 บาท

3. ขอใ้ได้โบนัสเหมือนเดิม"

ในวันเดียวกัน คือว้นที่ 23 กันยายน 2517 นายไพศาล รัชชฉันนั้ ประธาน ส.ล.พ. ก็ไ้ยื่นขอเรียกรองต่อผู้วำการการไฟฟำนครหลวง กั้ 55

1. ค่าครองชีพ ใ้เพิ่มขึ้นจาก 200 บาทเป็น 300 บาท และรวม อยู่ในเงินเดือน

2. อัตราเงินเดือน จะต้องมีชั้นวังแต่ละชั้นไม่น้อยกว่าเดิม

54 ขอเรียกรองของคณะผู้แทนพนักงานการไฟฟำนครหลวง ต่อประธาน กรรมการการไฟฟำนครหลวง, ลงว้นที่ 23 กันยายน 2517, (เอกสารอัครสำเนา).

55 สม่ำคมูลกัจำงการไฟฟำนครหลวง ขอเรียกรอง 23 กันยายน 2517, (เอกสารอัครสำเนา).

3. การเสียภาษี การไฟฟ้านครหลวงจะต้องออกให้ตามพันธะเดิม
ทุกกรณี

4. โบนัส ต้องมีอัตราการจ่ายไม่น้อยกว่าเดิม

ทั้งนี้ ส.ล.พ. ได้ขอให้มีการเจรจาภายในวันที่ 26 กันยายน 2517 ก่อน
เวลา 12.00 น. พร้อมกันนั้น ส.ล.พ. ก็ขอเข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาด-
ไทย เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2517 เพื่อรายงานสภาพการณ์ให้ทราบชั้นหนึ่งก่อน

ในวันที่ 25 กันยายน 2517 มีการประชุมปรับความเข้าใจระหว่าง ส.ล.พ.
กับชมรมพนักงานของรอยโท มานะ กอหรั่งกุล ณ ห้องประชุมอาคารฝ่ายบัญชีฯ ชั้น
7 โดยมี นาย ปรีดี พิทักษ์มนูศาสตร์ หัวหน้ากองสวัสดิการ เป็นประธานเพื่อ
ปรับความเข้าใจเนื่องจากก่อนหน้านี้มีร่องรอยของการแตกแยก โดยออกไปปลิวและ
แถลงการณ์โจมตีระหว่างกัน ผลการประชุมปรากฏว่าสามารถปรับความเข้าใจกันได้
สัญญาแก่กันว่าจะเลิกโจมตีกัน จะออกแถลงการณ์ร่วมให้พนักงานกฟน.ทราบด้วย⁵⁶

ในวันที่ 26 กันยายน 2517 มีการเจรจาระหว่างฝ่ายบริหารกับ ส.ล.พ.
ผลปรากฏว่าฝ่ายบริหารโดยผู้ว่าการจะนำข้อเรียกร้องเรื่องค่าครองชีพและโบนัสไป
เสนอต่อกรรมการกฟน.ในการประชุมวันที่ 30 กันยายน 2517 ส่วนอัตราเงินเดือน
และการเสียภาษีนั้นตกลงเป็นไปตามข้อเรียกร้อง เนื่องจากเป็นสภาพการจ้าง ซึ่ง
คณะกรรมการกฟน. หรือ มติคณะรัฐมนตรีไม่สามารถเปลี่ยนสภาพการจ้างเดิม เพราะ
การเปลี่ยนสภาพการจ้างจะต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานเสียก่อนจึงจะถูกตอง

⁵⁶ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, บันทึกการ
ประชุมปรับความเข้าใจระหว่างสมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวงและชมรม, 25
กันยายน 2517.

ตามกฎหมาย 57 และในวันเดียวกันนี้ ส.ล.พ. แถลงว่า ศูนย์พนักงานและชมรมมา
ได้ตกลงมอบหน้าที่การเจรจากับฝ่ายบริหารให้ ส.ล.พ. ดำเนินการเพื่อรักษาผล
ประโยชน์ของพนักงาน 58

วันที่ 30 กันยายน ฝ่ายบริหารประกาศว่า ขอเรียกร้องของ ส.ล.พ. และ
พนักงานนั้น คณะกรรมการกพน. พิจารณาแล้ว ประธานคณะกรรมการกพน. ในฐานะ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะนำเข้าเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ในวันที่
1 ตุลาคม 2517 59 ต่อมาเมื่อมีมติคณะรัฐมนตรีให้โครงสร้างอัตราเงินเดือนและการ
เสียภาษีที่กพน. ออกให้ ให้เป็นไปดังเดิมคือตกลงตามขอเรียกร้อง ส่วนเงินค่าครอง
ชีพที่ขอเพิ่มนั้น คณะรัฐมนตรีให้คณะกรรมการกพน. เป็นผู้พิจารณาเอง 60 ในที่สุด
คณะกรรมการกพน. ก็ประชุมในวันที่ 7 ตุลาคม 2517 ตกลงให้เพิ่มเงินค่าครองชีพ
จาก 200 บาทเป็น 300 บาท และจ่ายย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2517 เป็น
ต้นมา และจ่ายเป็นเงินตกเบิกให้ภายในเดือนตุลาคม 2517 61 ส่วนโบนัสปรากฏ
ว่าคงเป็นไปตามระเบียบเดิมเช่นกัน ทั้งสองประการนี้เป็นที่พอใจของพนักงาน

สรุปการเรียกร้องครั้งที่ 2

สมาคมลูกจ้างในรัฐวิสาหกิจทั้ง 5 สมาคม ซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของ
พนักงานและลูกจ้างรัฐวิสาหกิจได้ทำหน้าที่เป็นส่วนพลังเคลื่อนไหว (dynamics)

57 สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, แถลงการณ์ วันที่ 26 กันยายน
2517 (เอกสารอัครสำเนา).

58 สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, แถลงการณ์ 26 กันยายน 2517
(เอกสารอัครสำเนา).

59 การไฟฟ้านครหลวง ประกาศที่ 158/2517, ลงวันที่ 30 กันยายน 2517.

60 การไฟฟ้านครหลวง ประกาศที่ 162/2517, วันที่ 2 ตุลาคม 2517.

61 การไฟฟ้านครหลวง ประกาศที่ 164/2517, 7 ตุลาคม 2517.

ในระบบการเมือง เพื่อนำความต้องการของกลุ่มเป็นส่วนที่ใส่เข้าไป (input) ให้รัฐบาลซึ่งเป็นสถาบันการเมือง แต่เมื่อส่วนที่ออกมา (output) ก็ระเบียบหรือกฎหมายของรัฐบาลไม่ตรงกับความต้องการ ก็โคหาทางแก้ไขโดยนำความต้องการไปเสนอองค์กรอื่นของรัฐบาลที่กลุ่มเชื่อว่าสามารถสนองความต้องการได้คือ กระทรวงมหาดไทยและคณะกรรมการบริหารรัฐวิสาหกิจ พร้อมทั้งใช้กระบวนการต่อรองตามวิถีทางที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ให้ ก็ยังผลให้เกิดส่วนที่ออกมาสนองความต้องการของคนได้ เป็นการครบวงจรของปฏิกิริยาสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับหน่วยงานของรัฐ และกับระเบียบคำสั่ง กฎหมาย ฯลฯ อีกครั้งหนึ่ง ส.ล.พ. ในฐานะ กลุ่มผลประโยชน์แสดงบทบาทดังกล่าวได้เข้มแข็งขึ้นกว่าครั้งแรก ทั้งที่กลุ่มและชมรมพนักงานหรือศูนย์ ฯ ซึ่งเป็น Anomic group ที่เคยเป็นคู่แข่งยอมรับมากขึ้นโดยให้ ส.ล.พ. เป็นตัวแทนของคนในการเจรจาต่อรองครั้งนี้

ค) การยื่นขอเรียกครั้งที่ 3 วันที่ 7 มกราคม 2518

สภาเทศบาลนอกเนืองจากรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ออกประกาศกำหนดค่าแรงขั้นต่ำทั่วประเทศให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2517 เป็นต้นไป โดยให้กรุงเทพฯ ฯ และจังหวัดใกล้เคียงเป็นวันละ 20 บาท⁶² ครั้นถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2517 ค่าแรงขั้นต่ำได้เพิ่มขึ้นไปอีก เนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำจากวันละ 20 บาท เป็นวันละ 25 บาท สำหรับลูกจ้างในเขตกรุงเทพฯ ฯ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2518⁶³

⁶² สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ พ.ศ. 2516 พ.ศ. 2517 พ.ศ. 2518 (กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทสยามบรรณ จำกัด, 2520) หน้า 39.

⁶³ เรื่องเดียวกัน หน้า 41.

สาเหตุภายใน มีการเลือกตั้งกรรมการ ส.ล.พ. ชุดที่ 3 เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2517 เป็นธรรมดาที่สมาชิกจะเรียกร้องให้กรรมการชุดใหม่ได้แสดงผลงานใหม่ออกมาให้เป็นที่ประจักษ์บ้าง⁶⁴ ดังนั้น ส.ล.พ. จึงประชุมกรรมการในวันที่ 7 มกราคม ตั้งแต่เวลาประมาณ 9.30 น. เพื่อประมวลข้อคิดเห็นและความต้องการจากสมาชิก จำนวน 2,555 คน และพนักงานการไฟฟ้านครหลวง⁶⁵ ทำเป็นข้อเรียกร้อง 9 ข้อ ยื่นต่อฝ่ายบริหารในวันเดียวกัน โดยขอให้ฝ่ายบริหารแต่งตั้งผู้แทนที่มีอำนาจเต็มเปิดการเจรจากับ ส.ล.พ. ภายในวันที่ 10 มกราคม 2518 ก่อนเวลา 12.00 น. ขอเรียกร้องมีดังนี้⁶⁶

1. ให้ กฟน. จ่ายเงินบำเหน็จตามข้อบังคับของกฟน. และจ่ายเงินชดเชยตามกฎหมายแรงงานแก่ผู้ที่ถูกให้ออก ปลูกเกษียณโดยนำเงินค่าครองชีพร่วมกับเงินเดือนเพื่อการคำนวณเงินบำเหน็จและเงินชดเชยด้วย ทั้งนี้ให้จ่ายให้แก่ผู้ปลูกเกษียณอายุตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2517 เป็นต้นไป
2. ให้ กฟน. จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรของพนักงาน กฟน. ถึงชั้นปริญญาตรี
3. ให้ กฟน. จัดสรรที่ดินและบ้าน หรือขยายสิทธิในการกู้เงิน 50 เท่า - ของเงินเดือนพนักงานใหม่มากขึ้น เช่นให้พนักงานกู้ยืมเงินไปจัดซื้อที่ดินและบ้าน หรือนำเงินไปไถ่ถอนที่ดินและบ้านของตนเองซึ่งจำนองไว้ โดยใช้หลักทรัพย์สิน ๆ จำนองกับกฟน. ทั้งนี้โดยพิจารณาให้สิทธิกับผู้มีเงินเดือนตั้งแต่ 4,200 บาทลงมาก่อน

⁶⁴ จากประสบการณ์ของผู้ศึกษา ซึ่งเคยได้รับเลือกเป็นกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ประจำปี 2518 (พฤศจิกายน 2517-ธันวาคม 2518).

⁶⁵ สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, "ข่าวสาร ส.ล.พ.", ฉบับวันที่ 8 มกราคม 2518 (เอกสารอัครสำเนา, แจกและตีพิมพ์โดยไม่มีกำหนดการออกที่แน่นอน) จำนวน 4 หน้า.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

4. ให้จ่ายค่าแรงรายวันขั้นต่ำให้สูงขึ้นเป็น 35 บาทต่อวัน
5. ให้กฟน. ปรับปรุงส่วนลัดค่ากระแสไฟฟ้าใหม่ โดยให้คิดเป็นเงินและจ่ายให้พนักงานที่มีเงินเดือนตั้งแต่ 4,200 บาทลงมา รวมทั้งรายวันประจำค้าย ส่วนผู้ที่มีเงินเดือนเกิน 4,200 บาทให้ใช้ระเบียบเดิม
6. ให้สิทธิรักษาพยาบาลแก่ลูกจ้างที่ปลดเกษียณอายุ โดยเข้ารับการรักษาพยาบาลตามสิทธิที่เคยได้รับอยู่ก่อนปลดเกษียณอายุเฉพาะคน
7. เนื่องจากยังมีกรณีการเลื่อนและบรรจุพนักงานเข้าตำแหน่งบางตำแหน่งของกฟน. มีค่าหนึ่งถึงความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ได้ใช้วิธีการบรรจุกันโดยคำนึงถึงสถาบันการศึกษาของบุคคลนั้น ๆ เป็นสำคัญ จึงขอให้กฟน. แก้ไขและปรับปรุงวิธีการนี้โดยด่วน เนื่องจากพนักงานทุกฝ่ายไม่พอใจเป็นอย่างมาก
8. ให้กฟน. ปรับปรุงแก้ไขผู้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง อันเป็นเหตุให้กฟน. เสียหาย หรือพนักงานผู้บังคับบัญชาเรียกร้องให้สอบสวน และให้มีการสืบเปลี่ยนแปลงวินัยผู้บังคับบัญชาระดับเขตที่มีสายงานเดียวกันอย่างมากไม่เกิน 5 ปี
9. ให้กฟน. จ่ายรองเท่าให้พนักงานที่มีสิทธิได้รับเครื่องแบบทุกคน"

เหตุผลที่เรียกร้อง 9 ข้อนี้ ส.ล.พ. ชี้แจงไว้ใน "ข่าวสารส.ล.พ." ครั้งนี้⁶⁷ ที่ขอเงินชดเชยเนื่องจากเห็นว่า พนักงานที่ต้องถูกให้ออกจากงาน เช่น เกิดเจ็บป่วยจนทำงานต่อไปไม่ได้ ก็ควรได้รับเงินชดเชยตามกฎหมายแรงงาน การขอให้จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรถึงชั้นปริญญาตรีก็เพื่อต้องการช่วยบุตรพนักงานผู้นอยที่มีสติ

⁶⁷ สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง "ข่าวสาร ส.ล.พ.", ไม่ระบุลำดับของฉบับหรือ วันเดือนปี, ผู้ศึกษาคาดว่าเป็นฉบับออกประมาณต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2518 (เอกสารอัครสำเนา 4 หน้า).

ปัญหาที่ยื่นหมั้นเพียรจนเรียนระดับปริญญาได้ การขอขยายสิทธิในการกู้เงินเป็น
สวัสดิการ เรืองบานและที่ดินก็มุ่งช่วยพนักงานผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย การขอเพิ่ม
ค่าแรงขั้นต่ำเป็น 35 บาท และขอปรับเงินเดือนทุกอัตรา เนื่องจากค่าครองชีพเพิ่ม
ขึ้นรวดเร็ว การขอปรับปรุงส่วนลดค่ากระแสไฟฟ้า ก็เพราะมีพนักงาน กพน.ประมาณ
ร้อยละ 70 ที่ไม่ได้รับสิทธิส่วนลดทั่วไป เนื่องจากไม่มีบ้านของตนเองจึงไม่มีกรรม-
สิทธิในเครื่องใช้หน่วยไฟฟ้า จึงขอเป็นเงินแทนเท่ากับร้อยละ 3.5 ของอัตราเงิน
เดือน

ขอที่ขอให้พนักงานที่เกษียณอายุไปแล้วได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลต่อไปดีเพื่อ
ช่วยพนักงานเกษียณอายุที่เป็นผู้น้อยและบางคนไร้ที่พึ่งในยามชรา ในข้อที่ 7 และ 8
ส.ล.พ. เห็นว่าถึงเวลาที่กพน. ต้องปรับปรุงระบบการบริหารบุคคล "ให้ถูกหลักวิชา
ให้มีความเป็นธรรมแก่คนส่วนใหญ่ ให้มีประสิทธิภาพ ให้เป็นกำลังใจไม่ไขเสียกำลัง
ใจ ให้มีอนาคตไม่ใช่แค่อนาคต ให้ทันโลกไม่ใช่ทวนโลก"

ขอสุดท้ายที่ขอร้องเท่าแก่พนักงานที่มีสิทธิได้รับเครื่องแบบทุกคน ส.ล.พ.
อ้างว่าได้รับเรื่องร้องทุกข์บ่อยครั้งว่าเหตุใดบางหน่วยงานจึงได้หรือไม่ได้รับรองเท่า
จึงเสนอขอนี้เป็นการแก้ปัญหาจริงจัง

ในวันที่ 10 มกราคม 2518 เวลา 8.15 นาฬิกา จึงมีการเจรจาต่อรอง
ร่วมระหว่างผู้แทนกพน. กับผู้แทน ส.ล.พ. ดังรายชื่อต่อไปนี้⁶⁸ ผู้แทนกพน.
ประกอบควย คร.บุญรอด บิดทสันต์ นายคำรง ชลวิจารณ์ อธิบดีกรมโยธาธิการ
คร. พันธุ์ สิมะเสถียร อธิบดีกรมบัญชีกลาง นายเล็ก สวานายน ผู้ว่าการ

⁶⁸ สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, "ประกาศ ส.ล.พ." วันที่ 10
มกราคม 2518 (เอกสารอัดสำเนา 2 หน้า).

คร. เลื่อน บินทสันต์ รองผู้อำนวยการส่วนวิชาการ นายเสวก ปาลวัฒน์วิไชย รอง
 ผู้อำนวยการส่วนบริหาร นายสฤต ถมิ่งรักษัสัตว์ ผู้อำนวยการฝ่ายการเจ้าหน้าที่ และ
 เจ้าหน้าที่ 4 คน ฝ่ายผู้แทน ส.ล.พ. ประกอบด้วย นายไพศาล ชวัชชัยนันท์
 ประธานและกรรมการมี นายบุญเทียน คำฐ นายสมบุญ ออกเวชะ นายสันติ
 ยามินทร์ นายประกอบ ทีปะสวัสดิ์ นายนิคม สาคกริก นายสมพงษ์ คงสกุล
 นายวิเชียร ปันศรี และนายอุดม ชีมาภรณ์ ผลการเจรจามีดังนี้ ⁶⁹

ข้อ 1. เกี่ยวกับเงินบำเหน็จ และเงินชดเชย ฝ่ายบริหารยอมรับ
 ไว้ พิจารณาแต่ขอเวลาสำรวจรายละเอียดและคำนวณยอดเงิน

ข้อ 2 ให้กฟน. จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรของพนักงานจนถึงชั้นปริญญา
 ตรี ฝ่ายบริหารยอมรับพิจารณาโดยแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

2.1 จัดสวัสดิการเป็นทุนการศึกษาให้

2.2 นำขอเรียกกรองเสนอให้คณะกรรมการพิเศษที่รัฐบาลแต่งตั้ง
 ไว้พิจารณาเพิ่มการช่วยเหลือตามที่ ส.ล.พ. ร้องขอ

ข้อ 3 เรื่องบ้านและที่ดิน ฝ่ายบริหารรับพิจารณาขยายขอบเขตของ
 เงินกู้ แต่จะต้องใช้งบประมาณพิเศษมาจัดสรรให้ ซึ่งจำเป็นจำนวนเงินเท่าใดนั้น
 ขอเวลาคำนวณก่อน

ข้อ 4 เรื่องขอเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำเป็น 35 บาท ฝ่ายบริหารแจ้งว่า
 ไม่มีอำนาจพิจารณาอนุมัติได้ จะนำเสนอคณะกรรมการพิเศษ ⁷⁰ ที่รัฐบาลแต่งตั้ง
 ไว้เป็นการเฉพาะต่อไป

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁷⁰ หมายถึงคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนองค์การของรัฐ .

ข้อ 5 ฝ่ายบริหารรับพิจารณาในหลักการที่จะปรับปรุงระเบียบเพื่อให้พนักงานได้รับสิทธิในส่วนลดค่ากระแสไฟฟ้าโดยทั่วถึง

ข้อ 6 ฝ่ายบริหารรับจะให้ความช่วยเหลือในสิทธิการรักษาพยาบาลแก่พนักงานที่เกษียณอายุโดยขอเวลาพิจารณาเปรียบเทียบกับระเบียบของรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ เช่น โรงงานยาสูบ

ข้อ 7, 8 ปัญหาการบริหารงานบุคคล ทั้งสองฝ่ายตกลงเลื่อนไปพิจารณาในการประชุมครั้งต่อไป

ข้อสุดท้าย ฝ่ายบริหารรับพิจารณาจะจ่ายรองเท่าให้ตามที่ขอ

ทั้งสองฝ่ายนัดประชุมร่วมกันในวันที่ 17 มกราคม 2518 เพื่อพิจารณารายละเอียดของข้อตกลงที่ยังค้างอยู่ โดยฝ่ายส.ล.พ. ขอให้พณ. เชิญคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงมารวมประชุมเพิ่มเติม

การประชุมในวันที่ 17 มกราคม 2518 ณ ห้องประชุมชั้น 7 อาคารฝ่ายบัญชีและการเงินพณ. ตั้งแต่เวลา 10.00 น. ถึง 13.10 น. ฝ่ายพณ. ประกอบด้วย คร.บุญรอด บิณฑสันต์ นายโอสถ โกสิน พลเอก สุรกิจ มัยลาภ นายดำรง ชล-วิจารณ์ นายเล็ก สวานายน คร.เดือน บิณฑสันต์ นายเสวก ปาลวัฒน์วิไชย นายสกุล ถมึงรักษัสัตว์ นายฉัย ฉุนลักษณะ นายอำนาจ อุดมศิลป์ นายบำรุง ศิลปชัย นายสมบุญ มั่นศักดิ์ นายภิกขิต พึ่งพิพจน์

ฝ่ายส.ล.พ. มี นายไพศาล ชวัชชัยนันท์ นายวิเชียร ปั้นศรี นายบุญเทียน คำฐ นายสมบุญ ออกवेश นายสันติ ยามินทร์ นายประกอบ ทีปะ-สวัสดิ์ นายนิคม สาคริก นายสมพงษ์ คงสกุล นายมีศันย์ สุวรรณศิลป์ นาย-อุดม ธิมาภรณ์ นายนิวัฒน์ กล่อมขุม นายณัฏ พักชา นายสายหยุด ศรีสุรักษ์ นายชนินทร์ ตุงคะเศรณี นายวีระ รุจจนเวท นายบูรณเสมอ ตันนุตร

ผลการเจรจามีดังนี้ 71

ขอ 1 เกี่ยวกับเงินบำเหน็จและเงินชดเชย ฝ่ายกพน. จะริบนำ
เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนองค์การของรัฐ

ขอ 2 เกี่ยวกับค่าเล่าเรียนบุตร พนักงานจนถึงชั้นปริญญาตรี กพน.
ตกลงอนุมัติให้ดังนี้

2.1 จัดเป็นทุนส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตรพนักงานปีละ 20 ทุน
ทุนละ 2,000 บาทต่อปี จนกว่าจะสำเร็จชั้นปริญญาตรี และจะงัดให้ทุนเฉพาะในปี
ที่เรียนซ้ำชั้น ทุนนี้จะให้ไม่จำกัดเงินเดือน และให้เฉพาะบุตรพนักงานที่สอบเข้า
มหาวิทยาลัยของรัฐใด (ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยที่ไม่ต้องมีการสอบเข้า เช่น มหาวิทยาลัย
รามคำแหงไม่อยู่ในข่ายที่จะขอรับทุน) ถ้าผู้มีสิทธิขอรับทุนเกินจำนวนทุน ก็ให้คัดเลือก
ด้วยวิธีการไต่ถามการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นเกณฑ์ตัดสิน

ทั้งนี้จะให้ทุนส่งเสริมการศึกษานี้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 เป็นต้นไป

2.2 สำหรับขอเรียกร้องของส.ล.พ. ที่จะให้กพน. ช่วยเหลือบุตร
พนักงานทุกคน เรียนถึงชั้นปริญญาตรี จะนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนองค์
การของรัฐพิจารณา

ขอ 3 เกี่ยวกับเงินกู้อำนาจและที่ดิน กพน. รับพิจารณาคำเนิ
การให้ดังนี้

3.1 ระเบียบเดิมในการกู้เงิน 50 เท่าของเงินเดือน ซึ่งจะตอง
นำโฉนดที่ดินมาค้ำประกัน ให้ใช้ระเบียบเดิม โดยขณะนี้มั่งงเงินใหญ่ 9 ล้านบาท

71 สมาคมลูกจ้างการไฟฟ้านครหลวง, ประกาศเรื่องการเจรจาทำความ
ตกลง, 20 มกราคม 2518 (เอกสารอัดสำเนา 4 หน้า).

3.2 สำหรับพนักงานที่ไม่มีหลักทรัพย์สินในการกู้เงินตามข้อ 3.1 กฟน. รับผิดชอบโดยจะเพิ่มเติมเป็นระเบียบใหม่เพื่อให้พนักงานที่ยังไม่มีหลักทรัพย์สิน 50 เท่าของเงินเดือนได้ โดยจะอนุมัติงบประมาณไว้ทางหากอีก 10 ล้านบาท ใน ระยะเวลาเริ่มต้น

ข้อ 4 เกี่ยวกับขอค่าแรงรายวันขั้นต่ำเป็น 35 บาท และการปรับ เงินเดือนอัตราต่าง ๆ สูงขึ้นตาม กฟน. รับผิดชอบเรียกร้องไปเสนอนคณะที่ปรึกษาส่วน องค์กรของรัฐ ๆ

ข้อ 5 เรื่องส่วนลดค่ากระแสไฟฟ้า กฟน. รับผิดชอบปรับปรุงให้ คุ้ม

5.1 ให้ส่วนลดแก่พนักงานที่ได้รับสิทธิส่วนลดค่ากระแสแล้ว ต่อไป ตามเดิม

5.2 พนักงานรายเดือนที่ยังไม่ได้รับสิทธิส่วนลด จะจ่ายเงินในร้อยละ 3.5 ของเงินเดือน ทั้งนี้ไม่จำกัดชั้นเงินเดือน

5.3 พนักงานรายวันประจำที่ยังไม่ได้รับสิทธิส่วนลด จะได้รับสิทธิส่วนลดเช่นเดียวกับพนักงานรายเดือน

ทั้งนี้จะเริ่มต้นตั้งแต่เดือนมกราคม 2518 ถ้าไม่อาจจ่ายให้ทันในเดือน มกราคม 2518 จะจ่ายตกเบิกย้อนหลังให้

ข้อ 6 เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลแก่ผู้เกษียณอายุเฉพาะคนนั้น กฟน. จะให้ตามหลักเกณฑ์ของโรงงานยาสูบ ดังนี้

6.1 พนักงานที่มีอายุงานตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป จะได้รับการรักษา พยาบาลโดยไม่ต้องเสียเงินทุกอย่าง

6.2 พนักงานที่มีอายุงาน 10 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 25 ปี จะได้รับ ค่าห้อง ค่าอาหาร ส่วนค่ารักษาพยาบาลต้องเสียเอง

6.3 พนักงานที่มีอายุงานต่ำกว่า 10 ปีลงมา ไม่ได้รับสิทธิใด ๆ

ทั้งนี้จะให้แกพนักงานที่ปลดเกษียณอายุตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2518 เป็นต้นไป และต้องเข้ารักษาพยาบาลเฉพาะโรงพยาบาลกพน.และกพน. จะปรับปรุงสิทธิเกี่ยวกับการนี้ให้สอดคล้องกับของโรงงานยาสูบ ถ้าจะทำให้พนักงานได้รับประโยชน์มากขึ้น

ข้อ 7 เนื่องด้วย การเลื่อนและการบรรจุพนักงานเข้าดำรงตำแหน่ง บางตำแหน่งมีค่าขึ้นถึงความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ได้ใช้วิธีการบรรจุโดยคำนึงถึงสถานการศึกษาของบุคคลเป็นสำคัญ ขอให้กพน. แก้ไขและปรับปรุงวิธีการโดยด่วน เนื่องจากพนักงานทุกหน่วยงานไม่พอใจเป็นอย่างมาก

ข้อ 8 ให้กพน. ปรับปรุงแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง จนเป็นเหตุให้กพน. เสียหาย หรือจนพนักงานผู้บังคับบัญชาเรียกร้องให้สอบสวน และให้มีการสืบเปลี่ยนหมุนเวียนผู้บังคับบัญชาระดับเขตที่มีอยู่ในสายงานเดียวกัน ทุก ๆ 5 ปีเป็นอย่างช้า

ข้อ 7 และ 8 นี้ ทางส.ล.พ. ได้ชี้แจงให้กพน. ทราบถึงความคิดเห็นของพนักงานส่วนใหญ่ที่ร้องเรียนมาถึงส.ล.พ. ว่า การบรรจุบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง บางตำแหน่ง ปรากฏว่าคำนึงถึงสถานการศึกษาของบุคคลนั้น ๆ เป็นสำคัญ ไม่อาจจะถือว่าเป็นวิธีการชั่วคราวชั่วคราว เนื่องจากการขาดแคลนกำลังคนที่เหมาะสม กพน. จึงต้องให้วิศวกรเข้าทำหน้าที่แทนซึ่งเป็นการใช้คนที่ไม่เหมาะสมและไม่ "ประหยัด" การที่กพน. ไม่สามารถจัดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาของคนที่ทำงานให้กพน. นับว่าเป็นความล้มเหลวของการบริหารงานบุคคลของกพน. โดยสิ้นเชิง เป็นเหตุให้เกิด "ทัศนคติ" ว่า ฝ่ายบริหารมีเจตนาไม่สุจริต ใช้วิธีการ

ทั้งทางตรงและทางอ้อม บรรจุพนักงานที่จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาเดียวกัน⁷² เขาคำรงตำแหน่งบริหารสำคัญ ๆ ทุกฝ่ายกอง เพื่อสร้างอิทธิพลขึ้นในการไฟฟ้า นครหลวง "เพื่อเกื้อกูลกันทั้งในทางที่เป็นคุณและเป็นโทษ" จึงให้มีการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน ก่อนที่จะเกิดปฏิกิริยาขึ้นในกพน. ต่อไป

ข้อนี้ผู้แทนฝ่ายกพน. รับพิจารณาที่จะปรับปรุงโดยขอเวลาระยะหนึ่ง

ข้อ 9 เรื่องรองเท้าวินิจฉัย กพน. พิจารณาขอเรียกเรื่องแล้วพิจารณาว่าพนักงานที่ได้อนุมัติให้ได้รับเลื่อน มีความจำเป็นต้องใช้รองเท้าตามลักษณะของงานอยู่แล้ว กพน. จึงอนุมัติจ่ายรองเท้าตามที่ส.ล.พ. ขอ

ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันว่าในการปฏิบัติตามขอเรียกร้องทั้ง 9 ข้อ ส่วนใดที่จะต้องออกเป็นระเบียบปฏิบัติแล้ว กพน. จะได้ปรึกษาหารือส.ล.พ. ก่อนเพื่อให้เกิดผลดีแก่พนักงานโดยส่วนรวมให้มากที่สุด

สรุปผลการตกลงในขอเรียกร้อง 9 ข้อ ตกลงกันได้ 6 ข้อ เหลือ 3 ข้อที่ฝ่ายผู้แทนกพน. ขอนำเรื่องเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนองค์การของรัฐ คือ เรื่องเงินบำเหน็จและเงินชดเชย เรื่องทุนการศึกษา และเรื่องค่าแรงขั้นต่ำ โดยอ้างว่ากพน. เองไม่มีอำนาจในการอนุมัติ

⁷² หมายถึงคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาซึ่งรวมอยู่ในคณะผู้แทนสสพ. ในการประชุมเจรจาครั้งนี้นักว.

เวลาดวงเลยไปถึงเดือนกรกฎาคม 2518 สภพ.⁷³ ยังไม่ได้รับคำตอบจากกพน. จึงทำหนังสือขอทบทวนขอเรียกร้อง 5 ข้อคือ⁷⁴

1. เรื่องเงินบำเหน็จและชดเชย ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2518 และคิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ถึงวันที่จ่ายควย
2. เรื่องโทษกพน. จ่ายค่าเล่าเรียนบุตรถึงชั้นปริญญาตรี
3. ให้อำนาจแรงขั้นต่ำเป็น 35 บาท ให้อำนาจบริหารรายเดือนขั้นต่ำเป็น 1,000 บาท ให้อำนาจเงินเดือนขั้นต่ำของพนักงานผู้มีวุฒิทั้งหมด เพิ่มค่าจ้างหรือเงินเดือนของพนักงานเก่าทุกระดับตามไปควย
- 4 และ 5 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

ทั้งนี้ทาง สภพ. ขอให้ ทางกพน. แต่งตั้งคณะที่มีอำนาจเต็มมาเปิดการเจรจากับ สภพ. ซึ่งทางฝ่ายกพน. ยอมรับและขอเจรจา ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2518 คือวันรุ่งขึ้น ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2518 มีคำสั่งจากผู้อำนวยการถึงหน่วยงานต่าง ๆ ในกพน.⁷⁵ แจงให้ทราบว่าการทรวงการคลังได้แจ้งผลการพิจารณา

⁷³ สภาคณบดีกรรมการไฟฟ้านครหลวงเปลี่ยนชื่อเป็นสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2518 ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ 2518, (สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, "ชาวลูกจ้าง", ฉบับเดือนเมษายน 2518, เอกสารอัครสำเนา 6 หน้า).

⁷⁴ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง หนังสือร้องขอให้เปิดการเจรจาเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของ สภพ. ที่ 40/2518, ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2518.

⁷⁵ การไฟฟ้านครหลวง หนังสือคำสั่งที่ บ.ฝกน. 394/2518, ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2518.

การเรียกร้องของส.ล.พ. ว่าอนุญาตให้กพน. เปลี่ยนอัตราค่าจ้างรายวันจากอัตราเดิม คือ 25 - 27 - 29 - 31 - 33 - 35 บาท เป็น 25 - 28 - 30 - 32 - 34 - 36 บาท และให้ผู้ที่ได้รับค่าจ้างรายวันอยู่ขณะนั้นเพิ่มขึ้นอีกวันละ 1 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2518 เป็นต้นไป ส่วนที่สภพ. เรียกร้องขอปรับรายวันขึ้นค่าจากวันละ 25 บาท เป็น 35 บาท และปรับเงินเดือนใหม่ขึ้น กระทรวงการคลังให้กพน. ดำเนินการปรับปรุงอัตราเงินเดือนและค่าจ้างของพนักงานและลูกจ้างให้เสียภาษีเงินได้เอง และกระทรวงการคลังจะได้ออกให้กพน. ไปร่วมพิจารณาด้วย

การเจรจาต่อรองในวันที่ 11 กรกฎาคม 2518 ผลปรากฏดังนี้ 76

ข้อ 1. เกี่ยวกับเงินชดเชยและเงินบำเหน็จ เนื่องจากการพิจารณาจ่ายเงินเรื่องนั้นนอกเหนืออำนาจคณะกรรมการกพน. เป็นเรื่องที่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาล โดยกระทรวงการคลังเป็นผู้พิจารณา ซึ่งกระทรวงการคลังได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาตีความปัญหาขอกฎหมาย ได้ผลอย่างไรจะแจ้งให้สภพ. ทราบ

ข้อ 2. การจ่ายค่าเล่าเรียนบุตรถึงชั้นปริญญาตรี กระทรวงการคลังตอบว่าสมควรให้เป็นไปตามเดิมก่อน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือบุตรของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจอันอยู่แล้ว

ข้อ 3 การจ่ายค่าแรงรายวันขึ้นค่าเป็น 35 บาท การปรับอัตราเงินเดือนขึ้นค่าเป็น 1,000 บาท และการปรับอัตราเงินเดือนขึ้นค่าผู้ที่มีวุฒินั้น คณะผู้แทนฝ่ายนายจ้างจะนำเสนอคณะกรรมการกพน. พิจารณา ส่วนอัตราขึ้นวิ่งจะได้เจรจาในรายละเอียดต่อไป

76 บันทึกการเจรจาต่อรอง วันที่ 11 กรกฎาคม 2518, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์.

ข้อ 4 และ 5 ปัญหาการบริหารงานบุคคล ผู้แทนฝ่ายนายจ้างจะนำเสนอ
 เขาที่ประชุมคณะกรรมการกฟน. ในการประชุมวันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2518
 และทั้งสองฝ่ายนักเจรจาต่อในวันที่ 18 กรกฎาคม 2518

ได้มีการประชุมคณะกรรมการกฟน. เป็นกรณีพิเศษ ในวันที่ 14 กรกฎาคม
 2518 ที่ประชุมมีความเห็นว่า ⁷⁷ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2518
 ที่ว่าการพิจารณากำหนดอัตราเงินเดือนและค่าจ้างของพนักงานและลูกจ้าง (เว้น
 แต่อัตราเงินเดือนของผู้บริหารชั้นสูงซึ่งเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนด
 อยู่แล้ว) ตลอดจนการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ
 ของรัฐวิสาหกิจ ให้เสนอกระทรวงการคลังเป็นผู้พิจารณา ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี
 ดังกล่าวนั้นขัดแย้งกับการดำเนินงานตามขั้นตอนของพ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ จึง
 มีมติเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการผู้แทนนายจ้างตามมาตรา
 13, 16 และ 17 แห่ง พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ 2518 แทนรัฐวิสาหกิจทุกแห่ง
 เพื่อทำหน้าที่เจรจาทันที

คณะรัฐมนตรีของรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงมีมติในวันที่
 14 กรกฎาคม 2518 ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์
 วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2518 และให้คณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงดำเนินการ
 ในเรื่องการเจรจาทันทีต่อไปโดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่อีก ⁷⁸

⁷⁷ การไฟฟ้านครหลวง, แฉลงการณ์คณะผู้แทนฝ่ายนายจ้างถึงพนักงาน,
 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2518.

⁷⁸ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, หนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 มหาดไทย, ที่สร. 0203/14847, ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2518, เรื่องขอให้แต่งตั้ง
 คณะกรรมการผู้แทนนายจ้าง.

ในวันที่ 16 กรกฎาคม 2518 สกฟ. ทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องปัญหาการเรียกร้องของสกฟ. เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2518 โดยยึดเยื้องถึงเดือนกรกฎาคม เพราะคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงละเลยปัญหา ความว่า 79

"คณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวง มีได้ใส่ใจในการปฏิบัติภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง มาตรา 23... เป็นการชักคอ พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์และ พ.ร.บ. การไฟฟ้านครหลวงอย่างจริงจัง... ปัญหาแรงงานภายในกฟน. หรือในรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ ย่อมจะอยู่ในวิถีที่จะแก้ไขได้ โดยละมุนละม่อมตามครรลองของกฎหมาย แต่ผู้บริหารกฟน. ที่รัฐมอบหมายให้เป็นตัวแทนกลับไม่รับผิดชอบต่อปัญหาที่รัฐบาล ปัญหาแรงงานส่วนย่อย ๆ จึงถูกลามมาถึงรัฐบาล และบางโอกาสถูกมองไปว่ามีปัญหาทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงขอให้รัฐบาลทบทวนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารของรัฐวิสาหกิจเสียใหม่ มิฉะนั้นปัญหาแรงงานจะแก้ไขได้อย่างไร"

ในวันที่ 17 กรกฎาคม 2518 สกฟ. มีแถลงการณ์ความถึงสมาชิกและพนักงานกฟน. ดังนี้ 80

"ในวันศุกร์ที่ 18 กรกฎาคม 2518 คณะกรรมการสหภาพแรงงานและคณะกรรมการฝ่ายบริหารของการไฟฟ้านครหลวง จะเริ่มการเจรจาขอเรียกร้องของเรา

79 สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, หนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, ที่สกฟ. 42/2518, วันที่ 16 กรกฎาคม 2518.

80 สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, แถลงการณ์ความ, วันที่ 17 กรกฎาคม 2518.

เวลา 14.30 น. เราเจรจากับกติกามกฎหมายแรงงาน และจะต้องใช้เวลาการเจรจากันอย่างละเอียดก่อนทุกแง่มุมตามข้อเรียกร้องของเรา จำเป็นจะต้องใช้เวลาการเจรจากันยาวนาน จึงขอให้ท่านทราบว่าผลของการเจรจาท่านจะทราบแน่ชัดทุกข้อในวันจันทร์หรือวันอังคาร..."

ถึงวันประชุมเจรจาคอรอง วันที่ 18 กรกฎาคม 2518 ณ. ที่ประชุมกรรม
แรงงาน ตั้งแต่เวลา 14.30 น. ผลการเจรจาคอรองมีดังนี้ 81

"ขอ 1. เรื่องเงินบำเหน็จและเงินชดเชย

1.1 เรื่องขอให้นำเงินช่วยคาคอรองซึ่งพร้อมกับเงินเดือนเพื่อการคำนวณเงินบำเหน็จ ผู้แทนฝ่ายนายจ้างฯ แจงว่าไม่อาจตกลงตามข้อเรียกร้องได้ เนื่องจากระเบียบข้อบังคับของกฟน. ระบุไว้ให้นำเงินเดือนมาคำนวณบำเหน็จ มิได้ระบุถึงเงินคาคอรองซึ่งพิควย และในการเจรจาคอรองข้อเรียกร้องของสสพ. เมื่อ 12 ธันวาคม 2516 ผู้แทนฝ่ายลูกจ้างตกลงว่าจะไม่นำเงินช่วยคาคอรองซึ่งพมาเรียกร้องสิทธิอย่างอื่นอีก

1.2 เรื่องขอให้จ่ายเงินชดเชยตามกฎหมายแรงงานแก่ผู้ที่ถูกไล่ออก เพราะเกษียณอายุ ผู้แทนฝ่ายนายจ้างแจงว่า ยังไม่อาจตกลงตามที่เรียกร้องได้ เพราะเป็นปัญหาของกฎหมายจึงควรให้มีการตีความให้แน่นอน และหากจะมีการนำเรื่องขึ้นสู่ศาล กฟน. ก็พร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งศาล

81 การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, บันทึกถึงรองผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายการเจ้าหน้าที่, หนังสือเลขที่ พส.550/2518, วันที่ 28 กรกฎาคม 2518.

ขอ 2. ใ้ทกพน. ฝ่ายศาลาเลาเรียนบุตรพนักงานถึงชั้นปริญญาตรี
 ผู้แทนฝ่ายนายจ้างขอจัดให้ในรูปทุนการศึกษา โดยให้ผู้แทนฝ่ายสหฟ.
 เป็นผู้เสนอจำนวนทุนและจำนวนเงิน สหฟ. เสนอขอ 200 ทุน ๆ ละ 2,000 บาท
 ผู้แทนฝ่ายนายจ้างตกลงตามขอ เสนอ

ขอ 3 เรื่องค่าแรงขั้นต่ำ, อัตรารายเดือนขั้นต่ำและการปรับเงินเดือน
 ผู้มีวุฒิพร้อมกับเพิ่มค่าจ้างให้พนักงาน เกาทุกระดับ

3.1 เรื่องขอให้จ่ายค่าแรงรายวันขั้นต่ำเป็น 35 บาท ผู้แทนฝ่าย
 นายจ้างขอต่อรองเป็นให้ปรับค่าแรงรายวันขั้นต่ำเป็น 28 บาท หรือเปลี่ยนฐานะของ
 พนักงานรายวันทั้งหมดเป็นพนักงานรายเดือน โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม
 2518 ดังนี้

ผู้ที่ได้รับค่าแรงวันละ	26-28-30-32 บาท	ให้ได้รับเงินเดือน	750 บาท
"	34	"	800 "
"	36	"	850 "

ทั้งนี้เนื่องจากฝ่ายนายจ้างเห็นว่า ค่าแรงรายวันขั้นต่ำ 35 บาท เมื่อทำงาน 22
 วัน จะได้รับ 770 บาท เพื่อให้ทรงขึ้นจึงควรให้ได้รับเงินเดือน 750 บาท โดย
 ให้ได้รับเงินช่วยค่าครองชีพ 300 บาทตามเดิม

ผู้แทนฝ่ายสหฟ. ขอต่อรองดังนี้

ผู้ที่ได้รับค่าแรงวันละ	20 - 28 บาท	ให้ได้รับเงินเดือน	850 บาท
"	30 - 32 "	"	900 "
"	34	"	950 "
"	36	"	1,000 "

คณะผู้แทนทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้

3.2 เรื่องขอให้ปรับอัตราเงินเดือนขั้นต่ำเป็น 1,000 บาท
 ผู้แทนฝ่ายนายจ้างเห็นว่าอัตราเงินเดือนปัจจุบัน 750 บาท รวมค่าครองชีพอีก 300
 บาท เป็น 1,050 บาทนั้น สมควรอยู่แล้ว จึงไม่อาจตกลงให้ได้ตามที่เรียกร้อง

3.3 เรื่องขอให้ปรับอัตราเงินเดือนขั้นต่ำผู้ที่มีวุฒิของพนักงานทั้งหมดและขอให้เพิ่มค่าจ้างหรือเงินเดือนของพนักงานเก่าทุกระดับตามไปด้วย

ผู้แทนฝ่ายนายจ้างตกลงปรับให้เท่ากับของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยย้อนหลังตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2517 ส่วนผู้ที่มีวุฒิซึ่งได้รับเงินเดือนเท่ากับอัตราที่ปรับวุฒินี้ จะได้รับการเพิ่มเงินเดือนเป็นพิเศษอีกครั้งขึ้น พร้อมกับการขึ้นเงินเดือนในวันที่ 1 ตุลาคม 2518 ส่วนการเพิ่มเงินเดือนหรือค่าจ้างของพนักงานเก่าทุกระดับตามไปคือนั้น ฝ่ายนายจ้างไม่อาจตกลงให้ได้ตามที่เรียกร้อง

การประชุมซึ่งเริ่มเวลา 14.30 น. ได้ดำเนินไปถึงเวลา 19.30 น.
 จึงเลิกประชุมเพราะทั้งสองฝ่ายไม่อาจตกลงกันได้ สภพ. จึงแจ้งเรื่องให้พนักงาน
 ประenomขอพิพาทแรงงาน กรมแรงงานทราบ พนักงานประenomขอพิพาทแรงงาน
 จึงนัดผู้แทนทั้งสองฝ่ายให้ประชุมเพื่อไกล่เกลี่ยขอพิพาทแรงงาน ณ ห้องประชุมตึก
 อำนวยการ การไฟฟ้านครหลวง ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2518 เวลา 13.00 น.

เช้าวันที่ 21 กรกฎาคม 2518 พนักงานการไฟฟ้านครหลวงเริ่มมีการเคลื่อนไหว
 ราว เวลาประมาณ 7.30 น. (กฟน.เขาทำงานเวลา 7.00 น.) มีพนักงาน
 ประมาณ 10 คน นำโดยนายทวีศักดิ์ รอดสา⁸² จับกลุ่มที่บริเวณลานจอดรถใน
 สำนักงานใหญ่วัดเลียบ พุทธอภิปรายเกี่ยวกับภาระเจรจาต่อรอง วันที่ 18 กรกฎาคม

⁸² จากการสัมภาษณ์นายทวีศักดิ์ รอดสา กรรมการสภพ. ปี 2520,
 เมื่อ วันที่ 18 เมษายน 2520.

2518 ซึ่งตามแถลงการณ์สหฟ. วันที่ 17 กรกฎาคม 2518 สัญญาว่าจะทราบผล
แน่ชัดในวันที่ 21 กรกฎาคม 2518 ดังนั้นกลุ่มพนักงานจึงเรียกร้องให้สหฟ. ชี้แจง
ให้ทราบ พนักงานจากที่ทำการสาขา เช่น สามเสน นนทบุรี ธนบุรี คลองไคย
บางกะปิ สมุทรปราการ เขามาสมทบจนมีจำนวนประมาณ 2,000 คน⁸³ มีการ
ใช้เครื่องขยายเสียงพูดอภิปรายเป็นทำนองให้ฝ่ายบริหารมีความเห็นใจและยินยอม
ในข้อเรียกร้อง สลับกับการพูดชี้แจงของกรรมการสหฟ. เพื่อให้กลุ่มพนักงานทราบ
ถึงการเจรจาต่อรองที่ผ่านมามีในวันที่ 11 กรกฎาคม และ 18 กรกฎาคม 2518

การประชุมเพื่อไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแรงงาน เริ่มเวลา 13.00 น. ณ.
ห้องประชุมตึกอำนวยการ การไฟฟ้านครหลวง จนกระทั่งถึงเวลาประมาณเกือบ
21.00 น.⁸⁴ จึงตกลงกันได้ก่อนหน้าพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน กรม
แรงงาน ดังต่อไปนี้⁸⁵

"ข้อ 1. ตกลงกันว่า

1.1 ในการคำนวณบำเหน็จทุกกรณีให้นำเงินค่าครองชีพ 300 บาท
รวมกับเงินเดือนเพื่อการคำนวณเงินบำเหน็จ ทั้งนี้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2518 เป็น
ต้นไป

ส่วนผู้ที่ออกเพราะเกษียณอายุ เมื่อ 1 ตุลาคม 2517 ให้ได้รับผลตามข้อ
ตกลงนี้ด้วย

⁸³ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, ฉบับประจำ วันที่ 22 กรกฎาคม 2518.

⁸⁴ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, ฉบับประจำวันที่ 22 กรกฎาคม 2518.

⁸⁵ บันทึกข้อตกลงระหว่างการไฟฟ้านครหลวงกับสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง วันที่ 21 กรกฎาคม 2518.

1.2 เรื่องเงินค่าชดเชยนั้น ทั้งสองฝ่ายเห็นว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมาย จึงตกลงให้รอซึ่งผลคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อน

ข้อ 2. การไฟฟ้านครหลวงตกลงให้ทุนการศึกษาแก่บุตรพนักงานชั้นหลักสูตร์ไม่สูงกว่าอนุปริญญาของสถาบันการศึกษาเอกชนที่รัฐบาลรับรองวิทยะฐานะ ซึ่งพนักงานไม่มีสิทธิเบิกตามระเบียบเดิมมีละ 200 บาท ทุนละ 2,000 บาท โดยทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันพิจารณาาร่างระเบียบใช้บังคับต่อไป

ข้อ 3. ตกลงกันว่า

3.1 การไฟฟ้านครหลวงตกลงเปลี่ยนฐานะของพนักงานรายวันที่มีอยู่ในวันทำขอตกลงนี้ให้เป็นพนักงานรายเดือนดังนี้

ผู้ที่ได้รับค่าแรงวันละ 26 บาท	ให้ได้รับเงินเดือน 750 บาท
" " 28-30บาท "	" 800 บาท
" " 32 บาท "	" 850 บาท
" " 34 " "	" 900 "
" " 36 " "	" 950 "

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2518 เป็นต้นไป แต่ไม่ก่อนวันเริ่มเข้าทำงาน

3.2 การไฟฟ้านครหลวงตกลงเพิ่มเงินเดือนเดือนละ 150 บาท แก่พนักงานรายเดือนที่มีอยู่ในวันทำขอตกลงนี้ ซึ่งมีตำแหน่งต่ำกว่าหัวหน้ากองทุกคน ส่วนผู้ที่ตำแหน่งตั้งแต่หัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไป ถึงรองผู้อำนวยการ ให้เพิ่มเงินเดือนละ 100 บาท

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2518 เป็นต้นไป แต่ไม่ก่อนวันเริ่มเข้าทำงาน

3.3 การไฟฟ้านครหลวงตกลงปรับปรุงเงินเดือนขั้นค่าสำหรับผู้มีวุฒิตามบัญชีแนบท้ายขอตกลงนี้ สำหรับผู้ที่มีวุฒิตั้งกล่าวซึ่งได้รับเงินเดือนเท่ากับอัตราที่ปฏิบัติในวันทำขอตกลงนี้อยู่แล้ว จะได้รับการเพิ่มเงินเดือนอีกครั้งขึ้น

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2517 แต่ไม่ก่อนวันเริ่มเข้าทำงาน

พนักงานที่ได้รับประโยชน์ตามข้อ 3.3 จะได้รับผลตามข้อตกลง 3.2 ด้วย
 ข้อ 4. สำหรับข้อเรียกร้องข้อ 4 และ 5 นั้น เนื่องจากไม่ใช่เป็นเรื่อง
 เกี่ยวกับสภาพการจ้าง ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงกันว่า จะได้ปรึกษาหารือกันต่อไป

ข้อ 5. ถ้ามีปัญหาการตีความตามข้อตกลงนี้ ทั้งสองฝ่ายตกลงให้กรม
 แรงงานเป็นผู้ตีความ

ข้อตกลงนี้ ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2519 แต่จากการไฟฟ้า
 นครหลวงเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในทางที่เป็นประโยชน์แก่พนักงานยิ่งกว่า
 ก็กระทำได้อีก

ในการทำข้อตกลงนี้ คณะผู้แทนฝ่ายนายจ้างการไฟฟ้านครหลวงประกอบด้วย
 นายคำรง ชลวิจารณ์ ดร. เหนือ สิมะเสถียร พลตำรวจโท ณรงค์ มหานนท์
 นายเล็ก สวานายน ดร. เลื่อน บิดทสันต์ นายเสวก ปาลวัฒน์วิไชย นายสกุล
 ถมึงรักษัสัตว์

คณะผู้แทนฝ่ายสหฟ. ประกอบด้วย นายไพศาล ชวิชัยนันท์ นายสมบุญ
 ออกจากเวระ นายสายหยุด ศรีสุรักษ์ นายสันติ ยามินทร์ นายสมพงษ์ คงสกุล
 นายวินัย โพธิ์อรธ นายนิคม สาคริก นายวิเชียร ปันศรี

พนักงานประนอมข้อพิพาทได้แก่ นายพร อุดมพงษ์ รองอธิบดีกรมแรงงาน
 ข้อตกลงดังกล่าว กพน. ได้นำไปจดทะเบียนกับกรมแรงงานภายในสัปดาห์วัน นับแต่
 วันที่ได้ตกลงกัน ตามที่พ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ 2518 กำหนดไว้ใน มาตรา 18

เมื่อทำข้อตกลงกันได้ พนักงานที่ได้มาชุมนุมฟังผลการเจรจาประมาณ
 2,000 คนก็ได้สลายตัวแยกย้ายไปเมื่อเวลาประมาณ 21.10 น. วันที่ 21 กรกฎาคม
 2518.

บัญชีการปรับเงินเคื่อนชั้นสำหรับผู้มีวุฒิ
ตามขอตกลงพ.น.กับสภพ. เมื่อ 21 กรกฎาคม 2518

คุณวุฒิ	ปัจจุบันเคื่อนละ บาท	ปรับเป็นเคื่อนละ บาท
ม.ศ.5 (ม.8 เคิม)	800	850
ม.ศ. 6 (อาชีวะ)	1,000	1,100
ปวส. (อนุปริญญา)	1,300	1,400
ปริญญาตรี 4 ปี	1,700	1,850
" 5 "	1,850	2,000
" 6 " (ทันตแพทย์)	2,200	2,600
" 7 " (แพทย์ฝึกงานแล้ว)	2,400	2,800
ปริญญาโทในประเทศต่อจากปริญญาตรี 4 ปี (คนละแขนง)	2,200	2,600
ปริญญาโทในประเทศต่อจากปริญญาตรี 5 ปี (คนละแขนง)	2,400	2,600
ปริญญาโทในประเทศต่อจากปริญญาตรี 4 ปี (เรียนตรงกับแขนงเคิมของปริญญาตรี)	2,200	2,600
ปริญญาโทในประเทศต่อจากปริญญาตรี 5 ปี (เรียนตรงกับแขนงเคิมของปริญญาตรี)	2,400	2,800

ที่มา : บันทึกขอตกลงระหว่างการไฟฟ้านครหลวงกับสหภาพแรงงานการ
ไฟฟ้านครหลวง, วันที่ 21 กรกฎาคม 2518.

ในเช้าวันรุ่งขึ้นคือวันที่ 22 กรกฎาคม 2518 นายไพศาล ชวิชัยนันท์
 นำกรรมการสภฯ ส่วนหนึ่งนำกระเช้าดอกไม้เขาพบผู้ว่าการและรองผู้ว่าการ ผู้ช่วย
 ผู้ว่าการ เพื่อขอบคุณที่ช่วยให้เหตุการณ์วันเจรจาต่อรองขอเรียกরণผ่านไปโดย
 86

สรุปการเรียกร้องครั้งที่ 3

การเรียกร้องครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกที่สภฯ แสดงบทบาทโดยกลุ่มเดียว ไม่
 มีกลุ่มอื่นร่วมด้วยอย่างการเรียกร้องสองครั้งแรก มีการเจรจาต่อรองกันหลายครั้ง
 คือ วันที่ 10 มกราคม 2518, วันที่ 17 มกราคม 2518, วันที่ 11 กรกฎาคม
 2518, วันที่ 18 กรกฎาคม 2518 และครั้งสุดท้ายวันที่ 21 กรกฎาคม 2518 จึง
 ตกลงกันได้ การเจรจาต่อรองทำตามลำดับขั้นตอนถูกต้องตามที่กฎหมายแรงงานกำหนด
 ทั้งพิจารณาในด้านการแสดงบทบาทของกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง ก็เห็นว่าสภฯ
 ได้แสดงบทบาทครั้งนี้เด่นชัดขึ้น กล่าวคือการเรียกร้องซึ่งเป็นส่วนที่ใส่เข้าไปใน
 ระบบการเมือง (inputs) เกิดผลสะท้อนให้สถาบันปกครองคือรัฐบาลต้องพิจารณาคัด
 สิ้นใจออกคำสั่ง⁸⁷ คือส่วนที่ออกมา (outputs) ให้เป็นที่สนองความต้องการ
 ของกลุ่มอิทธิพลได้ (feed back) และมีผลสะท้อนไปถึงส่วนอื่น ๆ ภายในระบบด้วย⁸⁸

⁸⁶ การไฟฟ้านครหลวง, "ข่าวสารภณ.", ฉบับประจำเดือนกรกฎาคม 2518.

⁸⁷ คือ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2518 ยกเลิกมติคณะ
 รัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2518.

⁸⁸ หนังสือเวียนกระทรวงทบวงกรม, ที่ สร. 0208/ว.91 ลงวันที่ 17
 มกราคม 2518 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรื่องยกเลิกมติ คณะรัฐมนตรี
 4 กุมภาพันธ์ 2518.

บทบาทของสภฟ. เป็นที่ยอมรับของสมาชิกและพนักงานพน. และฝ่ายบริหารพน. นับได้ว่าเป็นกลุ่มแบบ Associational group เพียงกลุ่มเดียวภายในองค์การที่แสดงบทบาทเป็นตัวแทนของพนักงานส่วนใหญ่

ง). การเรียกร้องครั้งที่ 4 วันที่ 9 ตุลาคม 2518

สาเหตุ ผลจากการเรียกร้องครั้งที่ 3 มีผลกระทบไปถึงการไฟฟ้าอีกสองแห่งคือการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ได้เพิ่มเงินยังชีพพิเศษ 150 บาท ให้แก่พนักงานโดยไม่รวมถึงเงินเดือน และมีผลย้อนหลังไปถึงเดือนมกราคม 2518 เป็นการให้ภายหลังที่กพน. ได้ตกลงเพิ่มเงินเดือน ๆ ละ 150 บาท แก่พนักงาน การไฟฟ้าอีก 2 แห่ง คงจะไม่สามารถเพิ่มเงินเดือนได้ เนื่องจากจะเกิดผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าทำงานล่วงเวลา เป็นต้น ในการประชุมเกี่ยวกับข้อร้องทุกข์ซึ่งมีระหว่างฝ่ายบริหารกับกรรมการสภฟ. ในวันที่ พุธที่ 2 ตุลาคม 2518 ฝ่ายสภฟ. แจ้งให้ฝ่ายบริหารทราบว่า มีพนักงานประมาณ 2,000 คน ได้ลงชื่อขอให้สภฟ. ดำเนินการเรียกร้องให้กพน. จ่ายเงินค่ายังชีพ เดือนละ 150 บาท เช่นเดียวกับ กพณ. และ กพท. สภฟ. ได้ชี้แจงแก่พนักงานว่าฝ่ายบริหารได้รับไปพิจารณาแล้ว ผู้ว่าการกพน. ขอให้กรรมการสภฟ. ช่วยชี้แจงแก่พนักงานว่า ฝ่ายบริหารมีคตินิ่งนอนใจ และได้เร่งรัดโดยเสนอปลัดกระทรวงมหาดไทยไปแล้ว⁸⁹ อย่างไรก็ตาม สภฟ. ก็ยื่นขอเรียกร้องขอเงินค่ายังชีพพิเศษ โดยทำหนังสือยื่นขอเรียกร้องในวันที่ 7 ตุลาคม 2518 ขอให้เปิดการเจรจาเพื่อ "ลดวิกฤตการณ์ด้านแรงงานภายในการไฟฟ้านครหลวง ให้มีสภาพ

⁸⁹ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์ บันทึกสรุปการประชุมระหว่างฝ่ายบริหารการไฟฟ้านครหลวงกับกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2518, หนังสือเลขที่ พส.667/2518 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2518.

อันเป็นปกติต่อไป 90

ทั้งสองฝ่ายได้เปิดการเจรจาเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2518 ตั้งแต่เวลา 14.30 น. - 17.45 น. ณ ห้องประชุมกรมแรงงาน ปราบกฏผลการเจรจาดังนี้⁹¹

1. กฟน. ทกลงจ่ายเงินค่าจ้างชีพให้แก่พนักงานต่ำกว่าระดับหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าในอัตราเดือนละ 150 บาท (ไม่รวมในเงินเดือน)
2. จ่ายเงินค่าจ้างชีพให้แก่พนักงานตั้งแต่ระดับหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปในอัตราเดือนละ 100 บาท (ไม่รวมในเงินเดือน)
3. จ่ายเงินค่าจ้างชีพตั้งแต่เดือนมกราคม 2518 เป็นต้นมา
4. เปิดจ่ายเงินค่าจ้างชีพให้ในเดือนตุลาคม 2518 เป็นต้นไป (รวมตกเบิกด้วย)

คณะผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ประกอบด้วย นายคำรง ชลวิจารณ์ พลตำรวจโท ณรงค์ มหามนต์ ดร.พนัส สิมะเสถียร นายคำวิ น้อยมณี นายเล็ก สวานายน (ผู้ว่าการ) ดร.เลื่อน บิดทสันต์ (รองผู้ว่าการทั่วไป) นายอำนาจ อุกมศิลป์ (รองผู้ว่าการส่วนปฏิบัติการ) นายสกุล ฉมังรักษ์สัตว์ (ผู้อำนวยการฝ่ายการเจ้าหน้าที่)

คณะผู้แทนฝ่าย สกฟ. มี นายวิเชียร บันศรี นายบุญเทียน คำชู นายสมบุญ ออกवेश นายนิคม สวคริก นายสมพงษ์ คงสกุล นายวินัย ไชริ-อรรถ นายทัศนัย สุวรรณศิลป์ นายสันติ ยามินทร์

⁹⁰ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, หนังสือ เรื่องขอให้เปิดการเจรจาขอเรียกครอง, ที่สกฟ. 57/2518 ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2518.

⁹¹ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, ประกาศด่วนพิเศษ, วันที่ 9 ตุลาคม 2518.

สรุปการเรียกร้องครั้งที่ 4

การเจรจาต่อรองในการเรียกร้องครั้งที่ 4 นายวิเชียร บันศรี รองประธาน สกฟ. เป็นผู้นำของสกฟ. แทนนายไพศาล ชวัชชัยนันท์ ประธาน สกฟ. ที่เดินทางไปดูงานคานแรงงานในสหรัฐอเมริกา และในการเจรจาปรากฏว่าฝ่ายนายจ้างได้พิจารณาขอเรียกร้องของสกฟ. "ด้วยความเห็นอกเห็นใจเป็นอย่างดียิ่ง" ⁹² พนักงานกพน. ไม่มีความเคลื่อนไหวแต่อย่างใด คงปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ อาจเนื่องจากฝ่ายบริหารเคยให้สัญญาสภาพบุรุษไว้ว่า ถ้าองค์การรัฐวิสาหกิจแห่งอื่นที่เป็นสาธารณูปโภค โดยเฉพาะการไฟฟ้า มีการให้สวัสดิการหรือความช่วยเหลือที่นอกเหนือไปจากของกพน. ถ้าสกฟ. เสนอให้ทราบก็พร้อมจะพิจารณาให้ทันทีด้วยดี ⁹³ ดังนั้นเมื่อสกฟ. เรียกร้องเงินค่าจ้างชีพซึ่งการไฟฟ้าอีกสองแห่งให้พนักงานไปแล้ว การเจรจาจึงตกลงโดยง่าย

จ). การเรียกร้องครั้งที่ 5 มกราคม 2519

สาเหตุ ผลจากการเรียกร้องครั้งที่ 4 ของสกฟ. ทำให้ ก.พ.ภ. และกพน. ได้ปรับเพิ่มเงินเดือนให้พนักงานขึ้นไปอีก ดังที่กรรมการสกฟ. ได้ถามฝ่ายบริหารในการประชุมวันพฤหัสบดีที่ 27 พฤศจิกายน 2518 ⁹⁴ ว่า ทราบหรือไม่ในเรื่อง ก.พ.ภ. และกพน. ได้ปรับเพิ่มเงินเดือนพนักงานอีกคนละ 150 บาท สำหรับพนักงานระดับต่ำกว่าหัวหน้ากอง และคนละ 100 บาท สำหรับพนักงานระดับตั้งแต่หัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปจนถึงรองผู้อำนวยการ

⁹² สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง ประกาศด่วนพิเศษ, วันที่ 9 ตุลาคม 2518

⁹³ จากประสพการณ์ของผู้ศึกษาในฐานะกรรมการสกฟ. ปี 2518.

⁹⁴ บันทึกสรุปการประชุมระหว่างฝ่ายบริหารกพน. กับกรรมการสกฟ. ในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2518, หนังสือเลขที่ พส. 268/2518 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2518.

ฝ่ายบริหารชี้แจงว่าไต่ถามเรื่อง กฟผ. ปรับเพิ่มเงินเดือนพนักงานและ
 ทรานการลดเวลาทำงาน จากวันละ 8 ชั่วโมง เหลือ 7 ชั่วโมง ฝ่ายบริหารกล่าว
 ถึงข้อตกลงระหว่างกฟผ. กับสภฟ. เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2518 ว่าตามที่กฟผ. ยอม
 จ่ายเงินค่าจ้างชีพให้ แก่ตาดกฟผ. และกฟผ. ปรับเพิ่มเงินให้พนักงานอีก กฟผ. จะ
 พิจารณาลดเวลาทำงานลงโดยให้สภฟ. มาร่วมปรึกษาในรายละเอียด

กรรมการสภฟ. แย้งว่าที่กฟผ. ปรับเพิ่มเงินเดือนให้ 150 บาท ในการ
 เจรจาเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2518 ก็เพราะฝ่ายบริหารเห็นว่ากฟผ. มีชั่วโมง
 ทำงานมากกว่ากฟผ. วันละ 1 ชั่วโมง ดังนั้นเมื่อ กฟผ. ยังคงมีชั่วโมงทำงาน
 มากกว่ากฟผ. 1 ชั่วโมง แก่แล้ว กฟผ. ยังปรับเงินเดือนให้ไปอีก 150 บาท ก็
 ขอให้ฝ่ายบริหารปรับเงินเดือนให้อีกคนละ 150 บาท เช่นกัน ส่วนการลดเวลาทำงาน
 อย่างเป็นทางการร่วมกันอีก ผู้ว่ากฟผ. จึงรับจะนำเรื่องเสนอประธานคณะ
 ผู้แทนฝ่ายนายจ้างกฟผ.

ต่อมาในการประชุมวันพฤหัสบดีที่ 4 ธันวาคม 2518 ⁹⁵ กรรมการสภฟ.
 แจงให้ฝ่ายบริหารทราบว่า กรรมการสภฟ. ปรึกษารื้อกันแล้วมีมติว่าจะขอเงิน
 150 บาทรวมเข้ากับเงินเดือน แม้จะทำงานวันละ 8 ชั่วโมงเช่นเดิมต่อไปก็ไม่ขัด
 ของ จึงมาขอปรึกษากับฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารชี้แจงว่ากฟผ. มีได้เป็นเอกเทศ
 แต่อยู่ในความควบคุมของรัฐบาล ผู้ว่ากฟผ. ให้ความเห็นส่วนตัวว่าคงควรให้รัฐบาล
 รับรู้วากฟผ. มีชั่วโมงการทำงานมากกว่ากฟผ. และกฟผ. อยู่ 1 ชั่วโมง และถ้า
 เพิ่มเงิน 150 บาทในพนักงาน กฟผ. ก็ให้รัฐบาลสั่งกฟผ. และกฟผ. มีให้เพิ่มตาม
 ไปอีกจะได้เป็นการยุติ และผู้ว่าเองก็เห็นว่าควรเข้าทำงาน 7.00 น. ของ

⁹⁵ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, บันทึกสรุปการประชุม
 ระหว่างฝ่ายบริหารการไฟฟ้านครหลวงกับกรรมการสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง,
 วันที่ 4 ธันวาคม 2518, หนังสือเลขที่ พส. 270/2518 ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2518.

กพน. โหมมาธิบดีสภาพลังงานที่ถูกลงมือปิดประชิดและถือเคื่องการจรรยาจรที่แอด

ในการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการสภ. ชุกใหม่ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2518 ได้มีการขอมติจากสมาชิกเรื่องเรียกร้องเงิน 150 บาทรวมเข้า กับเงินเดือน ตกเบิกโดยนับตั้งแต่เดือนมกราคม 2518 ปรากฏว่าสมาชิกส่วนใหญ่ สนับสนุน และการประชุมครั้งแรกของกรรมการสภ. ชุกใหม่ประจำปี 2519 เมื่อ วันที่ 17 ธันวาคม 2518 ก็ยืนยันมติในข้อเรียกร้องเงินของกรรมการชุกเดิม⁹⁶ หลังจากนั้นปรากฏว่ามีการเคลื่อนไหวของกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยประท้วง รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กรณีขึ้นราคาข้าวสารและน้ำตาล จนถึงวันที่ 6 มกราคม 2519 ดังนั้น สภ.จึงว่างเว้นปัญหาเรียกร้องเงิน 150 บาท ไปจน กระทั่งมีการหยิบยกมาพิจารณาอีกครั้ง ในการประชุมวันพฤหัสบดีที่ 8 มกราคม 2519⁹⁷ กรรมการสภ. ซึ่งเคยเข้าประชุมวันพฤหัสประมาณ 6-7 คน ครั้งนี้ มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 28 คน จากจำนวนทั้งหมด 35 คน เพื่อขอทราบผลการพิจารณา เงิน 150 บาท ซึ่งฝ่ายบริหารได้ชี้แจงว่า มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2518 ตามหนังสือที่ สร. 0202/ว.179 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2518 แต่งตั้ง คณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยผู้แทนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นเจ้าของ เรื่องและผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนรัฐวิสาหกิจ ตัวแทนฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง และผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับรายได้ของพนักงาน รัฐวิสาหกิจ

⁹⁶ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, ข้าวลูกจ้าง, ฉบับพิเศษ 23 ธันวาคม 2518, (เอกสารอัครสำนัก).

⁹⁷ การไฟฟ้านครหลวง บันทึกสรุปการประชุมระหว่างฝ่ายบริหารกับกรรมการ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, ในวันที่ 8 มกราคม 2519, หนังสือ เลขที่ พร.23/2519 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2519.

กรรมการ สภพ. จึงไม่พอใจที่ปัญหาที่ทำที่จะยืดเยื้อไปนาน และมีความเห็นว่าปัญหานี้คณะกรรมการ กพน. น่าจะมีอำนาจพิจารณาได้ ฝ่ายบริหารชี้แจงว่า คณะรัฐมนตรีอาจจะมึนโยบายให้ปัญหานี้ถึงขั้นระดับรัฐบาลเพื่อจะได้ยุติปัญหาได้ และในวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 9 มกราคม 2519 ฝ่ายบริหารมอบให้ นายอารักษ์ ติยาภรณ์ ผู้ช่วยว่าการไปติดตามเรื่องที่ทำเนียบรัฐบาล จึงขอให้ฝ่าย สภพ. ร่วมไปติดตามเรื่องพร้อมกันด้วย

ปรากฏว่ามีกรรมการ สภพ. จำนวนหนึ่งไปติดตามเรื่องที่ทำเนียบรัฐบาล และได้พบกับนายปรีดา พัฒนถาบุตร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและได้มีการเจรจากันถึงปัญหานี้ แต่นายปรีดา ได้คงยืนยันในหลักการที่ว่าให้รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจขอเรียกวงตลอดจนการเพิ่มเงิน 150 บาทให้แก่งานการไฟฟ้า เพื่อเป็นการยุติปัญหาระหว่างการไฟฟ้าทั้งสามแห่ง การเจรจาจึงล้มเหลว

เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2519 รัฐบาลโดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายปรีดา พัฒนถาบุตร ได้มีหนังสือเชิญผู้แทนฝ่ายลูกจ้างคือกรรมการ สภพ. ไปที่ทำเนียบรัฐบาลเพื่อร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ทางราชการและผู้แทนฝ่ายนายจ้าง แต่ปรากฏว่าเมื่อกรรมการ สภพ. ไปถึงทำเนียบกลับไม่ได้เข้าร่วมประชุม ใครอยู่จนกระทั่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงว่า ฝ่ายนายจ้างได้ตกลงกันแล้ว จะจ่ายเงินส่วนหนึ่งให้แก่งานเนื่องจากทำงานมากกว่าที่อื่น ซึ่งกรรมการ สภพ. เห็นว่าไม่ตรงกับความต้องการของพนักงานที่ลงมติในวันประชุมใหญ่ 12 ธันวาคม 2519 และจะเกิดความเสียหายต่อ กพน. อย่างมาก คือ ⁹⁸

⁹⁸ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, แถลงการณ์ถึงประชาชน, วันที่ 18 มกราคม 2519 (เอกสารอัดสำเนา).

- ก. กฟน. จะลดเวลาทำงานลง ซึ่งไม่เป็นผลดีแก่ประชาชน เป็นการ "ทรยศต่อประชาชน" เพราะทำงานน้อยลงแต่จะขอเงินเพิ่มขึ้น
- ข. การจ่ายเงินตามแนวที่รัฐบาลและนายจ้างเสนอจะทำให้ กฟน. ต้องขึ้นค่ากระแสไฟฟ้าในที่สุด เป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน
- ค. วิธีของรัฐบาลในการจ่ายเงินจะทำให้พนักงานชั้นผู้ใหญ่ได้รับเงินเป็นจำนวนมาก ส่วนผู้น้อยจะได้น้อย ซึ่งสภพ. ยอมไม่ได้

และสภพ. อ้างว่า จากการได้พบกับคณะกรรมการ กฟน. ในวันที่ 18 มกราคม 2519 จึงได้ทราบว่า "รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี พுகกับฝ่ายนายจ้างอย่างหนึ่งและพุกกับฝ่ายลูกจ้างอีกอย่างหนึ่ง" ⁹⁹ สภพ. ได้แสดงความเห็นต่อไปในแถลงการณ์ว่า ¹⁰⁰

"1. รัฐบาลได้นำเอาปัญหาแรงงานของลูกจ้างกับนายจ้างไปพิจารณา ซึ่งไม่เป็นการถูกต้องตามกฎหมายแรงงาน และอาจมีบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในคณะรัฐบาลทำการแทรกแซงเพื่อให้ไม่สามารถตกลงกันได้

2. เมื่อตกลงกันไม่ได้ ทางฝ่ายลูกจ้างก็อาจจะต้องต่อสู้คดีตามวิถีทางของผู้นิรโทษกรรมต่อไป ซึ่งบุคคลในรัฐบาลก็อาจจะสร้างสถานการณ์กล่าวอ้างว่าผู้นิรโทษกรรมก่อความไม่สงบขึ้น

3. บุคคลในรัฐบาลอาจจะฉวยโอกาสผลักดันให้มีการประกาศภาวะฉุกเฉิน กฎอัยการศึก หรือทำรัฐประหาร และในที่สุดก็จะล้มการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นถึงที่หลายฝ่ายได้คาดการณ์ไว้"

⁹⁹ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, แถลงการณ์เรื่องเดียวกัน.

¹⁰⁰ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง, แถลงการณ์เรื่องเดียวกัน.

เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสภพ. กับกพน. ขึ้นดังนี้ สภพ. จึงแจ้งกรม
แรงงานขอเปิดประชุมใหญ่วิสามัญในวันอังคารที่ 20 มกราคม 2519 โดยอ้างว่าเพื่อ
ชี้แจงทำความเข้าใจต่อสมาชิก และให้สมาชิกเป็นผู้ชี้ขาดในปัญหาตามระบอบประธา-
ธิปไตย

ในเช้าวันที่ 16 มกราคม 2519 ขณะที่กรรมการสภพ. ไปเจรจาที่ท่าเนียบ
รัฐบาล มีพนักงานกพน. มารูมรุมเรียกวงเงิน 150 บาท และมีการพูดอภิปราย
ในปัญหาขอเรียกวง จนถึงเวลา 15.10 น. นายไพศาล ชวัชชัยนันท์ ประธาน
กรรมการสภพ. จึงใช้เครื่องขยายเสียงประกาศให้พนักงานทราบถึงความล้มเหลวใน
การเจรจาที่ท่าเนียบ และขอให้พนักงานมาฟังคำตอบอีกครั้งในวันที่ 20 มกราคม
2519 ¹⁰¹

นายสันติ ยามินทร์ รองประธาน สภพ.. ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า
เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2519 ฝ่ายบริหารกพน. ได้เรียกกรรมการสภพ. ประชุมเพื่อ
แจ้งให้ทราบว่ารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เสนอว่าตกลงจะจ่ายเป็นค่าดวงเวลา
ให้คิดเป็นเงิน 40 ล้านบาท แต่กรรมการสภพ. ไม่ตกลง ยืนยันจะขอเงิน 150 บาท
รวมกับเงินเดือนซึ่งคิดเป็นเงินประมาณ 15 ล้านบาท ฝ่ายบริหารจะเสนอให้คณะ
รัฐมนตรีชี้ขาด สภพ. แย้งว่ารัฐบาลไม่น่าจะเข้ายุ่งเกี่ยว ควรจะให้เป็นที่ของ
คณะกรรมการกพน. มิฉะนั้นก็อาจเป็นไปได้ว่ารัฐบาลต้องการให้คนงานกับฝ่ายบริหาร
แตกแยกกัน เพื่อให้คนงานชุมนุมแล้วถือโอกาสประกาศกฏอัยการศึกยึดเวลาการเลือก
ตั้งผู้แทนราษฎรออกไป ¹⁰²

101 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ประจำวันที่ 17 มกราคม 2519.

102 หนังสือพิมพ์ประชาชาติ, ประจำวันที่ 19 มกราคม 2519.

ในคือวันที่ 19 มกราคม 2519 เวลาประมาณ 23.00 น. ตัวแทนของ สภพ. ไท้ไปพบ นายปรีชา พัฒนบุตร รัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรีที่บ้านพักเพื่อ เจริญเรื่องการเรียกร้องเงิน 150 บาท ซึ่งทางสภพ. มีความต้องการให้ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน คือให้เอกชน. และสภพ. เจริญกันโดยมีกรมแรงงานเป็นผู้ไกล่เกลี่ย¹⁰³ นายบุญเทียน คำฐ ร่องประธานสภพ. ไท้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า การพบรัฐมนตรี ปรีชา พัฒนบุตร เมื่อคืนวันที่ 19 มกราคม นั้น รัฐมนตรี รับจะนำปัญหานี้เข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อทบทวนให้ฝ่ายบริหารกฟน. มีอำนาจเต็ม ในการเจรจากับลูกจ้าง¹⁰⁴

สภพ. ไท้เปิดการประชุมวิสามัญที่บริเวณลานจอดรถ สำนักงานใหญ่การ ไฟฟ้านครหลวง (วัดเลียบ) ในเวลาเช้าวันที่ 20 มกราคม 2519 ได้มีสมาชิกสภพ. จากที่ทำการสาขาต่าง ๆ เช่น ชนบุรี นนทบุรี คลองเตย บางกะปิ สมุทรปราการ มาประชุมทั้งหมดประมาณ 5,258 คน เวลาประมาณ 9.00 น. สภพ. เปิดการประชุมใหญ่วิสามัญ โดยคณะกรรมการสภพ. แถลงวัตถุประสงค์การประชุมเรื่องเรียกร้องเงิน 150 บาท และขอมติที่ประชุม ปรากฏว่ามีมติให้ขอเพิ่มเงิน 150 บาท บวกเข้ากับเงินเดือน ทั้งนี้บังคับแต่เดือนมกราคม 2518 หลังจากการลงมติดังกล่าวแล้วสมาชิกยังคงจับกลุ่มชุมนุมอยู่ และบางคนได้ขึ้นพูดอภิปรายสลับกับการร้องรำ ทำเพลงระหว่างรอฟังผลการประชุมของคณะกรรมการกฟน.¹⁰⁵

¹⁰³ หนังสือพิมพ์สยามมิตร, ประจำวันที่ 21 มกราคม 2519, สัมภาษณ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี.

¹⁰⁴ หนังสือพิมพ์ดาวคารายุกสยาม, ประจำวันที่ 21 มกราคม 2519.

¹⁰⁵ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, บันทึกเรื่อง การประชุมใหญ่วิสามัญของสหภาพแรงงาน, หนังสือเลขที่ พร.27/2519, ลงวันที่ 26 มกราคม 2519.

ในขณะที่เดียวกันนี้มีการประชุมระหว่างกฟน. กับสภพ. ณ. สำนักงานใหญ่การไฟฟ้านครหลวง (วัดเลียบ) กรรมการสภพ. แจ้งแก่ฝ่ายบริหารว่า นายปรีดา พัฒนธนาบุตร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี จะนำปัญหาเงิน 150 บาทเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอมติให้คณะกรรมการกฟน. ใ้มีอำนาจเต็มในการพิจารณาตัดสินปัญหา และเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติแล้วก็แจ้งเป็นหนังสือมาถึงกฟน. กรรมการสภพ. ถามว่าหากทางกฟน. ใ้รับแจ้งดังกล่าวแล้วจะมีการประชุมคณะกรรมการกฟน. เมื่อใด ฝ่ายบริหารตอบว่าจะมีการประชุมในเวลา 14.00 น. วันเดียวกันที่กระทรวงมหาดไทย ให้กรรมการสภพ. รออยู่ที่สำนักงานใหญ่ (วัดเลียบ) เพราะอาจจะถูกขอให้ไปประชุมร่วมกันและฝ่ายบริหารถามว่า หากผลการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยออกมาไม่ตรงกับมติของสมาชิกสภพ. ในการประชุมวิสามัญ สภพ. จะมีอำนาจตัดสินใจเพียงใด ซึ่งกรรมการสภพ. ยืนยันว่ามีอำนาจตัดสินใจ สมาชิกต้องถือตามการตัดสินใจของกรรมการสภพ.¹⁰⁶

ในเวลา 14.00 น. วันเดียวกัน (20 มกราคม 2519) ฝ่ายบริหารกฟน. เสนอเรื่องปัญหาขอเรียกครอง 150 บาทให้ นายชลอ วนะภูติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นประธานกรรมการการไฟฟ้านครหลวง ในที่ประชุม ณ. กระทรวงมหาดไทย โดยมีพันตำรวจโท บุญเลิศ เลิศปรีชา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในที่ประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาขอเรียกครอง จนกระทั่งเวลา 16.30 น. ที่ประชุมจึงให้กรรมการสภพ. เขาร่วมประชุมด้วย การเจรจาเป็นไป "ด้วยเหตุด้วยผล" คำเนินไปถึง

¹⁰⁶ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, บันทึกการประชุมระหว่างฝ่ายบริหารกับสหภาพแรงงาน วันที่ 20 มกราคม 2519, หนังสือ เลขที่ พร. 70/2519, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2519.

เวลาประมาณ 19.45 น. จึงตกลงกันได้¹⁰⁷ กรรมการสหฟ.กลับมาถึงที่ชุมนุมของสมาชิกในลานจอดรถสำนักงานใหญ่วัดเลียบ ประมาณ 20.00 น. นายไพศาล ชัชชัชนันท์ ประธานสหฟ. ได้ประกาศข้อตกลงให้ที่ชุมนุมฟัง สมาชิกส่งเสียงและปรบมือแสดงความยินดีแล้วแยกย้ายสลายตัวไปเมื่อประมาณ 21.00 น.¹⁰⁸ ผลการตกลงมีดังนี้¹⁰⁹

1. กพน. เพิ่มเงินเพื่อนให้เดือนละ 150 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2518 เพื่อเป็นการชดเชยในการทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่ารัฐวิสาหกิจประเภทเดียวกัน
2. นำเงินเพิ่มเดือนละ 150 บาท ในข้อ 1 รวมเป็นฐานในการคำนวณค่าล่วงเวลาและผลประโยชน์ในส่วนที่เป็นคุณแก่พนักงาน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2519
3. นำเงินเพิ่มดังกล่าวข้างต้น ปรับรวมเป็นเงินเดือนตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2519 เป็นต้นไป

จากข้อตกลงนี้มีคำกล่าวถึงการลดเวลาทำงาน ทั้งนี้ ชั่วโมงการทำงานของ กพน. จึงยังมากกว่าพลก. และกพผ. อยู่หนึ่งชั่วโมงเช่นเดิม ความสำเร็จในการต่อสู้เรียกร้องของสหฟ. ครั้งนี้ เป็นที่พอใจของสมาชิกและพนักงานกพน. ตั้งเมื่อสหฟ. ขอให้สมาชิกและพนักงานช่วยกันบริจาคเงินให้สหฟ. เพื่อซื้อเครื่องใช้ในสำนักงานของสหฟ. เช่น พิมพ์ดีดและเครื่องพิมพ์โรเนียว ก็ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกและแม่พนักงานระดับผู้บังคับบัญชาที่มีได้เป็นสมาชิก ช่วยกันบริจาคเงินรวมทั้งสิ้น 51,155.75 บาท¹¹⁰

¹⁰⁷ หนังสือพิมพ์ดาวคารายุคสยาม, ฉบับประจำวันที่ 21 มกราคม 2519.

¹⁰⁸ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, บันทึกการประชุมใหญ่วิสามัญ, เรื่องเดิม.

¹⁰⁹ การไฟฟ้านครหลวง, ประกาศที่ 1/2519 ลงวันที่ 20 มกราคม 2519.

¹¹⁰ สหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง งบแสดงรายรับและค่าใช้จ่ายเสนอที่ประชุมใหญ่, วันที่ 25 มีนาคม 2520, (เอกสารอัครสำเนา).

หลังจากความสำเร็จครั้งนี้แล้ว ตลอดปี 2519 ไม่ปรากฏว่าสภ. ได้ยื่นข้อเรียกร้องอีก ทางคานกพล. และกพผ. ดิยัติการปรับเพิ่มเงินเดือนไปเช่นกัน เป็นที่เข้าใจกันว่าอาจเป็นเพราะรัฐบาลสั่งให้ยุติเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าชั่วโมงการทำงานของกพผ. มากกว่าการไฟฟ้าอีกสองแห่งอยู่หนึ่งชั่วโมง 111

สรุปการเรียกร้องครั้งที่ 5

การเรียกร้องครั้งที่ 5 แสดงให้เห็นเด่นชัดถึงการแสดงบทบาทต่อสู้ของสภ. เพื่อแสวงหาและปกป้องผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก โดยการพยายามชี้แจงให้ฝ่ายนายจ้างและรัฐบาลยอมรับเหตุผลและข้อเท็จจริงในการเรียกร้องเงินเพิ่ม 150 บาท และสามารถต่อสู้เพื่อรักษาชั่วโมงทำงานไว้คงเดิมได้ ซึ่งหมายถึงการบริการประชาชนผู้ใช้ไฟฟ้าอย่างมีชั่วโมงทำงานยาวนานเหมือนเดิม และเช่นเดียวกับการเรียกร้องครั้งที่ 3 ที่ปัญหาได้ขึ้นไปถึงระดับรัฐบาล จากการต่อรองกับนายจ้างเปลี่ยนไปเป็นการต่อรองกับรัฐบาลโดยใช้วิธีการเจรจาต่อรองอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยไม่ปรากฏว่ามีเหตุการณ์รุนแรง แม้การชุมนุมสมาชิกก็มีขึ้นโดยปฏิบัติตามแนวทางที่กฎหมายแรงงานเปิดโอกาสให้ทำได้ นับว่าสภ. ได้แสดงบทบาทของกลุ่มอิทธิพลในระบอบประชาธิปไตยได้เด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง

2. การร้องทุกข์ (Grievance)

บทบาทที่สำคัญของสหภาพแรงงานหนึ่งในสองอย่าง นอกจากการยื่นข้อเรียกร้องเพื่อให้มีการเจรจาต่อรองร่วมแล้ว ก็มีบทบาทในการร้องทุกข์ สภ. ได้มี

111 จากการสัมภาษณ์ นาย... ผู้ว่าราชการฝ่าย ฝ่ายการเจ้าหน้าที่การไฟฟ้านครหลวง, เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2520.

บทบาทในเรื่องการร้องทุกข์ขอยุติไม่ยอม ทั้งในระยะแรก ๆ ของการก่อตั้ง สภ. ได้
 ขอบพบกับฝ่ายบริหารของฟน. ในบางโอกาส เมื่อต้องการจะเสนอข้อร้องทุกข์ที่ สภ. ได้
 รับจากสมาชิกหรือพนักงานผู้น้อย เพื่อ สภ. และฝ่ายบริหารจะได้มีการปรึกษาหารือหาทาง
 แก้ไขปัญหา ในปี 2518 ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงที่จะมีการพบปะกันในรูปแบบของการประชุมทุก
 วันพฤหัสบดี เวลาประมาณ 10 นาฬิกาถึงเที่ยง หากวันพฤหัสบดีใดที่ไม่มีข้อร้องทุกข์
 ให้เว้นไป แต่ตามที่ปรากฏมักจะมีการประชุมดังกล่าวค่อนข้างสม่ำเสมอ การเว้นมึ้นย
 ครั้งโดยเริ่มประชุมดังกล่าวครั้งแรกในเดือนธันวาคม 2517 ¹¹² ตลอดจนมา

ผู้เข้าร่วมประชุมร้องทุกข์ฝ่าย สภ. จะประกอบด้วย ประธาน หรือรองประธาน,
 กรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ และกรรมการฝ่ายอื่น ๆ เป็นผู้เข้าร่วมประชุม รวม
 จำนวนฝ่าย สภ. ประมาณ 6 - 7 คน ทางฝ่ายบริหารประกอบด้วย ผู้ว่าการ ร้องผู้
 วาการ และผู้ช่วยผู้ว่าการ ผู้อำนวยการฝ่ายการเจ้าหน้าที่ และอาจมีผู้เกี่ยวข้อง เช่น
 พนักงานหรือสมาชิกผู้ร้องทุกข์ ในการประชุมมีเจ้าหน้าที่แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์เป็น
 ผู้จัดบันทึกรายงานการประชุม

หัวข้อที่ สภ. หยิบยกมาเสนอฝ่ายบริหารมีมากมาย ประมาณ 65 หัวข้อ ¹¹³
 ซึ่งอาจจะสรุปเป็นข้อใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

ก). การสอบสวน เป็นการเร่งรัดติดตามเรื่องพนักงานที่ถูกตั้งกรรม-
 การสอบสวนกรณีการทำความผิดทางวินัยให้เร็วขึ้น เพราะการสอบสวนนี้ทราบผลช้าจะ

¹¹² การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์ เพ็มบันทึกสรุปการ
 ประชุม วันพฤหัสบดี ระหว่างสหภาพแรงงานกับฝ่ายบริหาร..

¹¹³ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน.

ทำให้ผู้อยู่ระหว่างการสอบสวนอาจขาดประโยชน์ เช่น ถูกระงับการพิจารณาความดีความชอบประจำปี ทั้งขึ้นเงินเดือนและเงินโบนัส อีกประการหนึ่ง สภพ. จะติดตามการสอบสวนพนักงานระดับผู้บังคับบัญชาที่ถูกร้องเรียนจากสมาชิก สภพ. ว่าการสอบสวน ที่ดำเนินอยู่ มีผลคืบหน้าเพียงไร ในการร้องทุกข์เกี่ยวกับการสอบสวนนี้ จากประสบการณ์ของผู้ศึกษาเองพบว่า สภพ. จะมีท่าทีในทางปกป้องคุ้มครองสมาชิกในกรณีที่ร้องเรียนว่าถูกข่มเหงจากผู้บังคับบัญชาและมีท่าทีวางตัวเป็นกลางในกรณีที่สมาชิกถูกสอบสวนเรื่องการทุจริต

ข). การพิจารณาความดีความชอบประจำปี ระยะเวลาหลังจากเดือน ตุลาคม ของทุกปี ซึ่งเป็นเดือนที่พนักงานทราบผลการพิจารณาความดีความชอบโดยการเลื่อนขึ้นเงินเดือน ซึ่ง กพน. มีการเลื่อนขึ้น คือ 2 ชั้น ขึ้นครั้ง หนึ่งชั้น และครึ่งชั้น สมาชิกบางส่วนไม่พอใจผลการขึ้นเงินเดือนจึงร้องทุกข์ผ่าน สภพ. การร้องทุกข์กรณีนี้ส่วนใหญ่มาจากสมาชิก ส่วนที่กรรมการ สภพ. ร้องทุกข์ของตนเองมีน้อย ประมาณ 1 - 2 เรื่อง เท่านั้น

ค). การติดตามเร่งรัดเรื่องขอกู้เงิน กพน. 50 เท่าเงินเดือนเพื่อปลูกบ้าน ที่สมาชิกไต่ถามเรื่องราวขอกู้ไว้ แต่อาจจะมิอุปสรรคคิดขัดขวางประการ จึงมีการร้องทุกข์ผ่าน สภพ.

ง). การร้องทุกข์เกี่ยวกับเรื่องเงินค่าจ้าง เงินค่าทำงานล่วงเวลา เงินทดแทนกรณีประสบอันตรายในการทำงาน เงินชดเชยตามกฎหมายแรงงาน เงิน พ.ส.ร. ของพนักงานที่เป็นทหารผ่านศึก การคิดเงินตกเบิกเนื่องจากข้อตกลงในการเรียกร้อง เงินทดรองจ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรพนักงาน เหล่านี้เป็นเรื่องร้องทุกข์ที่ไม่เป็นปัญหามากนัก

จ). การร้องทุกข์เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล เช่น ขอให้มิแพทย์หรือทันตแพทย์เพิ่มขึ้น ขอให้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานพยาบาลของ กพน.

ด). การร้องทุกข์ที่มีลักษณะเป็นการเรียกร้องเรื่องการเพิ่มค่าจ้างหรือเงินเดือน ดังเช่น ปราบกฏในกรณีเรียกร้องเงินเพิ่มเงินเดือน 150 บาท ในการเรียกร้องครั้งที่ 5 เมื่อเดือน มกราคม 2519 ที่ได้สืบเนื่องจากการร้องทุกข์ตามเรื่องในการประชุมวันพฤหัสบดี ติดต่อกันหลายครั้งเมื่อไม่ได้ผล จึงขยายตัวเป็นการเรียกร้องและการเจรจาต่อรองอย่างเป็นทางการ

ข). การติดตามผลจากข้อตกลงหลังการเรียกร้อง สกฟ. ได้ติดตามไต่ถามปัญหารายละเอียดปลีกย่อยในทางปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากข้อตกลงหลังการเรียกร้องแต่ละครั้งหรืออาจเป็นปัญหาการตีความในข้อตกลงจากการเจรจาที่ได้

ข). ปัญหาสภาพที่ทำงาน เรื่องนี้เป็นข้อร้องทุกข์ที่มีจำนวนมากเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับสภาพของห้องน้ำ ห้องส้วม การขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ ปัญหากลิ่นเหม็นในที่ทำงาน อากาศร้อน สถานที่คับแคบ เป็นต้น

ค). ปัญหาเรื่องเสื้อผ้า รองเท้า เป็นข้อร้องทุกข์ที่มีบ่อยครั้ง เนื่องจาก กพน. ได้ตกลงจ่ายเครื่องแบบและรองเท้าให้แกพนักงานบางตำแหน่ง เช่น นักการภารโรง พนักงานขับรถ คนงาน ช่างไฟฟ้า บางปีได้จ่ายเครื่องแบบให้ บางปีได้จ่ายเป็นผ้าพร้อมเงินค่าตัดเย็บ บางปีจ่ายเป็นเงินทั้งหมดให้ตัดเอง ปัญหาเรื่องนี้ สกฟ. ได้ปรึกษารื้อหรือกับฝ่ายบริหารอยู่หลายครั้งและเกือบทุกปีเพื่อแก้ไขปรับปรุงระเบียบปฏิบัติในการเบิกจ่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของพนักงานผู้น้อย

ง). การร้องทุกข์เกี่ยวกับพนักงานที่ไม่ได้ขึ้นเงินเดือนหลายปี เพราะติดเพดานเงินเดือน และตลอดจนปัญหาการปรับปรุงขยายตำแหน่งบางตำแหน่งของพนักงานผู้น้อย ซึ่งฝ่ายบริหารจัดหาทางช่วยเหลือตามกรณี

จ). การร้องทุกข์เกี่ยวกับรถรับส่งพนักงาน เช่น สภาพของรถ การขยายระยะเส้นทางและการขอเพิ่มเส้นทางรถรับส่ง

ฎ). เรื่องขอให้ กพน. ตั้งศาลพระภูมิตามที่ทำการต่าง ๆ ¹¹⁴ โดย กพน. ออกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับตั้งศาล ซึ่งเป็นศาลขนาดใหญ่ราคาประมาณศาลละหนึ่งหมื่นบาท ส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพิธีการนั้นสมาชิก สภพ. และพนักงานร่วมกันบริจาค ในวันพิธีก็มีพิธีทางศาสนาและมีพนักงานทั้งศูนย์และแม่ฝ่ายบริหารมาร่วมพิธี ศาลพระภูมินี้ กพน. ได้ตั้งตามคำขอของ สภพ. ประมาณสี่แห่ง ณ. ที่ทำการสาขา นนทบุรี คลองเตย บางพลู (ปากเกร็ด) และราษฎร์บูรณะ ทั้งนี้เนื่องจากมีพนักงานประสบอันตรายจากกระแสไฟฟ้าในการปฏิบัติงาน ใ้รับบาดเจ็บและถึงแก่ความตาย จึงต้องการมีศาลพระภูมิ เพื่อความอุ่นใจในการปฏิบัติงานเสี่ยงอันตราย

๕). เรื่องอื่น ๆ

ในเรื่องบทบาทของสภพ. ด้านการร้องทุกข์นี้ ทางฝ่ายบริหารของกพน. มีความเห็นอย่างไรอาจพิจารณาได้จากความเห็นของนายสกุล ถมึงรักษัสัตว์ ผู้อำนวยการฝ่ายการเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงในตำแหน่งงานสัมพันธ์ของกพน. เคยบรรยายที่ โรงแรมไฮแอทรามา ไว้ว่า

"การปฏิบัติการต่อสหภาพในการไฟฟ้านครหลวง จึงเน้นหนักไปในทางพฤติกรรม - ศาสตร์ของคนในองค์กร หากสาเหตุว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น วิธีที่จะรู้คือพบปะกันอย่างเปิดเผย พวกกันตรงไปตรงมา อย่างที่เรียกว่า *Confrontation meeting* เพราะ

¹¹⁴ การไฟฟ้านครหลวง, แผนกพนักงานแรงงานสัมพันธ์ บันทึกสรุปการประชุมระหว่างฝ่ายบริหารกับสหภาพแรงงาน, วันที่ 8 เมษายน 2519, หนังสือเลขที่ พร. 137/2519 ลงวันที่ 26 เมษายน 2519.

การพบปะพูดคุยกัน รู้ถึงความประสงค์ของเขา จะทำให้มองเห็นจุดที่จะไปปรับปรุง Administrative System และ Technical System... 115 ฝ่ายบริหารยอมรับพิจารณาขอเรียกร้องต่าง ๆ ของสหภาพโดยยอมให้กรรมการของสหภาพเข้าพบทุกวันพฤหัสบดี โดยมีฝ่ายการเจ้าหน้าที่เข้าร่วมด้วยเป็นสื่อกลาง ผลของการเจรจาตกลงกัน ก็จะทำให้เป็นบันทึกการประชุมแจกจ่ายให้หน่วยงานต่าง ๆ ทราบ .. ทางฝ่ายบริหารถือว่า สหภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เมื่อมาพบกับฝ่ายบริหารในฐานะสหภาพแล้ว เขาก็มีสิทธิและฐานะเท่าเทียมกับฝ่ายบริหารทุกประการในการเจรจาดำเนินการตามกฎหมายแรงงานบัญญัติไว้... ในการพูดจาฉันมีลักษณะ Aggressive มาก แต่ถ้ามามีความจริงใจ เปิดเผยมุมมองจากกันด้วยเหตุผลตรงไปตรงมา อากาโรยแบบนี้ก็ค่อย ๆ หายไป... สหภาพกับฝ่ายบริหารเวลานี้เราพูดกันในทางสร้างสรรค์จริง ๆ ต้องการให้องค์การของเราเจริญเติบโตเข้มแข็งและรับใช้ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น"

การร้องทุกข์ดังกล่าวนี้ ปรากฏว่ามีผลดีคือถูกพบ. คือทำให้ฝ่ายบริหารได้รับทราบปัญหาและความต้องการของพนักงานผู้น้อย และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้หมดสิ้นไปก่อนจะกลายเป็นปัญหายุ่งยาก และสภพ. ในฐานะตัวแทนพนักงานผู้น้อยก็ได้รับทราบความคิดเห็นและขั้นตอนในการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร เป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันด้วยการสื่อสารแบบวิธีที่ไต่พบกันโดยตรง (Face-to Face Communication) ซึ่งมีประสิทธิภาพดีในการทำความเข้าใจเมื่อเกิดปัญหาข้อขัดแย้ง

115 สกุด ฉมวกษ์ศัพท์, "การปฏิบัติการอย่างมีศิลป์ต่อสหภาพ", การบรรยายที่โรงแรมไฮแอทรามา จัดโดย Thailand Management Association, วันที่ 14 กรกฎาคม 2519 (เอกสารอัคราเนา 7 หน้า).

3. สรุปบทบาทการต่อสู้เรียกร้องของสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง

บทบาทการต่อสู้เรียกร้องของ ส.ภ.พ. ที่สำคัญ ๆ มีการยื่นขอเรียกร้องอย่างเป็นทางการ 5 ครั้ง และมีการร้องทุกข์ในรูปการประชุมกับฝ่ายบริหารของ กปน. ทุกวันพฤหัสบดี ข้อที่นำพิจารณาคือบทบาทในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง (Political interest group) ซึ่งผู้เขียนขอนำแนวทฤษฎีการทำหน้าที่ของระบบการเมือง (Functional Theory of the Polity) ของอัลมอนต์และโคคลแมน มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ กล่าวคือ เฉพาะการยื่นขอเรียกร้องอย่างเป็นทางการที่สำคัญ 5 ครั้งนั้น ในครั้งแรกเป็นการเรียกร้องต่อฝ่ายบริหารในฐานะนายจ้าง ตามบทบาทที่สหภาพแรงงานโดยทั่วไปพึงแสดง ครั้งที่ 2 ได้เรียกร้องต่อรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ โดยตรงเพื่อขอเงินค่าครองชีพเพิ่มและค้ำคานอัตราเงินเดือนของกระทรวงการคลัง จนได้รับความสำเร็จ นับว่า ส.ภ.พ. ได้ทำหน้าที่ของส่วนที่ใส่เข้าไปในระบบการเมือง (Input) คือการแสดงออกเพื่อรักษากลุ่มผลประโยชน์ของประชาชน และการรวมกลุ่มของประชาชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Interest Articulation and Aggregation) เพื่อให้รัฐบาลสนองความต้องการของกลุ่มโดยการออกระเบียบข้อบังคับและการนำระเบียบมาปฏิบัติ (Rule Making and Application) อันเป็นส่วนที่ออกมา (Output) ของระบบการเมือง ส.ภ.พ. ได้ทำหน้าที่เช่นนี้อีกควยในการเรียกร้องครั้งที่ 3 และ ครั้งที่ 5

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการแสดงบทบาทดังกล่าว น่าจะเป็นเพราะว่า ในระยะนั้นประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในทางการเมือง ส.ภ.พ. จึงมีเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่มเพื่อรักษากลุ่มผลประโยชน์ของกลุ่มได้เต็มที่นั้นประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำซึ่งได้รับเลือกตั้งทุก ๆ ปี จากสมาชิกตามแบบประชาธิปไตย จึงมีความผูกพันที่จะรักษาประโยชน์ของมวลสมาชิกอย่างเข้มแข็ง.